

ROMÂNIA

Acord de servicii de asistență tehnică rambursabile privind Asistența pentru redresarea educației în România (P178400)

LIVRABIL 3

Analiza funcțională a sistemului preuniversitar

Iulie 2023

MINISTERUL EDUCAȚIEI

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

"PNRR. Finanțat de Uniunea Europeană - NextGenerationEU"

LIVRABIL 3

Analiza funcțională a sistemului preuniversitar

A. Analiza cheltuielilor publice din România:

Îmbunătățirea echității cheltuielilor publice din învățământul preuniversitar

Declinarea răspunderii

Această lucrare este un produs al personalului Băncii Mondiale. Constatările, interpretarea și concluziile exprimate în acest document nu reflectă în mod necesar opiniile directorilor executivi ai Băncii Mondiale sau ale guvernelor pe care le reprezintă. Banca Mondială nu garantează acuratețea datelor incluse în această lucrare și nu își asumă răspunderea pentru orice erori, omisiuni sau discrepanțe în informații și nici răspunderea cu privire la utilizarea sau neutilizarea informațiilor, metodelor, proceselor sau concluziilor prezentate. Granițele, culorile, denumirile și alte informații prezentate pe orice hartă din această lucrare nu implică nicio apreciere din partea Băncii Mondiale cu privire la statutul juridic al oricărui teritoriu sau la aprobarea sau acceptarea acestor granițe.

Acest raport nu reprezintă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Declarație privind drepturile de autor

Materialul din această publicație este protejat prin drepturi de autor. Copierea și/sau transmiterea fără permisiune a unor părți din această lucrare poate constitui o încălcare a legilor în vigoare.

Pentru permisiunea de a fotocopia sau de a retipări orice parte a acestei lucrări, vă rugăm să trimiteți o cerere cu informațiile complete fie la (i) Ministerul Educației din România (strada General H. M. Berthelot, nr. 28-30, sector 1, București, România); fie la (ii) Grupul Băncii Mondiale România (strada Vasile Lascăr, nr. 31, etaj 6, sector 2, București, România).

Acest raport a fost transmis în cadrul Acordului de servicii de asistență tehnică rambursabile privind Asistența pentru redresarea educației în România (P178400), semnat între Ministerul Educației din România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare la 27 iunie 2022. Prezentul document reprezintă o contribuție la livrabilul 3 din Acordul menționat mai sus.

Cuprins

Listă de figuri	v
Listă de tabele	vi
Listă de abrevieri	vii
Mulțumiri	viii
Rezumat	1
Secțiunea 1 Contextul și prezentarea generală a sistemului de învățământ preuniversitar	5
1.1. Introducere	5
1.1.1. Povestea celor două Românii.....	5
1.1.2. Provocări și oportunități în domeniul educației	6
1.1.3. Analiza cheltuielilor publice și progresele înregistrate de la raportul anterior	7
1.2. Prezentare generală a sistemului de învățământ preuniversitar	11
1.2.1. Structura sistemului de învățământ preuniversitar.....	11
1.2.2. Furnizarea, realizările și rezultatele educației	14
1.2.3. Rezultatele învățării în cadrul evaluărilor naționale și internaționale pe scară largă (ILSA)	18
Secțiunea 2 Prezentare generală a finanțării și investițiilor în educație	20
2.1. Finanțarea educației.....	20
2.2. Cheltuielile cu educația în România vs. mediile europene	23
Secțiunea 3 Decalajul de eficiență în cheltuielile pentru educație	29
3.1. Eficiența internă și ratele ridicate de repetenție și de abandon școlar.....	29
3.2. Rețeaua școlară și prevalența școlilor mici	31
3.3. Cheltuielile din sectorul preuniversitar în modul de supraviețuire.....	33
3.4. Raportul număr de elevi per profesor în învățământul primar versus gimnazial, în mediul urban și rural	37
Secțiunea 4 Echitatea în cheltuielile pentru educație, o poveste a decalajului urban-rural.....	39
4.1. Provocările multidimensionale ale României privind echitatea	39
4.1.1. Dimensiunile demografice ale echității	40
4.1.2. Dimensiunile urbane și rurale ale echității	41
4.1.3. Dimensiunile socioeconomice ale echității: statutul socioeconomic	43
4.2. Fundamentele analitice ale provocărilor privind dezvoltarea echitabilă în educație prin intermediul datelor la nivel de școală.....	43
4.2.1. Surse de date și metode analitice	43
4.2.2. Indicele de dezvoltare echitabilă în educație (IDEE).....	45
4.2.3. Factori care influențează cheltuielile și performanța în educație. O analiză econometrică.	52
Secțiunea 5 Concluzii și recomandări.....	56
5.1. Îmbunătățirea capacității de a dezvolta politici bazate pe dovezi în sistemul de educație ..	56
5.2. Creșterea eficienței în învățământul preuniversitar românesc	58
5.3. Creșterea echității în învățământul preuniversitar românesc.....	61
Anexe.....	63
ANEXA I. Metodologie specifică Indicelui de Dezvoltare Echitabilă în Educație	63
ANEXA II. Lista rezultatelor Indicelui, pe mediul urban și rural	64
ANEXA III. Analiza econometrică.....	66
ANEXA IV. Studiu de caz: sistemul de finanțare a educației în Portugalia	66
ANEXA V. Principalele statistici privind educația.....	73

Listă de figuri

Figura 1. Guvernanța sistemului de învățământ preuniversitar	12
Figura 2. Structura sistemului de învățământ preuniversitar din România	13
Figura 3. Creșterea populației României 2000-2022 și agregatele de comparație.....	14
Figura 4. Ratele brute și nete de înscriere în învățământul primar și secundar.....	14
Figura 5. Evoluția numărului de copii din afara școlii începând cu 2010	15
Figura 6. Părăsirea timpurie a școlii și formării profesionale, 2022 (%)	16
Figura 7. Rețeaua unităților de învățământ de stat din România între 2010 și 2023	16
Figura 8. Elevi și cadre didactice distribuiți pe niveluri în anul școlar 2021/22.....	17
Figura 9. Rezultate PISA la matematică	19
Figura 10. Rezultate PISA la științe.....	19
Figura 11. Tipul, scopul și sursa de finanțare a educației, 2018	21
Figura 12. Tipul, scopul și sursa de finanțare a educației, 2023	21
Figura 13. Costuri standard versus cheltuieli per elev.....	23
Figura 14. Cheltuieli publice medii pentru educație, ca % din PIB, pentru România și comparatori, 2017-2021	24
Figura 15. Cheltuieli publice medii pentru educație pe niveluri, în % din PIB, pentru România și comparatori, 2017-2021	24
Figura 16. Cheltuieli publice medii pentru învățământul preuniversitar ca procent din totalul cheltuielilor publice pentru educație, pentru România și comparatorii UE, 2017-2021	25
Figura 17. Structura cheltuielilor publice pentru educație, pe funcții, pentru România și comparatorii UE, 2017-2021.....	25
Figura 18. Structura cheltuielilor pentru educație, pe surse și niveluri, pentru România și comparatorii UE, 2017-2019.....	26
Figura 19. Cheltuieli pentru educație (excluzând educația și îngrijirea timpurie a copiilor) per elev/student, pe sectoare, 2019 (în mii SPC).....	27
Figura 20. Cheltuieli pentru educație (excluzând educația și îngrijirea timpurie a copiilor) per elev/student, pe niveluri, 2019 (în mii SPC).....	27
Figura 21. Performanța medie la citire PISA și cheltuielile publice per elev, 2018.....	28
Figura 22. Ratele de repetenție și de abandon școlar la nivelul primar (stânga) față de nivelul gimnazial (dreapta).....	30
Figura 23. Cheltuieli bugetare, 2016 comparativ cu 2021	33
Figura 24. REP la nivel primar (stânga) comparativ cu nivelul gimnazial (dreapta), 2017-2021.....	38
Figura 25. Ratele nete de înscriere pentru băieți și fete, pe grupe de vârstă, 2018-2022	40
Figura 26. Înscrierea în funcție de amplasarea școlii.....	41
Figura 27. Diferențe socioeconomice în funcție de amplasarea școlii	41
Figura 28. Ratele de abandon școlar și ponderile profesorilor suplinitori în funcție de amplasarea școlii	42
Figura 29. Performanțele la evaluările internaționale în funcție de amplasarea școlii	42
Figura 30. Performanțele școlare în funcție de locația școlii la evaluările naționale.....	43
Figura 31. Compoziția indicelui – piloni și indicatori.....	45
Figura 32. Harta clasamentului vulnerabilității în educație și a rezultatelor la evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a la nivel de UAT.....	49
Figura 33. Riscuri mai mari asociate școlilor din mediul rural (pentru învățământul primar și gimnazial).....	49

Listă de tabele

<i>Tabelul 1. Progresul înregistrat în implementarea recomandărilor din precedenta AFP (2018) în ceea ce privește echitatea</i>	<i>8</i>
<i>Tabelul 2. Distribuția elevilor pe niveluri și tipuri de școli în sistemul de învățământ de stat în 2023 ..</i>	<i>17</i>
<i>Tabelul 3. Cheltuielile pentru educație pe surse de finanțare de la nivel central și local, 2017-2021...</i>	<i>22</i>
<i>Tabelul 4. Unități de învățământ de stat - nivel primar</i>	<i>30</i>
<i>Tabelul 5. Unități de învățământ de stat - nivel gimnazial.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabelul 6. Rețeaua unităților de învățământ de stat în 2022/23</i>	<i>31</i>
<i>Tabelul 7. Rețeaua de școli mici în 2022/23</i>	<i>32</i>
<i>Tabelul 8. Distribuția școlilor mici pe localități.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabelul 9. Localități cu mai mult de 10 școli mici (<50 de elevi).....</i>	<i>32</i>
<i>Tabelul 10. Distribuția costurilor de management în 2021.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabelul 11. Cheltuielile în sectorul preuniversitar pe surse de finanțare, 2017-2021 (milioane lei)</i>	<i>34</i>
<i>Tabelul 12. Cheltuielile totale pe tipuri de cheltuieli în învățământul preuniversitar, 2017-202, (milioane lei)</i>	<i>35</i>
<i>Tabelul 13. Distribuția cheltuielilor pe niveluri de educație, 2017-2021 (milioane lei).....</i>	<i>36</i>
<i>Tabelul 14. Cheltuieli salariale pe niveluri de educație, 2017-2021 (milioane lei)</i>	<i>36</i>
<i>Tabelul 15. Cheltuielile de personal și mediile, pe niveluri de educație, 2021 (milioane lei)</i>	<i>38</i>
<i>Tabelul 16. Media tipurilor de cheltuieli curente, pe niveluri de educație, 2017-2021</i>	<i>38</i>
<i>Tabelul 17. Punctele de referință pentru fiecare indicator din cadrul Indicelui de Dezvoltare Echitabilă în Educație pentru învățământul primar și gimnazial</i>	<i>46</i>
<i>Tabelul 18. Distribuția școlilor în funcție de scorurile obținute pentru fiecare indicator din cadrul Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație, pentru învățământul primar și gimnazial</i>	<i>47</i>
<i>Tabelul 19. Clasamentul și performanța Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație, pe indicatori și piloni (pentru învățământul primar și gimnazial)</i>	<i>48</i>
<i>Tabelul 20. Eșantion de școli care au nevoie de o abordare prin măsuri integrate (indicatori selectați, învățământ primar și gimnazial).....</i>	<i>50</i>
<i>Tabelul 21. Școli identificate pentru măsuri țintite în Regiunea Nord-Est (indicatori selectați, învățământ primar și gimnazial)</i>	<i>51</i>
<i>Tabelul 22. Ce determină cheltuielile? Numărul de elevi sau numărul de profesori?</i>	<i>53</i>
<i>Tabelul 23. Ce factori explică performanța elevilor la evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a?</i>	<i>54</i>
<i>Tabelul 24. Care sunt principalii factori care influențează rata abandonului școlar?</i>	<i>55</i>

Listă de abrevieri

ACP	Analiza cheltuielilor publice
AFP	Analiza finanțelor publice
ARACIP	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar
ARACIIP	Agenția Română pentru Asigurarea Calității și Inspecție în Învățământul Preuniversitar
EAC	Europa și Asia Centrală
ECE	Europa Centrală și de Est
ICU	Indicele capitalului uman
IDEE	Indice de dezvoltare echitabilă în educație
IEA	Asociația Internațională pentru Evaluarea Performanțelor Educaționale
ILSA	Evaluare internațională la scară largă
INS	Institutul Național de Statistică
IPV	Impozit pe venit
ISCED	Clasificarea internațională standard a educației
ME	Ministerul Educației
MF	Ministerul Finanțelor
NEET	(Tânăr) care nu are loc de muncă, nu urmează o formă de învățământ și nu participă la activități de formare profesională
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PCS	Putere de cumpărare standard
PIB	Produs intern brut
PIRLS	Studiu internațional privind progresul în domeniul alfabetizării în lectură
PISA	Programul pentru evaluarea internațională a elevilor
PNRAS	Programul Național de Reducere a Abandonului Școlar
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POEO	Programul Operațional Educație și Ocupare
PPC	Paritatea puterii de cumpărare
PTS	Părăsirea timpurie a școlii
REP	Raportul elevi per profesor
SIIR	Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România
SNCE	Sistemul național al catalogului electronic
TIMSS	Tendențe în studiul internațional al matematicii și științelor
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană

Mulțumiri

Acest raport a fost elaborat în cadrul Acordului de servicii de asistență tehnică rambursabile privind Asistența pentru redresarea educației în România (P178400) și a fost pregătit sub îndrumarea și supervizarea Alinei Sava, coordonatoarea echipei de lucru, și sub îndrumarea generală a Ritei Almeida (manager de practică în domeniul educației) și a Annei Akhalkatsi (manager de țară pentru România și Ungaria).

Raportul este elaborat de Alina Sava (specialist senior în educație) și de o echipă de experți formată din Maria Pommès (expert internațional), Juan Prawda (expert internațional), Andrei Dospinescu (economist), Alex Ghiță (analist de date din sectorul public), Paul Brînzea (economist în domeniul educației), Iulia Mărieș (specialist în educație) și Daniel Bojte (expert în date din domeniul educației), care au fost direct implicați în elaborarea raportului. Raportul a fost revizuit de Ayesha Vawda (specialist senior în educație) și de următorii economiști seniori: Cătălin Păuna, Katia Marina Herrera Sosa și Hiroshi Saeki.

Echipa Băncii Mondiale apreciază foarte mult cooperarea excelentă, îndrumarea și feedback-ul primit din partea dnei. Cristina Maxim, dnei. Paula Rîpan, dnei. Cornelia Dumitrescu, dnei. Monica Marinescu (Ministerul Finanțelor - Direcția de analiză și eficientizare a cheltuielilor publice), precum și din partea echipei Ministerului Educației, în special a dlui. Adrian Bărbulescu, dnei. Virginia Rențea, dnei. Eugenia Jianu, dnei. Marcela Ene și dnei. Cristina Marin.

Rezumat

În pofida creșterii economice solide și a nivelului de trai, România încă se confruntă cu probleme semnificative, având cea mai mare rată a sărăciei din Uniunea Europeană (UE) și un decalaj persistent între mediul urban și cel rural, care se reflectă în economie și în serviciile publice, precum accesul la o educație de calitate. Sistemul de educație se confruntă cu o dezvoltare redusă a capitalului uman, cu rate de înscriere în scădere și cu rezultate școlare slabe, existând un decalaj semnificativ în materie de învățare între zonele avansate, cum ar fi București-Ilfov și restul țării. Pandemia de COVID-19 nu a făcut decât să exacerbeze aceste provocări, accentuând decalajul educațional și inegalitatea, valoarea indicelui capitalului uman (ICU) al României scăzând de la 0,60 în 2010 la 0,58 în 2020.

Sistemul de învățământ preuniversitar din România a înregistrat în 2023 aproximativ 2,76 milioane de elevi, 210.000 de cadre didactice și 16.507 școli. Statul asigură finanțarea de bază pentru toți preșcolarii și elevii din sistemul de învățământ de stat și din sistemul particular și confesional acreditat și acoperă învățământul preșcolar, primar, gimnazial, profesional și liceal. Finanțarea este alocată pe baza unei formule „per elev” care determină anual costul standard per preșcolar/elev. Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar din cadrul Ministerului Educației (ME) elaborează această formulă pe baza principiului conform căruia resursa financiară urmează elevul, ceea ce înseamnă că alocarea bugetară pentru un elev/preșcolar este transferată de la bugetul de stat către școală prin bugetul Ministerului Educației și al autorităților locale. Distribuția finanțării a suferit modificări semnificative de-a lungul timpului, cu transferarea responsabilității pentru salariile cadrelor didactice de la autoritățile locale la ME; de exemplu, în 2017, majoritatea finanțării (95 la sută) era transferată prin intermediul autorităților locale, în timp ce în 2021, doar 19 la sută din finanțare a rămas la dispoziția acestora.

Sistemul preuniversitar beneficiază de un procent mai mare de cheltuieli din totalul pachetului bugetar pentru educație, comparativ cu 2016. În 2021, alocarea pentru învățământul preuniversitar a fost mai mare cu 7 la sută, ca urmare a unei realocări de la învățământul terțiar. O analiză comparativă pe niveluri indică faptul că învățământul preuniversitar a cheltuit 64 la sută din fondurile pentru educație, în timp ce alocarea pentru învățământul terțiar a scăzut la 34 la sută. Costurile de management, care includ costurile pentru Ministerul Educației, inspectoratele școlare și Casele Corpului Didactic, au fost păstrate la nivelul de 2 la sută, o alocare foarte mică pentru gestionarea unui sistem complex cu 41 de județe și aproximativ 16.500 de unități școlare, în special în absența unui nivel regional. Procentul alocat pentru coordonarea și supervizarea sectorului de educație este prea mic pentru a asigura calitatea, politici eficiente și o implementare operativă. Finanțarea generală insuficientă a învățământului preuniversitar forțează școlile să funcționeze în modul de supraviețuire, alocând majoritatea resurselor pentru salariile personalului și costurile de funcționare și foarte puțin pentru dezvoltare și investiții.

Prezenta analiză a cheltuielilor publice (ACP) oferă o analiză cuprinzătoare a cheltuielilor din învățământul preuniversitar pe o perioadă de cinci ani (2017-2021) și un set de date pentru 4.478 de școli publice, pe care le examinează din perspectiva eficienței și a echității, cu scopul de a reduce decalajul dintre mediul urban și cel rural prin formularea de recomandări pentru îmbunătățirea oportunităților identificate. Această ACP vine în continuarea unei analize realizate în 2018, pe care o completează prin adăugarea unor straturi și a celor mai complete și recente date privind cheltuielile pentru educație, profesori, elevi și rezultatele învățării, precum și date demografice și date privind dezvoltarea locală. Acesta analiză contribuie la partea B a raportului și la recomandările pentru îmbunătățirea managementului, capacității și guvernanței la nivelul școlilor. Prin realizarea unei analize detaliate a eficienței și echității cheltuielilor publice pentru educație, ACP ajută Ministerul Educației să elaboreze strategii de atenuare a acestor provocări, îmbunătățind astfel calitatea generală a sistemului de educație.

ACP s-a concentrat pe a răspunde celor trei preocupări principale care au fost identificate:

- **Inegalitățile dintre mediul urban și rural.** Având în vedere decalajele puternice dintre mediul urban și rural și rezultatele inegale ale învățării, înțelegerea modului în care cheltuielile publice contribuie la aceste disparități și orientarea politicilor astfel încât să asigure o alocare mai echitabilă sunt foarte importante.
- **Îmbunătățirea eficienței.** ACP va contribui la o mai bună înțelegere dacă resursele sunt utilizate în mod eficient pentru a genera cele mai bune câștiguri posibile în ceea ce privește rezultatele elevilor și performanța sistemului, relevante pentru combaterea scăderii înscrierilor și creșterii ratei abandonului școlar.
- **Procesele decizionale bazate pe dovezi.** ACP va contribui la asigurarea faptului că deciziile privind cheltuielile publice sunt luate în cunoștință de cauză, au un caracter strategic și sunt orientate spre obținerea unor rezultate specifice și măsurabile.

Decalajul dintre mediul urban și rural este o componentă proeminentă a provocărilor legate de echitate în România. Numărul copiilor cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani din afara sistemului de educație a crescut de la 100.000 în 2010 la 250.000 în 2022. Ratele de părăsire timpurie a școlii (PTS) din România rămân cele mai ridicate din Uniunea Europeană (UE), cu disparități semnificative între zonele urbane și rurale și în rândul grupurilor defavorizate. Ratele de înscriere sunt mai scăzute în zonele rurale decât în cele urbane, unul din patru copii din zonele rurale rămânând în afara sistemului de educație. Ratele de abandon școlar și numărul profesorilor suplینitori sunt, de asemenea, mai mari în școlile din mediul rural, ceea ce afectează rezultatele învățării. Elevii din mediul rural au rezultate semnificativ mai slabe la examenele standardizate decât colegii lor din mediul urban. Statutul socioeconomic contribuie suplimentar la provocările legate de echitate, România având cea mai mare rată a sărăciei din UE în 2022, și anume 34,4 la sută (Eurostat, 2022).

Principalele constatări privind eficiența cheltuielilor publice se referă la identificarea unui număr mare de școli mici, la rate ridicate de repetenție și de abandon școlar în zonele rurale, la un raport elevi-profesor scăzut în învățământul gimnazial și la funcționarea în modul de supraviețuire a nivelurilor de învățământ preșcolar și primar, unde 98-99 la sută din fonduri sunt alocate pentru salarii și cheltuieli de funcționare.

Asigurarea transparenței și asumarea responsabilității, în special în ceea ce privește formula de finanțare și pregătirea costurilor standard, sunt esențiale. Formula diferențiază costurile în funcție de nivelul de educație, de profilul elevilor și de condițiile de temperatură din diferite zone geografice. Cu toate acestea, variabilele, ponderile acestora și compoziția formulei de finanțare per elev nu sunt clare. Valoarea costului standard pentru finanțarea per elev este stabilită și publicată anual, însă metodologia de calcul nu este transparentă. Pentru a pune bazele unui sistem public de educație eficient, este imperativ să se acorde prioritate transparenței datelor prin implementarea unei politici de date deschise care să ofere părților interesate accesul la datele educaționale de la toate nivelurile, asigurând în același timp confidențialitatea și securitatea datelor. În plus, o recomandare cheie a raportului este revizuirea metodologiei de elaborare a costurilor standard, pentru a încorpora elemente cheie, cum ar fi numărul de profesori, anii de experiență, calificările și numărul mediu de elevi pe clasă.

Alocarea cheltuielilor în sistemul de învățământ preuniversitar din România este direcționată către cheltuielile de personal și cheltuielile de funcționare și aproape deloc către cheltuieli cu investițiile sau dezvoltarea. Din cauza finanțării generale insuficiente, școlile funcționează în modul de supraviețuire, în special la nivelurile inferioare, cheltuind cea mai mare parte a resurselor pentru salariile personalului și cheltuielile curente și foarte puțin pentru dezvoltare și investiții. Cheltuielile pe elev din România rămân cele mai mici din UE. Datele indică faptul că raportul dintre cheltuielile efective și costurile standard e cu 40 la sută mai mare în învățământul gimnazial din mediul rural și cu 20 la sută mai mare în școlile din mediul urban, în timp ce nivelul de educație primar înregistrează cheltuieli mai mici cu 10 la sută față de

costurile standard, indiferent de locația unităților școlare. Aceste constatări subliniază faptul că finanțarea este corelată cu numărul și calificarea profesorilor și mai puțin cu numărul de elevi, că banii urmează de fapt profesorul, având în vedere cererea substanțială de profesori calificați la diferite discipline din învățământul gimnazial.

Discrepanța privind la eficiența cheltuielilor pentru educație se concentrează pe decalajul dintre mediul urban și cel rural din România, evidențiind alocarea inadecvată a resurselor, inclusiv financiare, umane, materiale și de capital, către educația din zonele rurale. Această subfinanțare duce la probleme precum calitatea slabă a educației, școli cu personal insuficient și infrastructură insuficientă. Ratele de repetenție și de abandon școlar sunt de două ori mai mari în zonele rurale decât în cele urbane. În timpul închiderii școlilor cauzate de pandemia de COVID-19, s-a înregistrat o scădere bruscă a ratei de repetenție și o creștere a abandonului școlar. În prezent, ratele de repetenție și de abandon școlar în învățământul primar sunt mai mari decât înainte de pandemie, în special în zonele rurale. Accesul inegal la diferite tipuri de resurse duce adesea la rezultate educaționale slabe, în special în școlile arundate.

Existența multor școli mici, predominant în mediul rural, indică, de asemenea, o alocare inefficientă a resurselor. Rețeaua școlară actuală din România are 7.386 de școli mici, reprezentând 45 la sută din totalul unităților școlare. Acestea sunt amplasate cu precădere în mediul rural, ca unități arundate, iar cele mai multe dintre ele sunt grădinițe. Grădinițele, atât de necesare în orașe, au fost amplasate în sate pentru a sprijini zonele rurale și a aduce elevii în școli. În ultimii ani, familiile tinere au migrat în orașe sau în alte țări, lăsând sate întregi fără copii sau perspective.

Principala constatare privind echitatea este legată de identificarea a 250.000 de copii cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani în afara școlii, dintre care o mare parte locuiesc în mediul rural, unde sunt mai mulți profesori suplinitori, unde se înregistrează rezultate mai slabe la învățătură (absolvire, retenție, performanță) și un nivel al sărăciei mai ridicat. Utilizând indicii de dezvoltare echitabilă în educație, doar două procente din școlile din zonele rurale au fost identificate cu risc scăzut și oportunități de educație ridicate.

Analiza utilizează un Indice multidimensional de Dezvoltare Echitabilă în Educație (IDEE) bazat pe date la nivel de școală pentru a evalua în mod cuprinzător sistemul educațional din România. Indicii de accesat un set de date complete privind cheltuielile, elevii și profesorii pentru un număr de 4.478 de școli de stat de nivel primar și gimnazial. Dintre acestea, 1.583 de școli sunt situate în mediul urban și 2.895 în mediul rural și, în total, acoperă un număr mediu de 1.593.609 elevi. Acest indice surprinde indicatori de echitate, de calitate și de vulnerabilitate, permițând luarea deciziilor bazate pe dovezi și o mai bună alocare a resurselor pentru educație. Pentru realizarea acestei analize au fost utilizate diverse surse de date, inclusiv date naționale și la nivel de școală. Integrarea datelor din Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIIR) al Ministerului Educației și din baza de date Forexbug a Ministerului Finanțelor a oferit informații detaliate despre unitățile școlare și cheltuielile bugetare. Îmbunătățirea echității va necesita eforturi ținute pentru a aborda disparitățile demografice, pentru a investi în școlile din mediul rural și pentru a reduce rata sărăciei. Indicele multidimensional al dezvoltării echitabile în educație este valoros pentru a înțelege și a aborda aceste provocări.

O recomandare cheie pentru îmbunătățirea capacității de a implementa politici bazate pe dovezi în sistemul educațional este de a îmbunătăți colectarea și gestionarea datelor, de a consolida capacitatea de a utiliza datele în mod eficient și de implementa sisteme de monitorizare și evaluare robuste. Coordonarea bazelor de date din sectoarele educației și finanțelor este esențială pentru îmbunătățirea formulării politicilor și creșterea transparenței și a asumării responsabilității în elaborarea politicilor. Deși datele sunt publice, este necesară adaptarea lor la publicul larg prin intermediul unor buletine informative școlare. Cadrele didactice, administratorii și factorii de decizie au nevoie de instruire și de sprijin (*coaching*) consecvente pentru a îmbunătăți utilizarea datelor, precum și de instrucțiuni clare pentru a

spori acuratețea și validitatea datelor. Mecanisme eficiente de monitorizare a alocării bugetare și feedback-ul părților interesate vor ghida și prioritiza investițiile în educație, asigurând că resursele financiare ajung la elevii vulnerabili.

O abordare holistică pentru îmbunătățirea eficienței și eficacității sistemului de învățământ preuniversitar românesc implică optimizarea rețelei școlare, alocarea mai multor fonduri pentru educație și managementul educațional, furnizarea la timp a unor planuri de recuperare a învățării pentru reducerea abandonului școlar, investiții în tehnologie și în formare pentru a sprijini cadrele didactice, precum și concentrarea pe învățarea de bază și investiții în educația timpurie.

Finanțarea. Creșterea finanțării la 4 la sută din produsul intern brut (PIB), în conformitate cu standardele globale, și îmbunătățirea managementului la toate nivelurile pentru a eficientiza procesele, astfel încât să se asigure o direcționare eficientă a fondurilor. Îmbunătățirea costului standard și a finanțării per elev prin determinarea modului în care sunt cheltuite fondurile și includerea în calcul a numărului și calificărilor profesorilor. Utilizarea indicelui de dezvoltare echitabilă în educație propus pentru a aloca finanțare suplimentară pentru recompensarea școlilor care își ating obiectivele și îmbunătățesc rezultatele învățării. Îndreptarea atenției către învățarea de bază și realocarea bugetului de la nivelurile superioare de educație către învățământul preșcolar și primar.

Rețeaua școlară. Fuzionarea și consolidarea școlilor mici, pentru a beneficia de economii de scară și crearea de consorții școlare între școlile rurale și urbane pentru a face schimb de resurse și de bune practici. Pentru a asigura o prezență constantă, în special în zonele rurale, ar trebui făcute investiții în alternative de transport, cum ar fi autobuze școlare sau subvenționarea costurilor de deplasare. Îmbunătățirea predării și a învățării prin investiții în tehnologie și în învățarea adaptivă, asigurând în același timp o programă școlară este atractivă și relevantă și oferind profesorilor dezvoltare profesională periodică. Școlile rurale pot fi reamenajate pentru a servi comunităților ca spațiu de învățare sau, pentru copii, ca spațiu de desfășurare a activităților extracurriculare și a taberelor școlare.

Rezultatele învățării. Implementarea de programe de intervenție timpurie pentru a reduce ratele de repetenție și de abandon școlar, prin utilizarea unor strategii precum planuri de învățare personalizate, programe de mentorat, activități remediale și un mediu școlar mai incluziv. Sunt necesare investiții în tehnologie și în învățarea adaptivă pentru a îmbunătăți procesele de predare și învățare și în formarea profesională continuă pentru profesori.

Principala recomandare pentru a creșterea echității în sistem într-un mod eficient și bazat pe date este utilizarea indicelui de dezvoltare echitabilă în educație, care combină diferiți indicatori pentru a orienta măsurile și finanțarea. Guvernul poate utiliza indicele pentru a finanța zonele vulnerabile subdezvoltate, revitalizând astfel economia locală și investind în același timp în servicii publice de calitate (educație, sănătate și asistență socială). Ministerul Educației poate elabora un program național pentru a stimula retenția elevilor și pentru a diminua rata abandonului școlar, în special în localitățile cu potențial de dezvoltare. Acest lucru poate crește rezultatele învățării în următorii câțiva ani. Granturi pentru școli sau finanțarea suplimentară ar putea fi pilotate într-o regiune și extinse treptat. Transferurile în numerar ar putea stimula părinții să își înscrie copiii la școală, de la nivel preșcolar până la nivel gimnazial, în special în zonele rurale și marginalizate. Școlile cu potențial de îmbunătățire a rezultatelor învățării sunt identificate și incluse în Anexa 6 a raportului.

Prezentul document este însoțit de șase anexe, care cuprind informații detaliate privind metodologia specifică indicelui de dezvoltare echitabilă în educație, lista rezultatelor indicelui aplicat pentru mediul urban și pentru mediul rural, analiza econometrică, un studiu de caz privind sistemul de finanțare a educației din Portugalia, principalele statistici din domeniul educației și lista școlilor vulnerabile cu potențial de îmbunătățire a rezultatelor învățării.

Secțiunea 1 Contextul și prezentarea generală a sistemului de învățământ preuniversitar

1.1. Introducere

1.1.1. Povestea celor două Români

Rata de creștere economică a României este printre cele mai ridicate din UE, stimulând convergența nivelului de trai cu media UE. Cu o creștere economică medie anuală de 3,8 la sută în ultimele două decenii, nivelul de trai al românilor s-a dublat, crescând de la 12.179 USD în 2000 la 30.777 USD în 2021. În mod corespunzător, venitul pe cap de locuitor al României (în paritatea puterii de cumpărare, PPC) a crescut de la 26,4 la sută din media UE în 2000 la 74,2 la sută în 2021. Creșterea economică a României a demonstrat o rezistență substanțială în fața pandemiei de COVID-19, a invaziei Rusiei în Ucraina și a altor șocuri economice.

Creșterea economică robustă s-a tradus prin progrese impresionante în reducerea sărăciei, însă rata sărăciei din România este în continuare cea mai ridicată din UE. Între 2014 și 2019, ponderea românilor care trăiesc cu mai puțin de 6,85 USD pe zi (paritatea puterii de cumpărare în 2017) a scăzut rapid de la 30,0 la sută la 11,3 la sută, pe fondul unor piețe puternice ale forței de muncă pe plan intern și în UE. Cu toate acestea, rata sărăciei rămâne de departe cea mai ridicată din UE, depășind-o pe cea a țărilor cu venituri medii pe cap de locuitor similare sau mai mici – de exemplu, Bulgaria, Croația, Ungaria și Polonia.

În plus, creșterea economică a țării a fost una dintre cele mai volatile din UE, punând sub semnul întrebării traiectoria și sustenabilitatea acesteia. Creșterea rămâne axată pe consum, investițiile și productivitatea scăzând în anii premergători aderării la UE. Transformarea structurală a schimbat contribuția sectorială la creștere, având ca rezultat scăderea contribuției agriculturii și creșterea contribuției serviciilor. Sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) este unul dintre principalii contribuiitori la creștere și a fost al optulea din UE ca pondere în PIB (6,3 la sută) în 2021.

În acest context, dezvoltarea socioeconomică recentă a României reflectă „povestea a două Români”: una urbană, dinamică și integrată în UE; cealaltă rurală, săracă și izolată. Deși România este astăzi o economie cu venituri mari, nivelurile de venit variază foarte mult pe teritoriul țării. Pe de o parte, București și județul învecinat, Ilfov, au cunoscut o creștere economică fulminantă, cu un venit pe cap de locuitor care depășește media UE începând cu 2007. Acesta este cazul și altor orașe mari și dinamice (Brașov, Cluj-Napoca, Constanța și Timișoara), care au devenit centre prospere pentru afaceri, inovare și cultură. Pe de altă parte, venitul național brut pe cap de locuitor în zone rurale vaste, în special în cele îndepărtate de un centru urban dinamic, corespunde unei țări cu venituri mici.

Decalajul dintre mediul urban și cel rural este vizibil și în ceea ce privește serviciile publice, cum ar fi educația, iar diferența în rezultatele învățării este mare. Pentru a reduce decalajul de învățare¹ față de colegii lor cei mai avansați (din București-Ilfov), elevii din restul țării ar avea nevoie, în medie, de peste doi ani de școlarizare suplimentară. În plus, scorul indicelui capitalului uman (ICU) la nivelul regiunii București-Ilfov este de 0,68, dar scade la 0,51 în județul învecinat, Giurgiu – indicând un decalaj de 17 la sută în productivitatea potențială între copiii născuți în cele două județe vecine.

¹ Măsurat prin rezultatele armonizate ale testelor.

1.1.2. Provocări și oportunități în domeniul educației

România se confruntă cu diverse provocări în materie de dezvoltare umană. În ceea ce privește capitalul uman, România a avut cel mai mic scor ICU din UE în 2020, și anume 0,58. Acest lucru înseamnă că copiii născuți astăzi vor atinge 58 la sută din potențialul de productivitate la maturitate, față de scenariul în care ar beneficia de servicii educaționale complete și de înaltă calitate. Îngrijorător este faptul că scorul se află într-o tendință descendentă: între 2010 și 2020, valoarea ICU pentru România a scăzut de la 0,60 la 0,58. În prezent, proporțional, mai puțini copii beneficiază de educație în comparație cu generația precedentă (2009), iar la toate nivelurile s-a înregistrat o scădere a ratelor de înscriere din cauza efectului combinat al dublării ratei copiilor din afara școlii și al creșterii ratei de PTS.

În plus, copiii înscriși la școală nu învață. Elevii români se pot aștepta să finalizeze 11,8 ani de școlarizare până la vârsta de 18 ani, însă nivelul lor de învățare este echivalent cu doar 8,4² ani, cea mai mică valoare dintre statele membre ale UE. Este de așteptat ca scorul ICU să scadă în continuare, având în vedere numărul mai mic de înscrieri începând cu anul 2020 și rezultatele estimate pentru PISA 2022.

Accesul la educație și finalizarea acesteia, precum și rezultatele educaționale variază în mod distinct între aceste două Români. Pentru copiii cu vârsta de trei ani și peste, rata de participare în educația și îngrijirea timpurie a copiilor (EITC), piatra de temelie pentru capacitatea lor de învățare și un factor care facilitează participarea ulterioară a femeilor pe piața muncii, este de 78 la sută. Nu numai că este una dintre cele mai scăzute din UE, dar este în continuă scădere din 2015. În rândul copiilor defavorizați, cum ar fi cei din comunitatea romă, rata de participare în EITC este de doar 27 la sută. În 2022, rata PTS a fost de 15,6 la sută, staționară din 2019, necesitând o scădere consistentă pentru a atinge obiectivul UE 2030 de 9 la sută. Se înregistrează discrepanțe mari între ponderea celor care părăsesc timpuriu școala în orașe (3,9 la sută) față de zonele rurale (24,5 la sută)³. De asemenea, rezultatele educaționale diferă foarte mult între zonele urbane și rurale și între nivelurile de venituri ale gospodăriilor. În școlile din mediul rural, rezultatele elevilor sunt semnificativ mai scăzute: în 2020, 24 la sută dintre elevii de clasa a opta au obținut note sub 5 la evaluarea națională⁴.

Pandemia de COVID-19 a exacerbă aceste provocări legate de echitate și de calitate. Se estimează că pandemia a crescut ponderea elevilor în vârstă de 15 ani analfabeți funcțional cu până la 10 puncte procentuale (de la 41 la 51 la sută)⁵, în condițiile în care decalajul de învățare al țării în comparație cu media UE era deja de 1,5 ani de școlarizare, conform rezultatelor Programului internațional pentru evaluarea elevilor (PISA) din 2018. Pe baza datelor PISA 2018 și a ipotezelor privind eficiența diferențiată a învățării, se așteaptă ca decalajul de performanță la citire între cea mai săracă și cea mai bogată quintilă să crească de la 3 la 3,5 ani de școlarizare formală din cauza celor 110 zile de închidere a școlilor în timpul pandemiei. Impactul pandemiei de COVID-19 asupra sectorului educației a fost masiv și se așteaptă să adâncească și mai mult inegalitățile existente, deoarece accesul inegal la educație de înaltă calitate s-a adâncit în timpul închiderii școlilor.

Nivelurile de competențe digitale în rândul populației generale și de adoptare a digitalizării de către școli, care este esențială pentru activitățile de educație remedială, sunt scăzute în comparație cu alte țări europene. Dimensiunea de capital uman a Indicelui economiei și societății digitale, care oferă date

² Anii de școlarizare ajustați în funcție de nivelul de învățare se calculează prin înmulțirea anilor de școlarizare preconizați cu raportul dintre cele mai recente rezultate armonizate ale testelor și 625, unde 625 corespunde unui nivel avansat la testul TIMSS (Tendințe în studiul internațional al matematicii și științelor).

³ https://ec.europa.eu/eurostat/EDAT_LFSE_30.

⁴ Comisia Europeană (2021). Monitorul educației și formării: România.

⁵ Banca Mondială (2020). Simulating the Potential Impacts of COVID-19 School Closures on Schooling and Learning Outcomes: A Set of Global Estimates, João Pedro Azevedo, Amer Hasan, Diana Goldemberg, Syedah Aroob Iqbal și Koen Geven, Policy Research Working Papers.

comparative privind competențele digitale în UE, arată că doar 31 la sută dintre cetățenii români au competențe digitale de bază și peste, comparativ cu 44 la sută în UE sau 76 la sută în Finlanda. În timpul pandemiei, doar 50 la sută dintre profesori au folosit în mod corespunzător o platformă de educație online (cum ar fi Google Classroom, Moodle, Edmodo și Kinderpedia)⁶. Șaizeci și doi la sută au folosit astfel de platforme în zonele urbane și doar 39 la sută în zonele rurale. Patruzeci la sută dintre școli au folosit o platformă asupra căreia s-a convenit la nivelul școlii, iar peste 60 la sută dintre școli au lăsat la latitudinea profesorilor alegerea platformei. Ministerul Educației a încercat să sprijine profesorii prin implementarea de noi platforme și prin furnizarea de programe de formare; totuși, formarea pe teme digitale a înregistrat un grad mai scăzut de participare.

În acest context, accesul echitabil la educație de calitate rămâne esențial. Sistemul de educație prezintă o segregare socioeconomică ridicată, rezultată din disparitățile severe dintre mediul urban și cel rural în ceea ce privește finanțarea, infrastructura școlară și calitatea profesorilor. În timp ce elevii cu cele mai bune performanțe au abilități comparabile cu cele ale colegilor lor din UE și din țările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), elevii dezavantajați, cu performanțe scăzute, nu au competențele de bază necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Printre motivele care stau la baza acestei probleme se numără șocul economic de după 2009, migrația, gradul ridicat de segregare socioeconomică, subfinanțarea persistentă a sectorului educației și lipsa unor intervenții țintite pentru copiii aflați în situații de risc, inclusiv pentru categorii mari de copii vulnerabili: migranți, săraci, din mediul rural și romi. Extrem de important, finanțarea educației per elev nu servește în prezent nevoile elevilor și școlilor din comunități defavorizate, în special celor din zonele rurale.

În 2021, cheltuielile publice pentru educație din România ca procent în PIB au fost printre cele mai mici din UE, de 3,7 la sută, față de media UE de 5 la sută⁷. Analiza cheltuielilor publice pentru educație relevă faptul că aproape un deceniu de scădere a finanțării și modelul de finanțare actual au pus la încercare sistemul de educație. În prezent, cheltuielile publice pentru educație se situează pe penultimul loc din UE, iar ponderea cheltuielilor pentru învățământul preșcolar și primar continuă să fie foarte scăzută. Prin urmare, rezultatele învățării au rămas în urma celor din UE. Subfinanțarea sistemului de educație este invariabil legată de rezultatele slabe ale învățării, după cum o demonstrează performanțele slabe la evaluările internaționale. România are cea mai slabă performanță PISA dintre țările UE27 (PISA 2018).

Obiectivul acestei Analize a cheltuielilor publice este de a examina situația accesului, calității și echității în învățământul preuniversitar din România. Oferind o analiză mai aprofundată a vulnerabilităților din cadrul sistemului de educație, inclusiv a diferențelor dintre nivelurile de cheltuieli în zonele rurale și urbane, aceasta identifică oportunități de îmbunătățire a eficienței și echității cheltuielilor publice în învățământul preuniversitar. Astfel, va contribui, de asemenea, la recomandările Analizei funcționale și la proiectele de planuri de acțiune corespunzătoare pentru îmbunătățirea managementului, capacității și guvernantei la nivelul școlii.

1.1.3. Analiza cheltuielilor publice și progresele înregistrate de la raportul anterior

Echipa Băncii Mondiale a pregătit o ACP care acoperă în principal perioada 2017-2021, dar care introduce și cele mai recente seturi de date privind rețeaua școlară (2022/23), numărul de elevi și profesori și rezultatele evaluărilor naționale (2021/22). Partea cea mai detaliată analizează un set de

⁶ Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație (2020). *Învățământul la distanță în timpul pandemiei de COVID-19*, <https://www.ise.ro/scoala-la-distanța-in-perioada-pandemiei-covid-19>.

⁷ Comisia Europeană (2022). *Monitorul educației și formării: România*.

date pentru 4.478 de școli publice primare și gimnaziale în ceea ce privește cheltuielile, numărul de elevi și de profesori.

Prezentul raport sprijină Ministerul Finanțelor în îndeplinirea jalonului 201 din cadrul componentei 8 a Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR) – Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii, Reforma 3, Îmbunătățirea mecanismului de programare bugetară, care a necesitat o ACP în domeniul educației.

Cea mai recentă Analiză a finanțelor publice (AFP, 2018)⁸ a oferit mai multe recomandări, inclusiv unele privind echitatea în educație. Aceasta a concluzionat că, în pofida îmbunătățirilor recente, condițiile elementare de învățare din învățământul preuniversitar din România s-au confruntat cu multiple provocări legate de acces, calitate și echitate. De la publicarea sa, progresele înregistrate în ceea ce privește aceste recomandări au fost lente și neconcludente. *Tabelul 1* de mai jos oferă o prezentare detaliată a progreselor realizate în legătură cu fiecare dintre acestea.

Tabelul 1. Progresul înregistrat în implementarea recomandărilor din precedenta AFP (2018) în ceea ce privește echitatea

Recomandare	Progres	Descriere
1. Îmbunătățirea transparenței și a echității formulei de finanțare	PARȚIAL	Valoarea costului standard pentru finanțarea per elev este stabilită și publicată anual. Cu toate acestea, metodologia de calcul al costului nu este transparentă, iar formula de finanțare per elev nu este descrisă în legislația specifică.
2. Reducerea segregării sociale în școli pentru a obține rezultate ale învățării mai incluzive	DA	Proiectul „România educată” și Planul Național de Redresare și Reziliență al României abordează problemele legate de segregare și de învățare incluzivă prin intermediul Programului național de reducere a abandonului școlar (PNRAS).
3. Creșterea cheltuielilor pentru educație , în special pentru nivelul preuniversitar	PARȚIAL	Există date privind creșterea fondurilor alocate învățământului preuniversitar. Cu toate acestea, alocarea pentru educație rămâne foarte scăzută ca procent din PIB. Doar salariile profesorilor au crescut în ultimii ani.
4. Reevaluarea formulei de finanțare per elev actuale pentru creșterea eficienței și suplimentarea finanțării per elev pentru a compensa vulnerabilitățile	PARȚIAL	Procesul este încă lipsit de transparență, iar formula per elev nu este descrisă în mod clar în legislația specifică. Formula diferențiază costurile în funcție de nivelul de educație, de profilul elevilor și de condițiile de temperatură din diferite zone geografice. Totuși, variabilele, ponderile acestora și compoziția formulei de finanțare per elev nu sunt clare. Metodologia de calcul al costului standard pentru finanțarea per elev nu este transparentă.
5. Luarea în considerare a realocării resurselor din învățământul universitar	DA	Există date privind creșterea alocării pentru nivelul preuniversitar în 2021 cu 7 la sută, în timp ce alocarea pentru nivelul universitar a scăzut cu același procent.
6. Necesitatea unui mecanism eficient la nivel central care să monitorizeze alocările bugetare către sectorul educației la nivel local	NU	Nu există niciun mecanism care să analizeze suplimentar datele din sursa 02 (buget local) din platforma Forexbug.
7. Consolidarea monitorizării și evaluării strategiilor actuale în domeniul educației și utilizarea eficientă a fondurilor UE și a fondurilor de la bugetul de stat pentru a obține rezultate	DA	Există dovezi că s-a acordat o atenție deosebită pentru a se stabili dacă resursele financiare ajung la elevii cei mai vulnerabili. Este disponibilă o finanțare considerabilă din partea UE pentru reducerea PTS și pentru creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație, dar nu există încă dovezi privind impactul acesteia.

⁸ Analiza Finanțelor Publice din România: Îmbunătățirea eficienței cheltuielilor publice în învățământul preuniversitar, iunie 2018.

Recomandare	Progres	Descriere
8. Investiția în profesori mai mulți și mai bine calificați, în special în zonele rurale	PARȚIAL	Au fost implementate unele măsuri în acest sens, inclusiv programe de formare continuă a profesorilor și programe de mentorat.
9. Oferirea unui sprijin coordonat și cuprinzător pentru tinerii dezavantajați	DA	Există dovezi că s-a acordat o atenție deosebită pentru a se stabili dacă resursele financiare ajung la cei mai vulnerabili elevi și că au fost alocate fonduri pentru tinerii care nu au loc de muncă, nu urmează o formă de învățământ și nu participă la activități de formare profesională (NEET) și pentru cei care părăsesc timpuriu școala.
10. Investițiile integrate și complementare în educație sunt rezultatul cooperării dintre guvern, instituțiile financiare internaționale și investitorii privați.	DA	Există o complementaritate între programele europene finanțate în cadrul Programului Operațional Ocupare și Educație și Planul Național de Redresare și Reziliență pentru a sprijini 2.500 de școli în reducerea ratelor abandonului școlar și îmbunătățirea rezultatelor educaționale.

Proiectul „România Educată”⁹, inițiat în 2016 sub coordonarea Președintelui României, își propune să abordeze principalele provocări cheie din domeniul educației și să stabilească obiective cheie pentru 2030. Aceste obiective urmăresc o creștere a finanțării educației până la media UE, o reducere a PTS la 10 la sută, o scădere a analfabetismului funcțional la 20 la sută, precum și asigurarea alfabetizării digitale și a competențelor digitale de bază pentru toate cadrele didactice și a competențelor digitale de bază pentru 85 la sută dintre elevii înscriși în clasa a VIII-a. PNRR s-a bazat pe ipoteza că o participare redusă la educație adâncește inegalitatea de șanse între elevi. Acesta este motivul pentru care intervențiile în domeniul educației din cadrul PNRR se concentrează pe măsuri de reducere a PTS și de creștere a accesului în învățământul profesional și tehnic de calitate, cu scopul de a asigura egalitatea de șanse pentru toți. Aceste intervenții urmăresc să contribuie la echitate și incluziune prin reducerea decalajului dintre mediul rural și cel urban și a desegregării, prin creșterea incluziunii romilor, consolidarea accesibilității educației pentru persoanele din categorii dezavantajate sau grupuri vulnerabile și prin combaterea stereotipurilor.

De la publicarea ultimei ACP, bugetul total pentru educație a crescut în termeni absoluți (o creștere de 36,52 la sută, de 10.000 de miliarde de lei față de 2018). Cu toate acestea, cheltuielile ca procent din PIB au variat de la 3 la sută la 3,6 la sută, cu o tendință de scădere în ultimii ani, în contrast cu creșterea generală a PIB-ului. Sumele alocate pentru învățământul preuniversitar, în special pentru învățământul primar și gimnazial, au înregistrat o ușoară creștere (2018-2020), urmată de o scădere (2020-2021).

Există unele dovezi că s-a acordat o atenție deosebită pentru a se stabili dacă resursele financiare ajung la elevii cei mai vulnerabili. Ministerul Finanțelor (MF) gestionează Sistemul național de raportare, „Forexbug”, în care școlile își raportează bugetele și cheltuielile. Ministerul Educației analizează datele referitoare la elevi și profesori din Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR) împreună cu rapoartele de cheltuieli din *Forexbug*. Sistemul național de catalog electronic (SNCE), care ar trebui să includă date privind progresul școlar și prezența elevilor, raportate lunar de către școli, urmează a fi dezvoltat.

În ceea ce privește perioada 2014-2020, România a beneficiat de 1,2 miliarde de euro pentru educație prin Programul Operațional Capital Uman (POCU). Fondurile au fost planificate să fie utilizate pentru a sprijini educația de tipul „a doua șansă” pentru tinerii NEET, pentru a reduce părăsirea timpurie a școlii, pentru a îmbunătăți accesul la și calitatea învățământului terțiar, pentru a sprijini programele de ucenicie, stagiile

⁹ <https://www.presidency.ro/ro/angajamente/romania-educata>

de formare și învățarea pe tot parcursul vieții, pentru a îmbunătăți competențele profesorilor, pentru a sprijini educația antreprenorială, precum și învățământul profesional și tehnic în general, urmărind permanent creșterea relevanței acestora în raport cu cerințele pieței muncii. Prin intermediul burselor, o atenție deosebită a fost acordată persoanelor defavorizate, cum ar fi romii sau persoanele din zonele rurale sau cele care au competențe reduse. Cu toate acestea, nu există nicio dovadă clară a impactului acestor intervenții sau a sumei totale cheltuite.

În plus, PNRR și Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO), finanțate de UE, includ priorități clare pentru prevenirea PTS sau pentru creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație. Finanțarea pentru intervenții integrate care vizează școlile primare de stat cu risc substanțial de PTS în rândul grupurilor defavorizate și cu un grad ridicat de marginalizare a totalizat 380 de milioane de euro. În cadrul granturilor PNRR, aproape 500 de milioane de euro sunt alocate pentru reformarea sistemului de învățământ obligatoriu în vederea prevenirii și reducerii PTS, sprijinind 2.500 de școli cu risc considerabil de abandon școlar.

1.2. Prezentare generală a sistemului de învățământ preuniversitar

1.2.1. Structura sistemului de învățământ preuniversitar

Constituția României și Legea Educației Naționale stabilesc și garantează respectarea principiilor de bază privind educația. Hotărârile de Guvern și ordinele ME definesc și stabilesc proceduri și reglementări specifice. Dreptul la educație este garantat prin învățământul obligatoriu, liceal, învățământul profesional și tehnic (IPT) și învățământul universitar furnizate în unități de învățământ de stat, private și confesionale și finanțate din fonduri publice sau din alte surse, potrivit legii. Unitățile de învățământ preuniversitar de stat sunt gestionate de autoritățile locale. Guvernul oferă burse de merit, sociale și tehnologice copiilor înscriși în învățământul preuniversitar. Învățământul la toate nivelurile se desfășoară, în general, în limba română, deși învățământul se poate desfășura și în limbi străine sau ale minorităților naționale. Dreptul minorităților naționale de a-și învăța limba maternă și dreptul de a fi instruite în limba maternă este garantat. În România, sunt valabile numai actele de studii recunoscute de statul român, conform legislației în vigoare¹⁰.

În România, guvernarea sistemului de educație este împărțită pe mai multe niveluri. ME organizează și conduce sistemul național de educație în parteneriat cu instituțiile subordonate și cu sprijinul altor ministere, cum ar fi Ministerul Finanțelor (de exemplu, pentru asigurarea fondurilor pentru educație) sau Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării (pentru sinergii). Inspectoratele Școlare Județene și Inspectoratul Școlar al Municipiului București sunt servicii publice descentralizate ale ME, însărcinate cu aplicarea politicilor și strategiilor ministerului. Pentru aspectele legate de finanțarea școlilor, ME cooperează cu Unitatea de finanțare a învățământului preuniversitar (care este subordonată ME) și cu Ministerul Finanțelor. Autoritățile administrației publice locale au obligația de a organiza și de a gestiona învățământul preuniversitar. În acest sens, ME colaborează cu Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației pentru a fundamenta cadrul legal necesar unei bune coordonări între unitățile de învățământ preuniversitar și autoritățile locale.

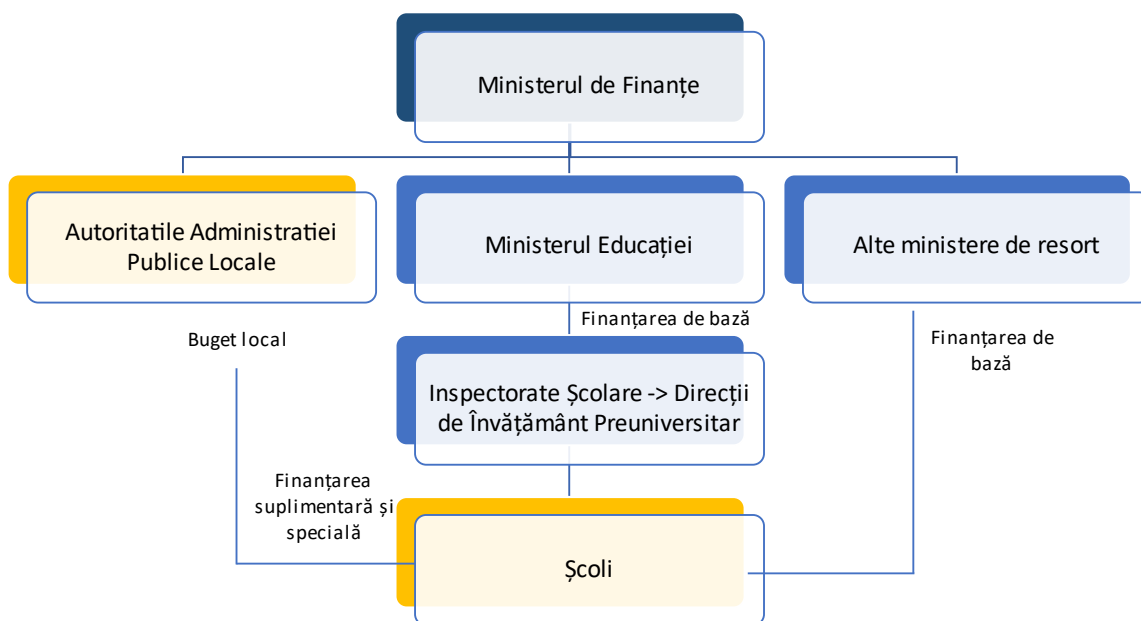
Noua Lege a învățământului preuniversitar (mai 2023) prevede schimbări limitate, în principal în ceea ce privește inspecția și finanțarea. Legea, elaborată în timpul pregătirii acestui document și aprobată pe 22 mai 2023, propune doar mici modificări ale acestei structuri de guvernare. Principalele modificări se referă la inspecție și finanțare, după cum urmează:

- Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP) va deveni Agenția Română pentru Asigurarea Calității și Inspecție în Învățământul Preuniversitar (ARACIIP). Noua ARACIIP va avea birouri locale în fiecare județ și în București și va prelua responsabilitățile de inspecție tematică și generală de la fiecare inspectorat.
- Inspectoratele Școlare Județene vor deveni Direcții Județene de Învățământ Preuniversitar.
- Modalitățile existente de **finanțare** a unităților de învățământ preuniversitar, respectiv finanțarea de bază, finanțarea complementară și finanțarea suplimentară, se vor transforma în finanțare de bază, finanțare complementară și finanțare specială. Nu există modificări importante în ceea ce privește fondurile incluse în fiecare modalitate de finanțare.
- Din finanțarea de bază, adică finanțarea per elev primită de unitățile de învățământ proporțional cu numărul de elevi, costurile pentru formare profesională și pentru bunuri și servicii ar trebui să reprezinte cel puțin 20 la sută din finanțarea totală per elev.

¹⁰ <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/romania/overview>.

În plus, noua Lege a învățământului preuniversitar (mai 2022) subliniază faptul că, în anumite cazuri, unitățile de învățământ preuniversitar înființate în subordinea sau în structura universităților prin regulament aprobat prin ordin al Ministrului Educației, sunt gestionate de aceste instituții.

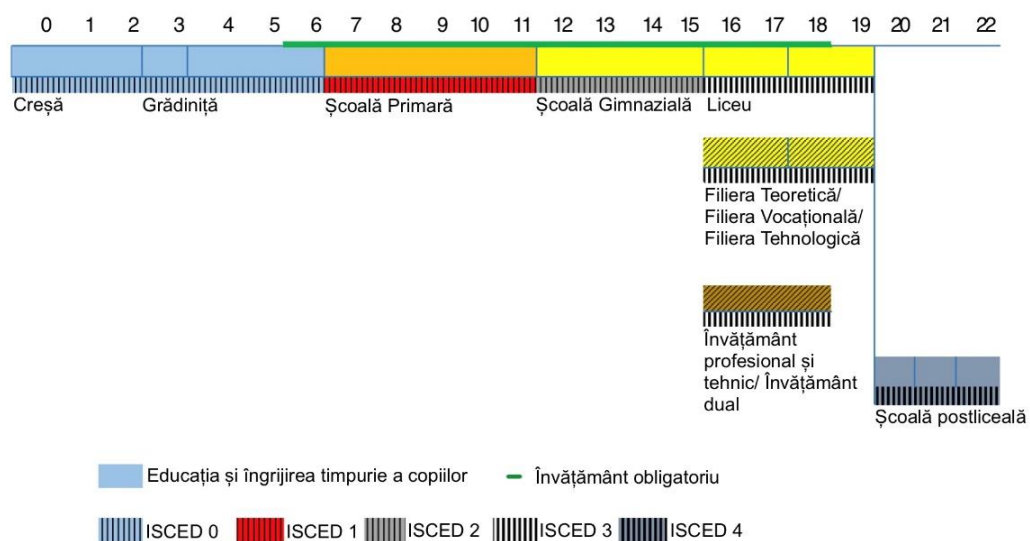
Figura 1. Guvernarea sistemului de învățământ preuniversitar

Sursa: Elaborat de autori

Noua Lege a învățământului preuniversitar (mai 2023) a actualizat, de asemenea, acoperirea învățământului preuniversitar general obligatoriu. Aceasta include acum învățământul preșcolar, învățământul primar, învățământul gimnazial și învățământul liceal. Aceasta este o actualizare față de scenariul anterior, în care învățământul preuniversitar general obligatoriu includea 13 clase din învățământul primar, gimnazial și liceal, dar excludea învățământul preșcolar. Învățământul preșcolar este oferit în două cicluri, de la 0 la 3 ani și de la 3 la 6 ani. Învățământul primar acoperă clasa pregătitoare și clasele de la I la IV. Învățământul gimnazial acoperă clasele de la V la VIII; în acest moment, un examen de evaluare națională permite accesul la nivelurile următoare. Învățământul secundar superior poate lua forma învățământului liceal, care include clasele de liceu IX-XII/XIII (cu următoarele filiere: teoretică, vocațională – artistic, sportiv, militar, pedagogic – și tehnologică) sau un program de învățământ profesional și tehnic de minimum 3 ani. Reprezentarea actualizată a sistemului de învățământ (*Figura 2*) ilustrează toate nivelurile de educație în corespondență cu nivelurile Clasificării internaționale standard a educației (ISCED) și indică nivelurile obligatorii din sistemul național.

Figura 2. Structura sistemului de învățământ preuniversitar din România

Sursa: Elaborat de autori

În România, învățământul preuniversitar este asigurat de unități de învățământ de stat și de furnizori de învățământ privată. Furnizorii de învățământ de stat sau privat trebuie să fie autorizați și acreditați pentru a furniza servicii educaționale și, ulterior, să primească sprijin financiar din partea statului¹¹. Autorizarea dă dreptul unui furnizor de educație să se înregistreze și să desfășoare procesul educațional. După obținerea autorizației, un furnizor de învățământ preuniversitar implementează mecanismul intern de asigurare a calității și întocmește anual rapoarte publice de evaluare internă privind calitatea educației. Pe parcursul a trei ani, Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar monitorizează furnizorul de educație. Dacă rapoartele sunt favorabile în această perioadă, poate solicita acreditarea din partea Ministerului Educației. Acreditarea îi certifică respectarea standardelor de funcționare și de furnizare a programelor de educație preuniversitară și de calificare.

Furnizorii de învățământ de stat și privați acreditați beneficiază de sprijin financiar din partea statului, pe baza principiului că „banii urmează elevul”. În cazul furnizorilor de învățământ de stat, sprijinul este acordat de către Ministerul Educației (de exemplu, salariile profesorilor) și de către autoritățile locale (costuri administrative și de funcționare). În mod corespunzător, statul asigură finanțarea de bază per elev pentru învățământul preuniversitar organizat doar de furnizorii de învățământ privat și confesional acreditați. Alte cheltuieli pentru organizarea și furnizarea de activități educaționale de către aceștia sunt acoperite, conform legii, din taxele de școlarizare stabilite de fiecare furnizor privat de educație și din alte surse¹². Totuși, unitățile de învățământ particular și confesional trebuie să fie organizate conform principiului nonprofit și pot fi entități fără scop lucrativ.

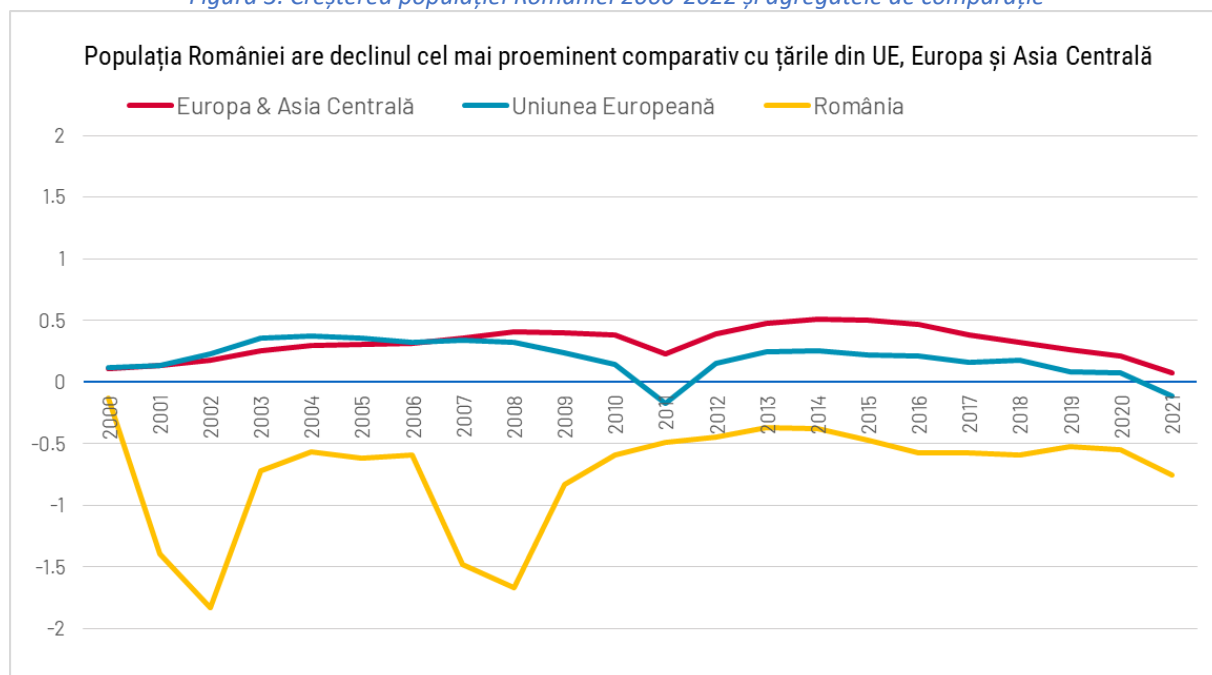
¹¹ Autorizarea și acreditarea se obțin în urma unei proceduri stabilite de Ministerul Educației prin intermediul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP).

¹² Art. 137 (2) Legea învățământului preuniversitar (mai 2023).

1.2.2. Furnizarea, realizările și rezultatele educației

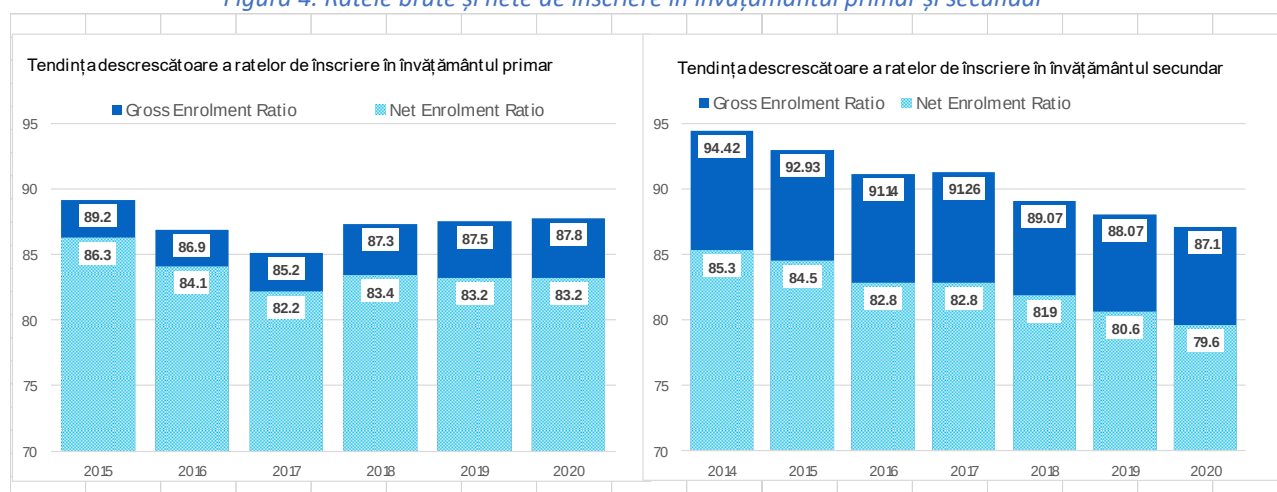
România a înregistrat progrese notabile în ceea ce privește accesul la învățământul preșcolar, dar ratele de înscriere în învățământul primar și secundar sunt în scădere, iar ratele de abandon școlar și de PTS sunt în creștere. Este adevărat că populația României scade mai puternic decât cea a țărilor din Europa și Asia Centrală (EAC) și decât media UE (Figura 3), dar această tendință de scădere nu explică de una singură declinul. Nivelurile de înscriere, măsurate prin ratele brute și nete de înscriere, au scăzut constant (Figura 4), în timp ce numărul copiilor neînșcriși și aflați în afara sistemului de învățământ a crescut, la fel și a celor care au părăsit timpuriu școala.

Figura 3. Creșterea populației României 2000-2022 și agregatele de comparație

Sursa: World Development Indicators (SP.POP.GROW)

Figura 4. Ratele brute și nete de înscriere în învățământul primar și secundar

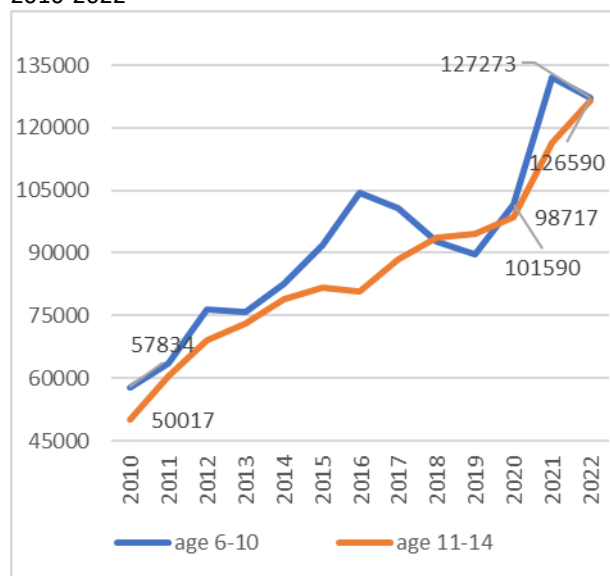
Sursa: Date UNESCO <https://uis.unesco.org/en/country/ro>

România urmează o tendință îngrijorătoare, iar între două șocuri economice consecutive, în 2009 și 2020, inclusiv o pandemie, numărul copiilor cu vârste între 6 și 14 ani aflați în afara sistemului de educație a crescut de la 100.000 în 2010 la 250.000 în 2022 (Figura 5). Mulți români din străinătate s-au

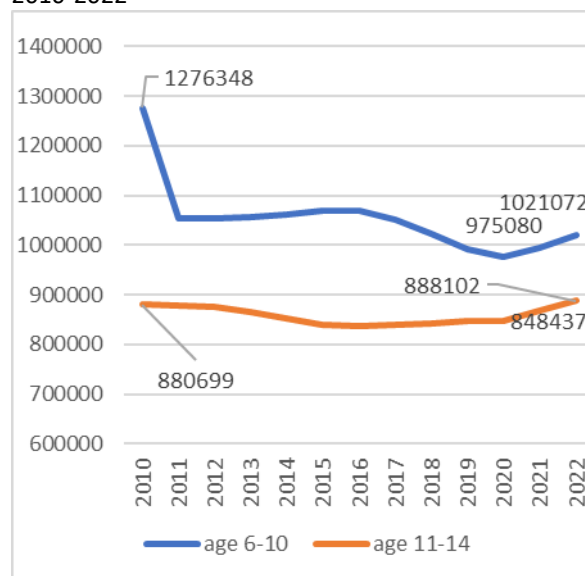
întors în țară în timpul și după pandemie, iar războiul de la graniță a strămutat forțat ucraineni și copiii lor; ca atare, populația de copii rezidenți a crescut între 2020 și 2022 cu aproximativ 85.000 de copii cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani. Deși populația din această grupă de vârstă corespunzătoare învățământului primar și gimnazial a crescut pentru prima dată în ultimii 12 ani, simultan, numărul copiilor din afara școlii a crescut cu aproximativ 54.000 de copii, mai mult de 60 la sută ca pondere în populația crescută. Cercetările și analizele realizate de Bancă au anticipat că efectele vor fi mari, afectând în special copiii mai mici și familiile vulnerabile. Criza actuală – inclusiv criza migrației indusă de războiul din Ucraina – nu a făcut decât să expună și mai mult vulnerabilitățile structurale ale țării.

Figura 5. Evoluția numărului de copii din afara școlii începând cu 2010

Copii din afara școlii cu vârste între 6 și 14 ani, 2010-2022

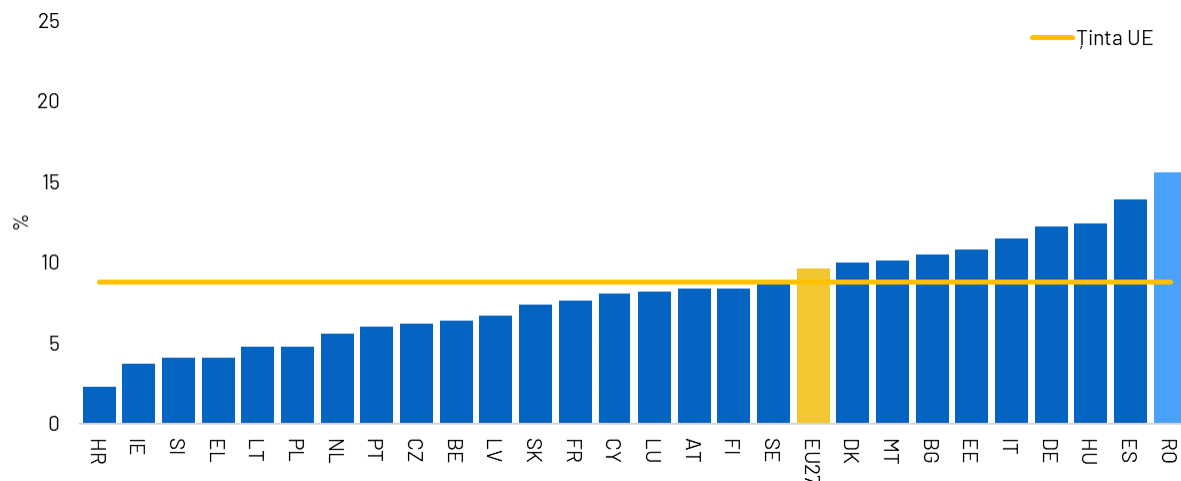
Copii rezidenți cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani, 2010-2022

Sursa: Calculele echipei Băncii Mondiale pe baza datelor Institutului Național de Statistică (INS)

În fapt, ratele PTS din România sunt cele mai ridicate din UE și depășesc semnificativ țintele UE și naționale, având și o dimensiune marcantă legată de echitate. În ciuda unei scăderi între 2010 și 2022 (de la 19,3 la sută la 15,6 la sută, respectiv), progresul per ansamblu este încă departe de media UE de 9,6 la sută și de ținta UE de 9 la sută pentru 2030 (Figura 6). Îngrijorător este faptul că această rată medie conține inegalități semnificative și notabile. Ratele PTS în zonele rurale, în zonele urbane mici și în suburbii, precum și în rândul grupurilor defavorizate, inclusiv în rândul populației rome, sunt semnificativ mai mari decât în orașe. În timp ce rata PTS în zonele urbane mari era de 3,9 la sută în 2022, mai mică decât media europeană și sub ținta strategică pentru 2020, în zonele urbane mici și suburbii rata este de 13,5 la sută, iar în zonele rurale de 24,5 la sută (a se vedea Secțiunea 4, partea 1, *Provocările multidimensionale ale României privind echitatea* a). Riscul de PTS crește semnificativ pentru populația vulnerabilă, inclusiv pentru copiii de etnie romă, copiii din familii monoparentale, din familii cu venituri mici și din familii cu un nivel scăzut de educație.

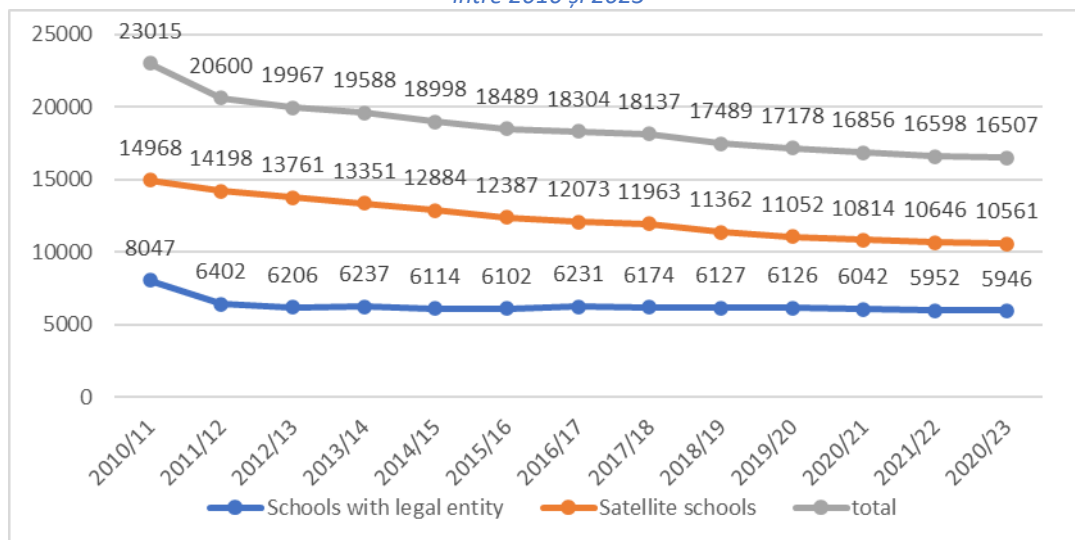
Figura 6. Părăsirea timpurie a școlii și formării profesionale, 2022 (%)

Sursa: Eurostat (LFS), [edat_lfse_14]

Conform datelor Ministerului Educației (Figura 7) pentru anul școlar 2022-2023, rețeaua școlară era formată din 16.507 unități școlare. Dintre acestea, 5.946 au personalitate juridică și însumează 81 la sută din numărul total de elevi, iar 10.561 sunt școli arondate, situate predominant în mediul rural. Unitățile de învățământ niveluri de educație precum liceele și școlile pentru învățământ profesional și tehnic sunt situate în mare parte în zonele urbane, în timp ce școlile gimnaziale sunt mai răspândite în zonele rurale, cu 3.020 de unități. Figura 7 de mai jos arată că rețeaua școlară se raționalizează anual și se micșorează pe măsură ce populația de vârstă școlară se află într-o scădere rapidă. Din 2010, în urma adoptării Legii educației naționale nr. 1 din 2011, numărul unităților școlare personalitate juridică a scăzut cu 20 la sută, în timp ce numărul școlilor arondate a fost redus cu 30 la sută.

Figura 7. Rețeaua unităților de învățământ publice cu personalitate juridică și structuri din România între 2010 și 2023

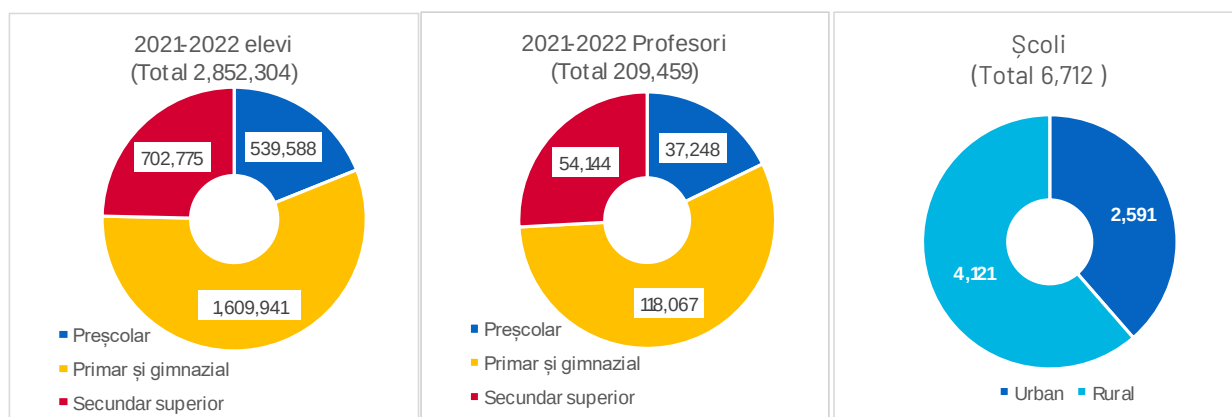

Sursa: Calculule echipei Băncii pe baza datelor SIIR pentru rețeaua școlară. Nu sunt incluse unitățile de învățământ special.

În 2022, sistemul de educație din România înregistra 210.000 de cadre didactice și 2,85 milioane de elevi, dintre care 51 la sută erau de sex masculin și învățau cu precădere în școli și grădinițe din mediul urban (67 la sută). Potrivit Institutului Național de Statistică (INS), raportul mediu de elevi per cadru didactic era de 15:1 (nu sunt incluse datele pentru învățământul antepreșcolar). Pentru toate nivelurile de învățământ, cadrele didactice erau concentrate în zonele urbane, însă distribuția pare mai uniformă la nivelurile primar

și gimnazial. Cadrele didactice erau în majoritate femei pentru toate nivelurile de învățământ: 99,7 la sută - antepreșcolar și preșcolar, 81,1 la sută - primar și gimnazial, 72,4 la sută - liceal, 67,5 la sută - profesional.

Figura 8. Elevi și cadre didactice distribuiți pe niveluri în anul școlar 2021/22

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor INS¹³

Conform constatărilor referitoare la PTS expuse anterior, la sfârșitul anului școlar 2020-2021, 1.571.100 de elevi erau înscriși în școlile primare și gimnaziale, cu 18.300 mai puțini (-1,2 la sută) decât la începutul anului. Rata abandonului școlar la nivel gimnazial a fost de aproape trei ori mai mare în mediul rural decât în mediul urban (1,5 la sută, față de 0,6 la sută) și aproape de două ori mai mare la nivelul învățământului primar (rural - 1,8 la sută, față de urban - 1 la sută). Rata de abandon școlar în rândul băieților (1,3 la sută) a fost ușor mai mare decât cea a fetelor (1,1 la sută). De asemenea, rata de absolvire a învățământului primar și gimnazial a fost de 97,2 la sută (98,2 la sută - nivel primar și 96,1 la sută - nivel gimnazial). Rata de absolvire a fost ușor mai mare în rândul fetelor - 97,7 la sută, comparativ cu cea a băieților - 96,8 la sută, și în zonele urbane (98,1 la sută) comparativ cu zonele rurale (96 la sută)¹⁴.

În anul școlar 2022/23, majoritatea elevilor învață preponderent în cele 5.946 de școli cu personalitate juridică, în timp ce cele 10.561 de școli arondate sunt în principal grădinițe și școli primare din mediul rural, cu o medie de 50 de elevi pe școală, ceea ce este foarte puțin. Populația totală de elevi din învățământul preuniversitar este de 2,76 milioane, urmând o tendință anuală de scădere. Tabelul 2 de mai jos arată că 81 la sută dintre elevii învață în școli cu personalitate juridică, reprezentând doar 36% din totalul rețelei școlare, acestea rămânând cele mai eficiente școli.

Tabelul 2. Distribuția elevilor pe niveluri și tipuri de școli în sistemul de învățământ de stat în 2023

Tip	Școli	Elevi					Număr mediu de elevi/școală
	Unități	Nivel preșcolar	Nivel primar	Nivel gimnazial	Nivel liceal	Total	
Total școli	16.507	482.165	850.249	723.885	703.859	2.760.158	167
Școli cu personalitate juridică	5.946	198.509	694.477	643.534	699.247	2.235.767	376
Școli arondate	10.561	283.656	155.772	80.351	4.612	524.391	50

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor din SIIR despre rețeaua școlară. Nu sunt incluse unitățile de învățământ special.

¹³ Disponibil la linkul: <https://insse.ro/cms/ro/content/sistemul-educa%C5%A3ional-la-sf%C3%A2r%C5%9Fitul-anului-%C5%9Fcolaruniversitar-2020-2021-%C5%9Fi-%C3%AEnceputul-anului>.

¹⁴ Pentru toate datele din acest paragraf, sursa este: Calculele echipei Băncii pe baza datelor INS, disponibile la linkul: <https://insse.ro/cms/ro/content/sistemul-educa%C5%A3ional-la-sf%C3%A2r%C5%9Fitul-anului-%C5%9Fcolaruniversitar-2020-2021-%C5%9Fi-%C3%AEnceputul-anului>.

1.2.3. Rezultatele învățării în cadrul evaluărilor naționale și internaționale pe scară largă (ILSA)

Testele naționale indică rezultate ale învățării slabe în școlile din România. Evaluările naționale implică copii cu vârste cuprinse între 6 și 14 ani pentru a detecta timpuriu problemele în privința alfabetizării. Mulți elevi din România nu au abilități de interpretare și analiză a informațiilor și faptelor, de formare a propriilor idei sau de desprindere a concluziilor. Sărăcia în materie de învățare, măsurată ca pondere a copiilor de 10 ani care nu pot citi și înțelege un text simplu până la sfârșitul învățământului primar, se ridică la 20 la sută (2019¹⁵). Această cifră este mai mare decât media pentru regiunea EAC (11 la sută). Se estimează că ponderea elevilor analfabeți funcțional va crește cu până la 10 puncte procentuale (de la 41 la 51 la sută)¹⁶ în urma pandemiei de COVID-19.

Caseta 1. Participarea României în evaluările internaționale pe scară largă (ILSA)

ILSA evaluează performanțele elevilor la citire, matematică și științe și colectează date suplimentare despre elevi și familiile acestora. România participă la următoarele programe ILSA: Programul pentru evaluarea internațională a elevilor (PISA), coordonat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), Tendințe în studiul internațional al matematicii și științelor (TIMSS) și Studiu internațional privind progresul în domeniul alfabetizării în lectură (PIRLS), ultimele două coordonate de Asociația Internațională pentru Evaluarea Performanțelor Educaționale (IEA). În ceea ce privește PISA, elevii români au participat la evaluare în toate edițiile din 2000 până în 2022, cu excepția anului 2003. Rezultatele PISA pentru ediția din 2022 nu sunt încă disponibile. România a participat la toate edițiile TIMSS pentru clasa a VIII-a din 1995 până în 2019, cu excepția uneia (2015) și la o singură ediție TIMSS pentru clasa a IV-a, în 2011. Evaluările PIRLS care vizează elevii de clasa a IV-a au fost organizate din 2001 până în 2021, cu excepția anului 2016. Această discontinuitate poate pune probleme în reflectarea modului în care au evoluat competențele elevilor români de-a lungul ultimelor două decenii, în special la clasa a IV-a.

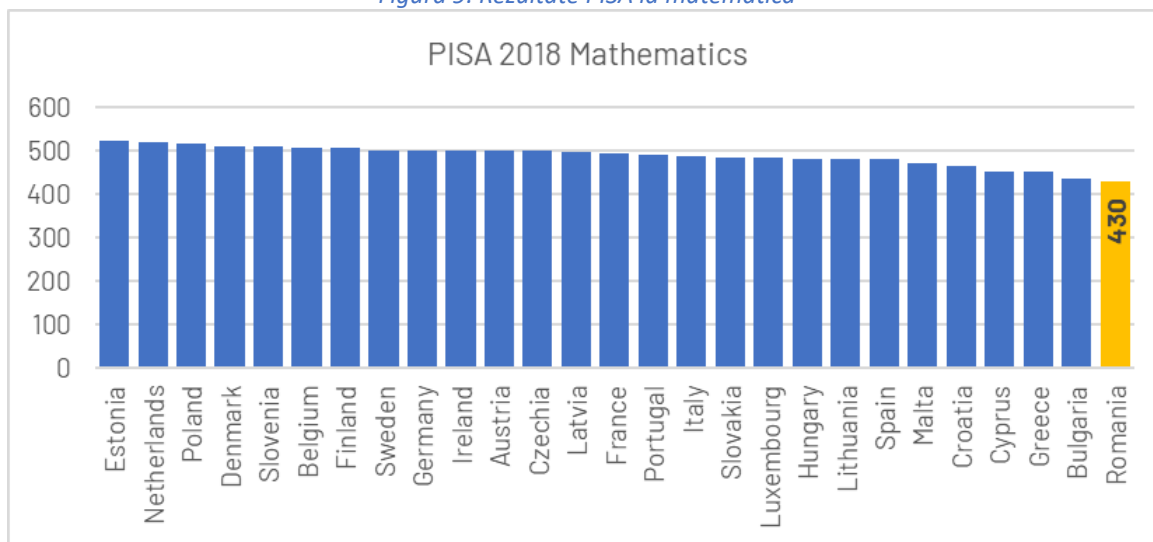
Aceste rezultate slabe sunt evidente și în evaluările internaționale pe scară largă (ILSA), în care România ocupă un loc foarte scăzut în rândul țărilor din Uniunea Europeană. Programul pentru evaluarea internațională a elevilor (PISA) al OCDE evaluează elevii de 15 ani la matematică, științe și citire. România a participat la PISA 2022, dar rezultatele nu sunt încă disponibile. La ultima ediție (2018), România s-a clasat pe ultimul loc la matematică, pe penultimul loc la științe (*Figura 9 și Figura 10*), și pe locul 25 din 27 la citire. Este demn de remarcat faptul că ponderea elevilor români care obțin rezultate sub nivelul 2 este aproape dublă față de media OCDE la matematică (46,5 la sută față de 23,9 la sută), științe (44 la sută față de 21,9 la sută) și citire (40,8 la sută față de 22,7 la sută). Nivelul 2 este considerat nivelul minim dincolo de care elevii pot rezolva probleme sau înțelege texte de lungime și complexitate moderate. România se află pe penultimul loc în ceea ce privește rezultatele PISA în rândul țărilor din Europa Centrală și de Est (ECE) care au aderat la UE începând cu 2004¹⁷.

¹⁵ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/476021571223558600-0090022019/original/ECAECCEUOULPBRIEF.pdf>.

¹⁶ Banca Mondială (2020). *Simulating the Potential Impacts of COVID-19 School Closures on Schooling and Learning Outcomes: A Set of Global Estimates*, João Pedro Azevedo, Amer Hasan, Diana Goldemberg, Syedah Aroob Iqbal și Koen Geven, Policy Research Working Papers.

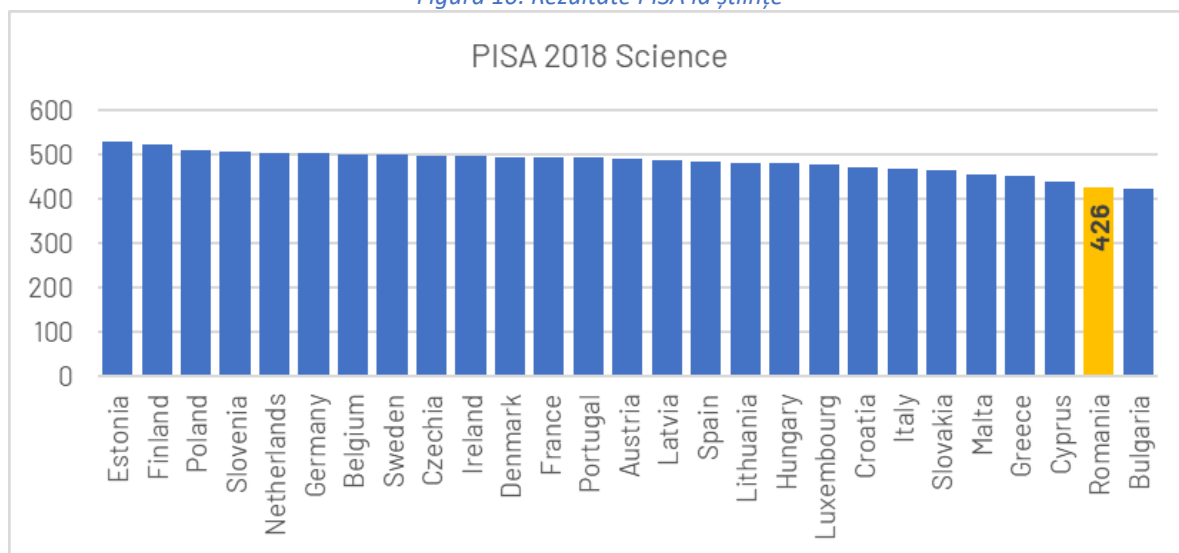
¹⁷ Scorurile medii PISA 2018 ale țărilor din ECE la matematică, științe și citire sunt: Estonia - 525,3 puncte, Polonia - 513, Slovenia - 503,7, Cehia - 495,3, Letonia - 487,3, Ungaria - 479,3, Croația - 471,7, Slovacia - 469,3, România - 428 și Bulgaria - 426,7.

Figura 9. Rezultate PISA la matematică

Sursa: PISA 2018

Figura 10. Rezultate PISA la științe

Sursa: PISA 2018

Secțiunea 2 Prezentare generală a finanțării și investițiilor în educație

2.1. Finanțarea educației

Statul asigură finanțarea de bază pentru toți preșcolarii și pentru toți elevii din sistemul de învățământ de stat și din sistemul de învățământ privat acreditat. Finanțarea pentru școlile de stat provine în principal de la bugetul de stat și de la bugetele locale și mai puțin din venituri proprii (cum ar fi taxele de cantină și de internat) sau din sponsorizări, iar școlile private primesc doar costul standard per elev¹⁸. Finanțarea acoperă învățământul preșcolar, primar, gimnazial, profesional și liceal. Finanțarea este alocată pe baza unei formule per elev care determină costul standard per preșcolar/elev pe an. Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar din cadrul ME elaborează această formulă pe baza principiului conform căruia resursa financiară urmează elevul, ceea ce înseamnă că alocarea bugetară pentru un elev sau un preșcolar este transferată de la bugetul de stat către unitatea de învățământ frecventată de acesta, prin bugetul ME și al autorităților locale.

Finanțarea unităților de învățământ preuniversitar cuprinde finanțarea de bază, finanțarea complementară și finanțarea specială. Conform noii Legi a învățământului preuniversitar (mai 2023), finanțarea denumită anterior „finanțare suplimentară” a devenit finanțare specială. Fiecare tip de finanțare are obiective de finanțare diferite și furnizori de fonduri diferiți sau combinați (bugetul ME, bugetele locale, redistribuirea TVA de la bugetul de stat). *Caseta 2* de mai jos descrie aceste categorii, iar *Figura 11* și *Figura 12* descriu schimbările în ceea ce privește tipul, scopul și sursa de finanțare a educației la momentul întocmirii prezentului raport.

Caseta 2. Noua structură de finanțare a învățământului preuniversitar

Așa cum este definit în articolele 138 și 139 din noua Lege a învățământului preuniversitar (mai 2023), toate unitățile de învățământ preuniversitar primesc finanțare prin trei modalități principale: finanțare de bază, finanțare complementară și finanțare specială.

- **Finanțarea de bază**, adică finanțarea per elev, estimată a fi proporțională cu numărul de elevi din școala respectivă. Finanțarea de bază acoperă: (a) cheltuielile cu salariile personalului unității de învățământ, indiferent de tipul acestuia (personal didactic și nedidactic sau administrativ), (b) cheltuielile cu formarea personalului și (c) cheltuielile cu bunuri și servicii. Fiecare unitate de învățământ (de stat și privată acreditată) primește finanțare de bază de la ME sau de la bugetele locale pe baza costului standard diferențiat în funcție de profilul elevilor (adică luând în considerare elevii cu nevoi educaționale speciale), de nivelul de educație și de zonele geografice îndepărtate. Cheltuielile cu formarea continuă și cu bunuri și servicii ar trebui să reprezinte cel puțin 20 la sută din finanțarea totală per elev.
- **Finanțarea complementară** asigură cheltuielile de capital, cheltuielile sociale și alte cheltuieli asociate procesului de învățământ preuniversitar de stat, care nu fac parte din finanțarea de bază a unităților de învățământ preuniversitar și acoperă (a) investițiile și reparațiile capitale; (b) subvențiile pentru cantine și internate; (c) evaluările naționale periodice ale elevilor și (d) concursurile școlare, activitățile extrașcolare și alte cheltuieli curente care nu sunt acoperite de finanțarea de bază. Fondurile sunt alocate pe categorii de cheltuieli și distribuite de către Direcțiile Generale Județene pentru Finanțe Publice către autoritățile locale. Consiliile județene și locale pot contribui la finanțarea complementară din bugetele proprii.
- **Finanțarea specială** poate fi acordată de ME pentru premierea școlilor pentru performanță sau incluziune, pentru bursele elevilor, pentru evaluări, simulări și examene naționale, pentru finanțarea programelor naționale, pentru componenta locală aferentă proiectelor în derulare cofinanțate de Guvernul României și de instituțiile financiare internaționale, precum și pentru rambursarea creditelor externe aferente acestor proiecte etc.

¹⁸ Se pot aplica taxe pentru anumite activități educaționale.

Figura 11. Tipul, scopul și sursa de finanțare a educației, 2018

TIP DE FINANȚARE	I. FINANȚAREA DE BAZĂ	II. FINANȚARE COMPLEMENTARĂ	III. FINANȚARE SPECIALĂ
SCOP	Salarii profesori; Training; Evaluări; Bunuri și servicii	Cheltuieli de Capital, Cheltuieli Sociale și alte tipuri de cheltuieli neincluse în finanțarea de bază	a) Premii acordate școlilor pe baza de performanță b) granturi acordate de autorități locale
SURSA BUGETARĂ	<u>BUGET ME</u> Redistribuiți din TVA către bugetele locale	Buget Local Redistribuiți din TVA către bugetele locale Venituri proprii	<u>BUGET ME/ Bugete Locale</u>

Sursa: Elaborat de autori

Figura 12. Tipul, scopul și sursa de finanțare a educației, 2023

TIP DE FINANȚARE	I. FINANȚAREA DE BAZĂ	II. FINANȚARE COMPLEMENTARĂ	III. FINANȚARE ADIȚIONALĂ
SCOP	Salarii profesori;; Training; Bunuri și servicii	Cheltuieli de Capital, Cheltuieli Sociale și alte tipuri de cheltuieli neincluse în finanțarea de bază	Program Național de Burse
SURSA BUGETARĂ	<u>BUGET ME</u> Redistribuiți din TVA către bugetele locale	Buget Local Redistribuiți din TVA către bugetele locale Venituri proprii	<u>BUGET ME</u>

Sursa: Elaborat de autori

Caseta 3. Mecanismul de finanțare a unităților de învățământ din România

În 2021, bugetul național de stat a finanțat 87 la sută din totalul cheltuielilor publice pentru educație, din care 9 la sută au fost alocate direct prin intermediul autorităților locale. Restul de 13 la sută din cheltuielile cu educația au fost finanțate în cea mai mare parte din venituri proprii și din subvenții de la autoritățile locale.

Articolul 101 din Legea educației naționale nr. 1 din 2011 prevedea că toate unitățile de învățământ preuniversitar primesc finanțare prin trei modalități principale: finanțare de bază, finanțare complementară și finanțare suplimentară. **Finanțarea de bază, adică finanțarea per elev, a reprezentat aproximativ 87 la sută din fondurile primite de școlile din România de la bugetul de stat în 2021, prin bugetul ME și bugetele autorităților locale, estimată proporțional cu numărul de elevi.** Finanțarea de bază a acoperit: (a) cheltuielile cu salariile personalului, indiferent de tipul acestuia (personal didactic și nedidactic sau administrativ); și (b) cheltuielile cu formarea, evaluarea periodică a elevilor și costurile curente. Fiecare unitate de învățământ (de stat și privată acreditată) primește finanțarea de bază de la ME pe baza costului standard diferențiat în funcție de profilul elevilor (luând în considerare elevii cu nevoi educaționale speciale), nivelul de educație și zonele geografice îndepărtate.

Finanțarea complementară și finanțarea suplimentară au reprezentat 13 la sută și au provenit în principal din bugetele autorităților locale.

Finanțarea complementară a fost utilizată pentru: (a) investiții și reparații capitale; (b) subvenții pentru cantine și internate, evaluări naționale periodice ale elevilor, burse, transportul elevilor și costurile de navetă ale profesorilor; și (c) concursuri școlare, activități extracurriculare, participarea la proiecte europene și alte costuri curente neacoperite de finanțarea de bază. Fondurile au fost alocate pe categorii de cheltuieli și distribuite de către Direcțiile Generale Județene ale Finanțelor Publice către autoritățile locale. Consiliile județene și locale pot contribui la finanțarea complementară din bugetele proprii.

Finanțarea suplimentară a fost furnizată sub formă de sume forfetare globale de către: (a) Ministerul Educației, pentru a premia școlile pentru performanță sau incluziune sau (b) consiliile locale și consiliile județene, pentru a acorda școlilor premii în baza propriilor metodologii. Finanțarea suplimentară este primită pe baza unui contract de performanță încheiat între școală și sponsor.

De la ultima Analiză a finanțelor publice (2018), care s-a bazat pe cheltuielile și pe mecanismul de finanțare în vigoare în 2016 și 2017, a avut loc o schimbare majoră și anume salariile profesorilor și cea mai mare parte a finanțării de bază au fost transferate din responsabilitatea autorităților locale către Ministerul Educației. *Tabelul 3* de mai jos ilustrează faptul că, în 2017, 95 la sută din finanțare, indiferent de sursă, era transferată către școli de la autoritățile locale (similar Portugaliei, a se vedea Anexa 4), în timp ce, în 2021, doar 19 la sută au rămas la dispoziția acestora. Cheltuielile din venituri proprii sunt generate în cote egale de autoritățile de la nivel local și central.

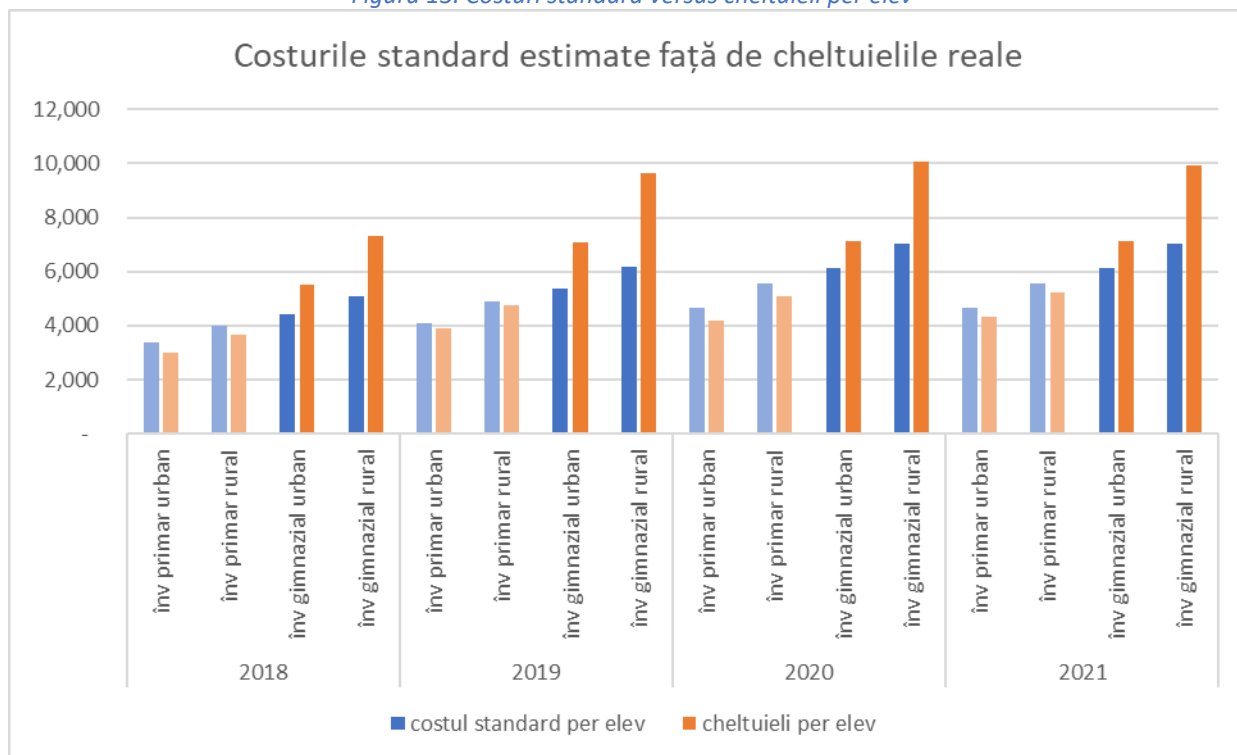
Tabelul 3. Cheltuielile pentru educație pe surse de finanțare de la nivel central și local, 2017-2021

Anul	2017		2018		2019		2020		2021	
Sursa de finanțare	Central	Local	Central	Local	Central	Local	Central	Local	Central	Local
A - Buget	795	16.013	16.200	3.316	20.776	3.845	20.925	4.088	20.515	4.741
C - Împrumuturi interne	-	6	-	1	-	1	-	16	-	22
D - Fonduri externe nerambursabile	1	0	0	1	0	0	3	0	8	1
E - Venituri proprii	39	719	37	764	36	853	21	398	23	608
F - Alte venituri	379	3	441	3	581	3	591	3	595	4
G - Subvenții și venituri proprii	14	14	17	5	19	6	19	7	18	6
Total	1.227	16.755	16.695	4.089	21.412	4.708	21.559	4.512	21.159	5.383
% din total	0.05	0.95	0.83	0.17	0.84	0.16	0.84	0.16	0.81	0.19

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza Forexebug și SIIIR

Când se analizează datele consolidate pentru școlile gimnaziale care includ și nivelul primar, cheltuielile raportate la costurile standard sunt mai mari cu 40 la sută în școlile gimnaziale din mediul rural și cu 20 la sută în cele din mediul urban, în timp ce la nivelul primar se înregistrează o cheltuială mai mică cu 10 la sută față de standarde, indiferent de zonă (*Figura 13*). Excesul cheltuielilor provine de la numărul mai mare de cadre didactice necesar pentru aproximativ 18 materii în învățământul gimnazial. Costurile standard ar trebui revizuite pentru a reflecta mai bine numărul de cadre didactice, anii de experiență și calificările acestora, precum și numărul mediu de elevi pe clasă.

Figura 13. Costuri standard versus cheltuieli per elev

Sursa: Calculule echipei Băncii pe baza Forexebug și SIIR

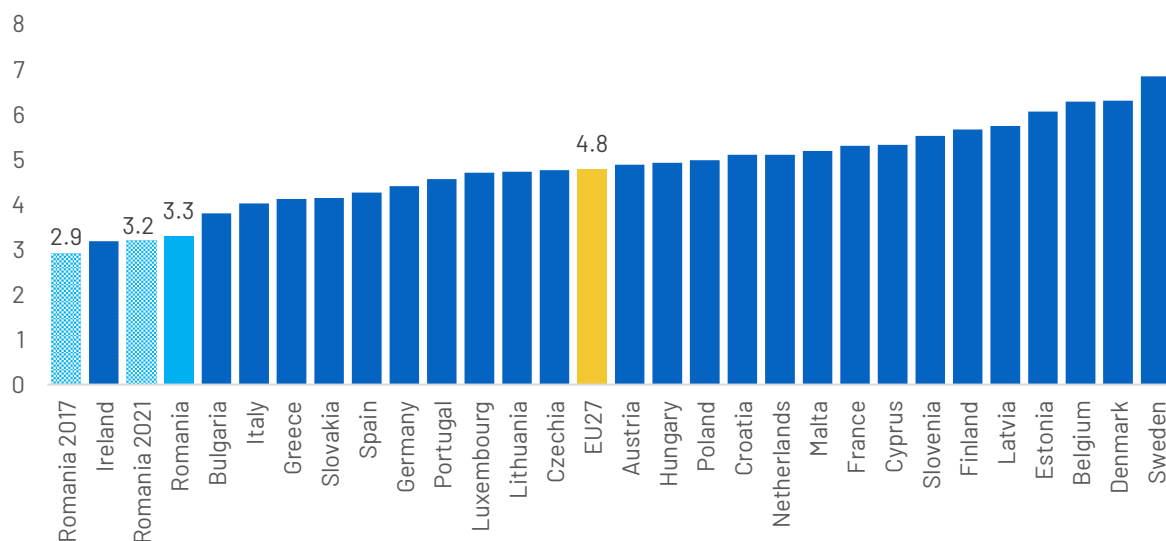
2.2. Cheltuielile cu educația în România vs. mediile europene

Cheltuielile publice ale României pentru educație rămân scăzute în raport cu standardele internaționale.

În pofida unei creșteri de la 2,9 la sută din PIB în 2017, la 3,7 la sută în 2021, cheltuielile României pentru educație rămân printre cele mai mici din UE¹⁹. În egală măsură, se situează mult sub nivelul minim de 6 la sută stabilit prin Legea educației naționale nr. 1 din 2011 și sub media UE de 4,8 la sută (Figura 14). De asemenea, variază de la an la an, ceea ce afectează predictibilitatea și pune în pericol viziunea pe termen lung pentru sistemul de educație. Între 2017 și 2021, s-au înregistrat creșteri ale cheltuielilor pentru toate nivelurile de educație, cele mai mari creșteri fiind înregistrate pentru învățământul preșcolar și primar, de la 0,6 la 0,8 la sută din PIB. Cu toate acestea, învățământul preșcolar și primar rămân cele mai subfinanțate niveluri de educație, cu 0,8 la sută din PIB în 2021, comparativ cu media UE de 1,7 la sută. În schimb, cel mai mic decalaj față de agregatul UE a fost înregistrat în cazul învățământului terțiar, care a primit 0,7 la sută din PIB în 2021, față de media UE de 0,8 la sută din PIB (Figura 15). Alte țări din Europa Centrală și de Est, precum Croația, Ungaria și Polonia, au investit semnificativ mai mult decât România, cheltuind pentru educație, în medie, peste agregatul UE27.

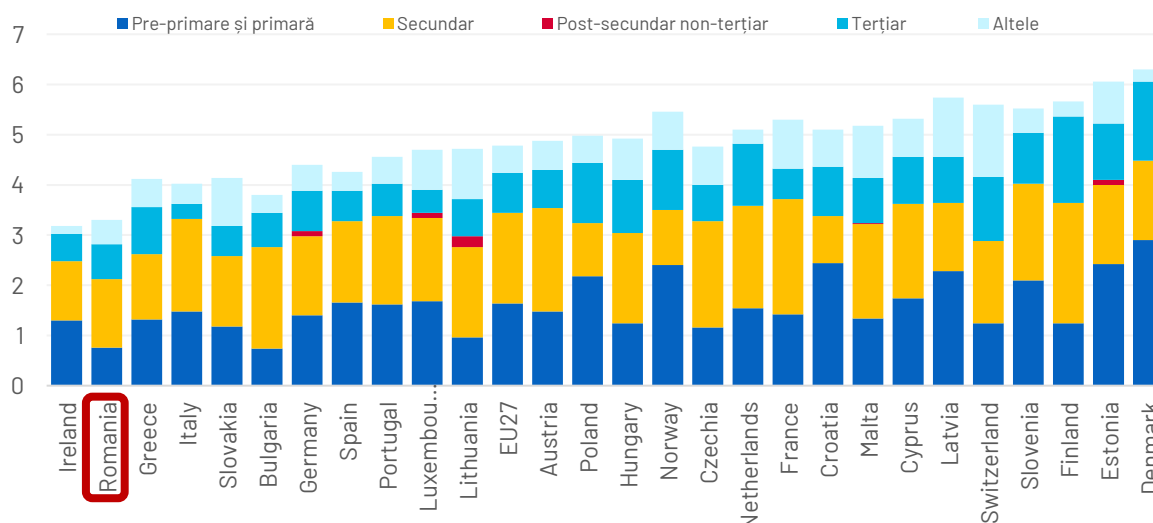
¹⁹ Comisia Europeană (2022). Monitorul educației și formării: România.

Figura 14. Cheltuieli publice medii pentru educație, ca % din PIB, pentru România și comparatori, 2017-2021

Sursa: Eurostat, Cheltuieli publice generale pe funcții (COFOG) [gov_10a_exp]

Figura 15. Cheltuieli publice medii pentru educație pe niveluri, în % din PIB, pentru România și comparatori, 2017-2021

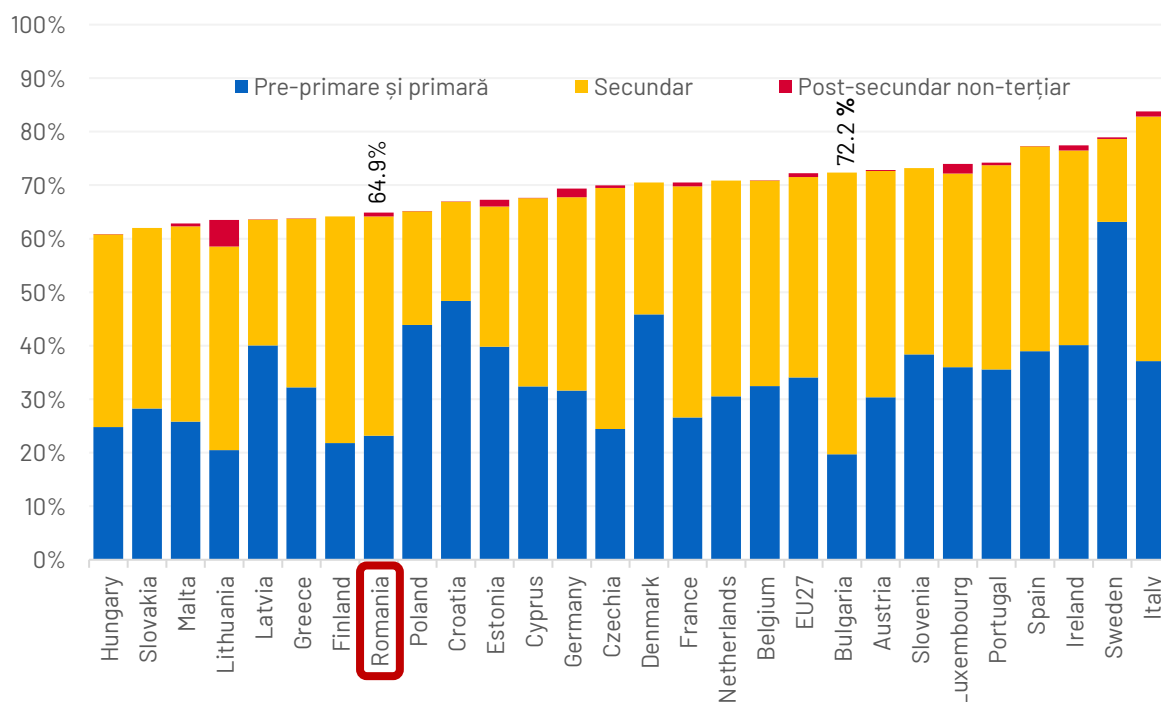

Sursa: Eurostat, Cheltuieli publice generale pe funcții (COFOG) [gov_10a_exp]

Învățământul general obligatoriu din România a primit o alocare mult mai mică din bugetul educației ca procent din PIB decât în UE și în țările vecine. Între 2017 și 2021, ponderea cheltuielilor pentru învățământul preuniversitar în totalul cheltuielilor publice pentru educație a fost printre cele mai mici din UE (Figura 16). În 2021, învățământul preuniversitar a cuprins aproximativ 2,9 milioane de elevi și a primit 64,9 la sută din bugetul educației, în timp ce învățământul universitar a înregistrat aproximativ 0,6 milioane de studenți și a primit 21,5 la sută din buget²⁰. În comparație cu media UE, ponderea cea mai mică în totalul cheltuielilor pentru educație, între 2017 și 2021, o are învățământul preșcolar și primar, cu 23,2 la sută în România, față de 34 la sută pentru agregatul UE. O pondere mai mare este alocată pentru învățământul gimnazial și liceal, de 41 la sută în România, față de 37,4 la sută pentru agregatul UE.

²⁰ 13,6 la sută este alocat între: educație nedefinită pe niveluri, servicii de educație auxiliare, educație în domeniul cercetării și dezvoltării și educație (furnizarea de instruire și formare specializată, în general pentru adulți).

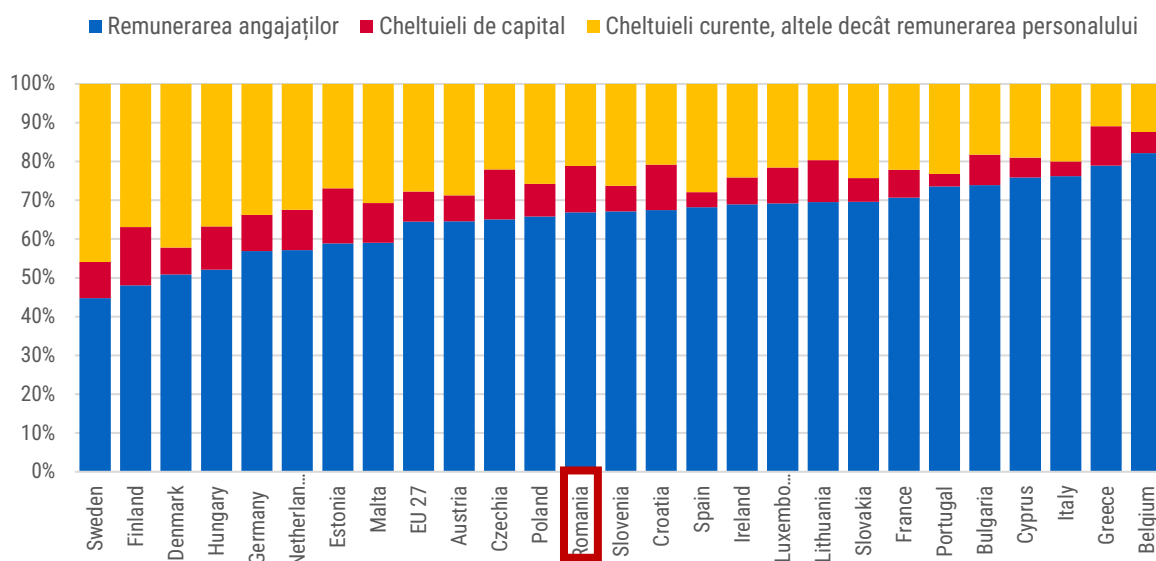
Figura 16. Cheltuieli publice medii pentru învățământul preuniversitar ca procent din totalul cheltuielilor publice pentru educație, pentru România și comparatorii UE, 2017-2021

Sursa: Eurostat, Cheltuieli publice generale pe funcții (COFOG) [gov_10a_exp]

Guvernul României cheltuiește relativ mai mult decât țările din regiune pentru cheltuielile curente, altele decât cu personalul, în detrimentul compensării personalului și al cheltuielilor de capital. Cheltuielile curente (de personal și altele decât cele de personal) reprezintă 88 la sută din cheltuielile publice (Figura 17), un nivel apropiat de cel al țărilor din regiune, ceea ce subliniază nevoia de resurse suplimentare. Cu toate acestea, cheltuielile tind să fie direcționate către serviciile de întreținere și achiziția de bunuri și servicii. Țările din regiune, precum Bulgaria și Slovacia, cheltuiesc cu până la 7 și 3 puncte procentuale mai mult decât România pentru compensarea angajaților. Îmbunătățirile în alocarea cheltuielilor curente pot atenua unele dintre presiunile care decurg din subfinanțarea educației, lăsând mai multe resurse pentru asistenți, pentru formarea cadrelor didactice și pentru cheltuieli cu investițiile.

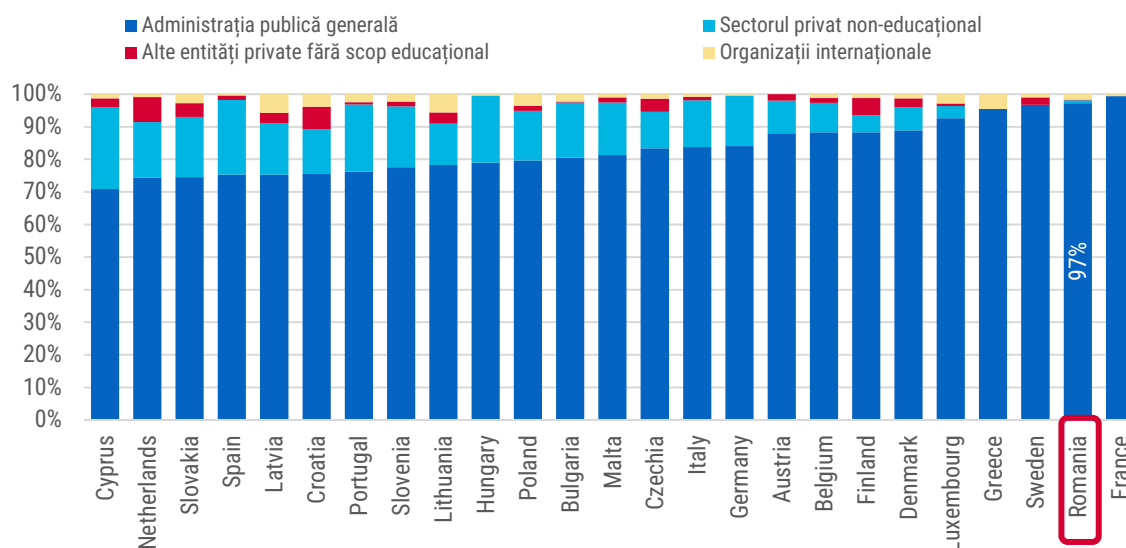
Figura 17. Structura cheltuielilor publice pentru educație, pe funcții, pentru România și comparatorii UE, 2017-2021

Sursa: Eurostat, Cheltuieli publice generale pe funcții (COFOG) [gov_10a_exp]

România se bazează mai mult pe finanțarea publică și mai puțin pe sectorul privat decât alte țări din regiune. Cea mai mare parte a cheltuielilor pentru educație, aproximativ 97 la sută, provine de la administrația publică (Figura 18). Sectorul privat joacă un rol minim în finanțarea sectorului educației din România, reprezentând aproximativ un procent din cheltuielile totale. În schimb, contribuția sectorului privat la cheltuielile totale cu educația este semnificativ mai mare în cazul țărilor din regiune, cum ar fi Ungaria și Bulgaria, cu 21 și, respectiv, 17 la sută. Finanțarea internațională reprezintă aproximativ 2 la sută din cheltuielile totale, cea mai mare parte a finanțării provenind din Fondul European de Dezvoltare Regională.

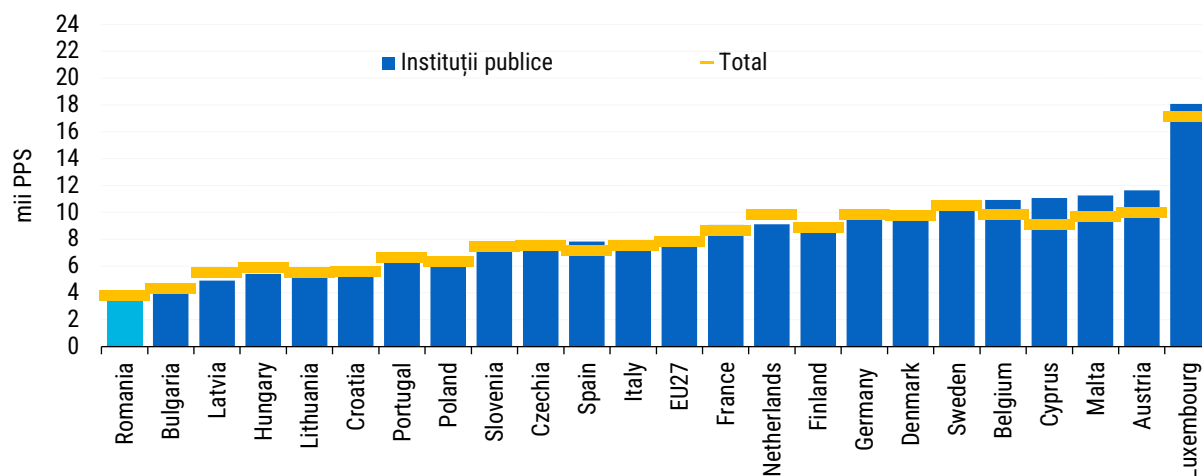
Figura 18. Structura cheltuielilor pentru educație, pe surse și niveluri, pentru România și comparatorii UE, 2017-2019

Sursa: Eurostat, Cheltuieli pentru educație [EDUC_UOE_FINE01]

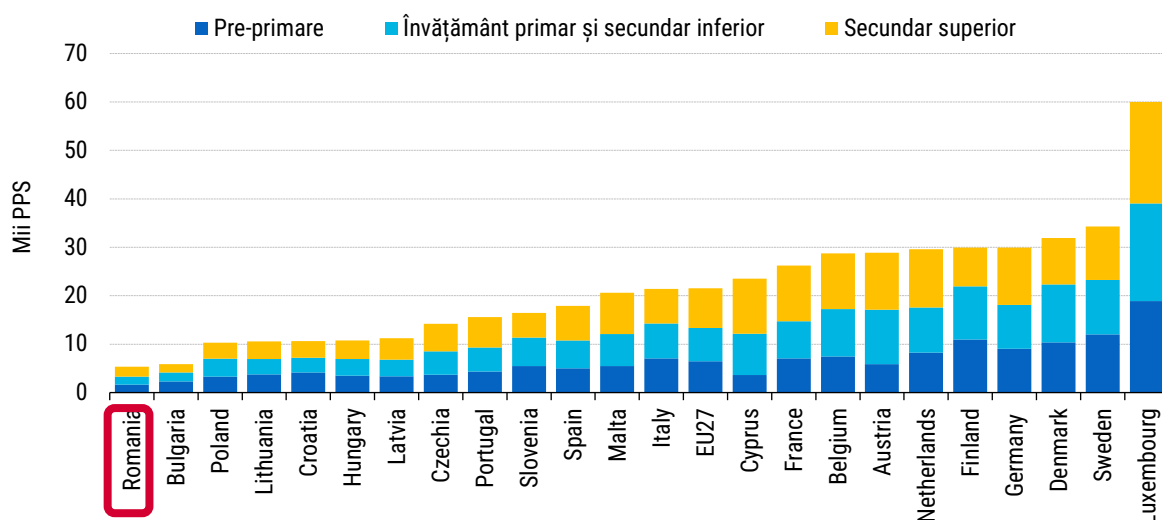
Cheltuielile per elev sunt cele mai mici din UE, iar formula de calcul per elev este lipsită de transparență în ceea ce privește variabilele, ponderile și compoziția. În standardul puterii de cumpărare (SPC), un elev/student din România beneficiază de aproximativ 49 la sută din finanțarea primită la nivelul mediei UE 27 (Figura 19). În termeni absoluți, diferența de alocare între nivelurile de educație este una dintre cele mai mici din UE, reflectând nivelul scăzut de finanțare (Figura 20). Cele mai mari diferențe de finanțare per elev se înregistrează pentru învățământul preșcolar, primar și gimnazial, fiecare dintre acestea primind aproximativ 47 la sută din alocarea per student primită de învățământul terțiar. Decalajul este cu aproximativ 13 și 17 puncte procentuale mai mic pentru învățământul preșcolar, primar și, respectiv, gimnazial, în comparație cu media UE27.

Figura 19. Cheltuieli pentru educație (excluzând educația și îngrijirea timpurie a copiilor) per elev/student, pe sectoare, 2019 (în mii SPC)

Sursa: Eurostat, Cheltuieli pentru educație [EDUC_UOE_FINE04]

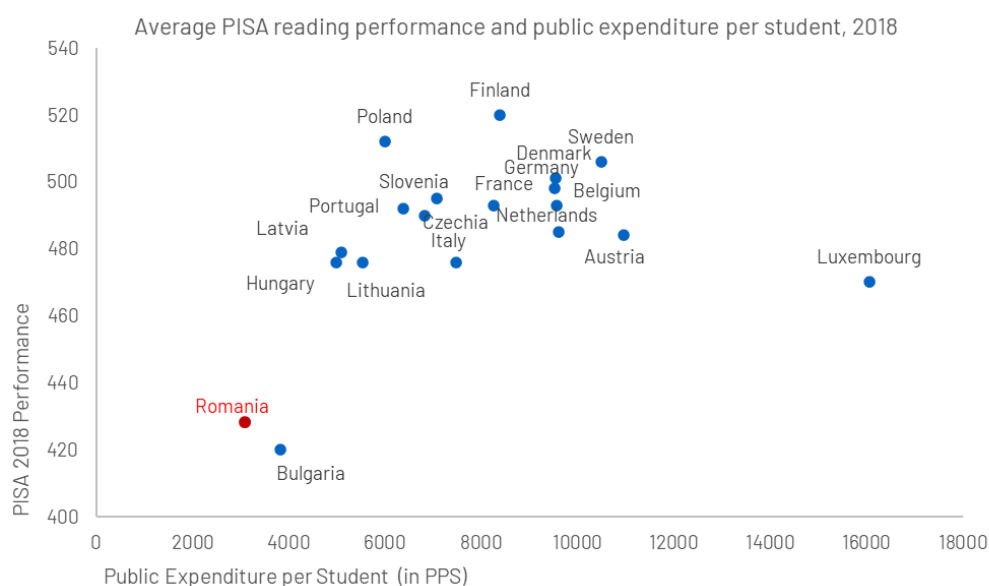
Figura 20. Cheltuieli pentru educație (excluzând educația și îngrijirea timpurie a copiilor) per elev/student, pe niveluri, 2019 (în mii SPC)

Sursa: Eurostat, Cheltuieli pentru educație [EDUC_UOE_FINE04]

Alocarea redusă per elev se reflectă în performanța slabă a României la testările PISA. Bulgaria și România se diferențiază ca fiind mult sub nivelul statelor UE, atât în ceea ce privește alocarea per elev, cât și performanța școlară (Figura 21). Imaginea este și mai îngrijorătoare dacă luăm în considerare procentul relativ mare al abandonului școlar din România, care este mai probabil să provină din medii dezavantajate, ceea ce face ca rezultatele PISA să pară mai mari decât ar fi fost dacă acești elevi ar fi rămas în sistem. De fapt, atunci când scorurile PISA sunt ajustate pentru inegalitatea de șanse (variația scorurilor PISA explicată de statutul socioeconomic al elevilor) și când se adaugă procentul tinerilor care părăsesc școala la nivel gimnazial, România are cea mai slabă performanță PISA dintre țările UE27.

Figura 21. Performanța medie la citire PISA și cheltuielile publice per elev, 2018

Sursa: OCDE, date PISA, Eurostat Cheltuieli pentru educație [EDUC_UOE_FINE04]

Finanțarea per elev este utilizată pentru a distribui finanțarea de bază, care reprezintă costurile cu personalul școlii (nu pentru alocările primite de școli din finanțări complementare sau suplimentare). Autoritățile locale pot suplimenta alocările de finanțare de bază cu fonduri din veniturile locale pentru a finanța personal suplimentar, costurile curente și investițiile. Redistribuirea fondurilor între școli și județe sau între diferitele surse de finanțare duce adesea la dificultăți în urmărirea acestora. În plus, variabilele, ponderile și compoziția nivelurilor anuale ale costului standard per elev nu sunt clare. Formula per elev determină dacă școlile sau autoritățile locale primesc resurse suplimentare pe baza desfășurării de cursuri în limba maternă a elevilor, și nu pe baza caracteristicilor elevilor (cum ar fi nivelul socioeconomic). Formula de finanțare per elev diferențiază costurile în funcție de nivelul de educație, de profilul elevului și de condițiile de temperatură din diferite zone geografice. În linii mari, principiile formulei per elev nu sunt respectate peste tot din cauza mecanismului de finanțare, care permite multiple abateri și excepții. De exemplu, autoritățile locale puteau combina fondurile și li se permitea să completeze fondurile primite de la nivel central cu fonduri de la bugetele locale. În plus, numărul mare de școli mici, în contextul subfinanțării cronice a învățământului preuniversitar, a necesitat multe transferuri pentru plata cadrelor didactice. Ca atare, pentru a evita redistribuirea constantă, ME a decis să aloce costurile de personal din bugetul central.

Secțiunea 3 Decalajul de eficiență în cheltuielile pentru educație

3.1 Eficiența internă și ratele ridicate de repetenție și de abandon școlar

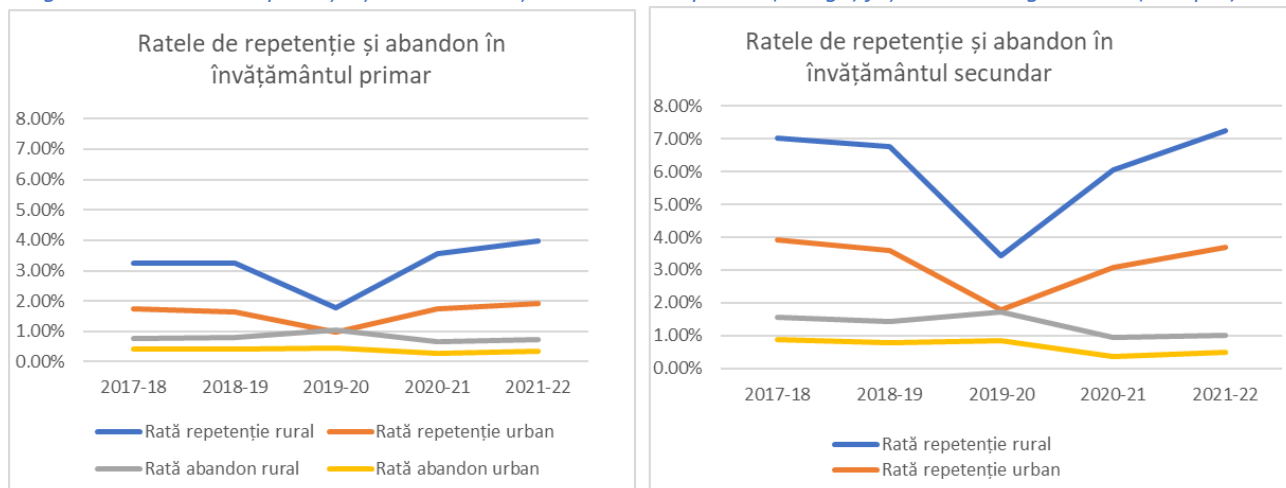
Decalajul dintre mediul urban și cel rural din România este un element cheie care subliniază această ineficiență. Educația din mediul rural nu beneficiază de resurse adecvate, financiare, umane, materiale sau de capital, iar această lipsă de finanțare este un catalizator pentru multe probleme, cum ar fi educația de slabă calitate, școlile cu personal insuficient și lipsa de infrastructură. În același timp, în mediul rural există multe localități cu o populație mică. Disparitatea dintre educația din mediul urban și rurală se datorează adesea distribuției inegale a resurselor, inegalităților socioeconomice și lipsei de finanțare pentru implementarea unor politici adecvate. În acest context, măsurarea ineficienței este importantă pentru a expune dezechilibrele și pentru a informa mai bine elaborarea politicilor.

Eficiența internă măsoară procentul copiilor care finalizează un ciclu educațional ca procent din cei care încep ciclul sau ca procent din cei care îl termină în numărul minim de ani. Astfel, ratele de abandon școlar și de repetenție devin indicatori importanți în măsurarea eficienței educației. Când datele indică rate relativ ridicate de abandon școlar, sectorul are o problemă de eficiență internă costisitoare. Abandonul școlar impune costuri indivizilor și țărilor sub forma capitalului uman nerealizat, în timp ce rata de repetenție produce o plată dublă a costului unitar al unui an școlar pentru fiecare repetent.

Subfinanțarea educației reflectă calitatea slabă a educației, ceea ce duce la rate ridicate de repetenție și abandon școlar. Utilizarea ineficientă a resurselor duce la o rată scăzută de retenție a elevilor, deoarece aceștia găsesc puțină valoare în educația pe care o primesc. Gestionarea necorespunzătoare a resurselor lasă adesea cadrele didactice fără formare sau resurse adecvate, ceea ce duce la o predare ineficientă și, în consecință, la rezultate slabe ale învățării.

Figura 22 de mai jos ilustrează ratele ridicate de repetenție și abandon școlar la nivel primar și gimnazial, care se dublează în mediul rural comparativ cu cel urban și la nivelul gimnazial comparativ cu nivelul primar. În timpul pandemiei, s-au înregistrat o scădere bruscă a ratelor de repetenție, având în vedere închiderea școlilor și o creștere a abandonului școlar. Este îngrijorător faptul că, la nivelul primar, rata abandonului a crescut în comparație cu nivelul de dinaintea pandemiei, în special în mediul rural, fapt care impune prioritizarea învățării de bază și creșterea calității învățării în mediul rural. Rata abandonului școlar la nivel gimnazial a scăzut în comparație cu nivelul pre-pandemic (*Tabelul 5*), probabil datorită măsurilor furnizate prin intermediul mecanismelor de avertizare timpurie și a programului ME de reducere a abandonului școlar. Rata de repetenție este, de asemenea, foarte ridicată în școlile arundate de nivel primar (*Tabelul 4*) și este foarte îngrijorătoare în mediul urban, unde atât rata de repetenție, cât și cea a abandonului școlar sunt mult mai mari în școlile arundate decât în școlile cu personalitate juridică, care beneficiază de prezența unui director în clădire și de mult mai multe interacțiuni cu colegii și profesorii, având în vedere numărul de elevi dintr-o astfel de unitate. Accesul inegal la diferite tipuri de resurse duce adesea la rezultate educaționale de calitate inferioară în școlile arundate.

Figura 22. Ratele de repetenție și de abandon școlar la nivelul primar (stânga) față de nivelul gimnazial (dreapta)

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor SIIIR

Tabelul 4. Unități de învățământ de stat - nivel primar

	RURAL		URBAN		TOTAL	
	R_REP	R_AB	R_REP	R_AB	R_REP	R_AB
2017-2018	3.24%	0.77%	1.73%	0.40%	2.41%	0.57%
PJ	3.12%	0.81%	1.53%	0.37%	2.10%	0.53%
SAT	3.47%	0.70%	4.68%	0.90%	3.69%	0.73%
2018-2019	3.25%	0.81%	1.64%	0.41%	2.35%	0.59%
PJ	3.10%	0.82%	1.44%	0.39%	2.04%	0.54%
SAT	3.55%	0.80%	4.39%	0.69%	3.71%	0.78%
2019-2020	1.79%	1.03%	0.98%	0.44%	1.33%	0.70%
PJ	1.71%	1.11%	0.86%	0.41%	1.16%	0.66%
SAT	1.95%	0.89%	2.71%	0.91%	2.10%	0.90%
2020-2021	3.57%	0.68%	1.74%	0.28%	2.55%	0.46%
PJ	3.47%	0.71%	1.55%	0.25%	2.24%	0.42%
SAT	3.75%	0.61%	4.50%	0.73%	3.90%	0.63%
2021-2022	3.98%	0.74%	1.92%	0.36%	2.83%	0.53%
PJ	3.87%	0.76%	1.68%	0.34%	2.47%	0.49%
SAT	4.21%	0.71%	5.28%	0.63%	4.43%	0.69%
Total	3.16%	0.81%	1.60%	0.38%	2.29%	0.57%

Legendă: PJ - școală cu personalitate juridică; SAT - școală arondată; R_REP - rata de repetenție; R_AB - rata de abandon școlar.
Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor din SIIIR. Nu sunt incluse unitățile de învățământ special.

Tabelul 5. Unități de învățământ de stat - nivel gimnazial

	RURAL		URBAN		TOTAL	
	R_REP	R_AB	R_REP	R_AB	R_REP	R_AB
2017-2018	7.02%	1.55%	3.93%	0.86%	5.32%	1.18%
PJ	7.04%	1.52%	3.61%	0.83%	5.00%	1.11%
SAT	6.95%	1.67%	10.27%	1.59%	7.68%	1.65%
2018-2019	6.76%	1.43%	3.59%	0.79%	4.98%	1.07%
PJ	6.78%	1.38%	3.31%	0.78%	4.68%	1.01%
SAT	6.69%	1.64%	9.34%	1.13%	7.29%	1.53%
2019-2020	3.43%	1.72%	1.78%	0.84%	2.49%	1.22%
PJ	3.39%	1.71%	1.62%	0.78%	2.30%	1.14%
SAT	3.56%	1.78%	5.21%	2.11%	3.95%	1.86%
2020-2021	6.06%	0.93%	3.08%	0.37%	4.36%	0.61%
PJ	6.08%	0.96%	2.86%	0.33%	4.11%	0.58%
SAT	5.98%	0.81%	7.64%	1.11%	6.38%	0.88%
2021-2022	7.24%	1.02%	3.71%	0.49%	5.21%	0.72%
PJ	7.27%	1.04%	3.40%	0.47%	4.89%	0.69%
SAT	7.12%	0.94%	9.84%	0.92%	7.78%	0.93%
Total	6.12%	1.33%	3.22%	0.67%	4.48%	0.96%

Legendă: PJ - școală cu personalitate juridică; SAT - școală satelit; R_REP - rata de repetenție; R_AB - rata de abandon școlar.
Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor din SIIR. Nu sunt incluse unitățile de învățământ special.

3.2. Rețeaua școlară și prevalența școlilor mici

Școlile arundate sunt mai degrabă mici, situate cu precădere în mediul rural sau în orașe mici și în locuri îndepărtate și izolate. Având în vedere declinul demografic, multe dintre localitățile din România au devenit mici, depopulate și cu o populație îmbătrânită. Legea prevede că în fiecare unitate administrativ-teritorială (UAT) trebuie să existe o școală. Odată reorganizate, școlile vor urma un proces de optimizare.

Tabelul 6. Rețeaua unităților de învățământ de stat în 2022/23

Tip	Școli	Nivel preșcolar	Nivel primar	Nivel gimnazial	Nivel liceal	Total	Elevi/școală
Total școli	16.507	482.165	850.249	723.885	703.859	2.760.158	167
Total școli – urban	5.129	266.019	478.646	416.704	653.885	1.815,254	354
cu personalitate juridică	2.908	163.835	445.831	396.539	649.481	1.655,686	569
satelit	2.221	102.184	32.815	20.165	4.404	159.568	72
Total școli – rural	11.378	216.146	371.603	307.181	49.974	944.904	83
cu personalitate juridică	3.038	34.674	248.646	246.995	49.766	580.081	191
satelit	8.340	181.472	122.957	60.186	208	364.823	44

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor din SIIR

În plus, există un număr neobișnuit de mare de școli mici, ceea ce indică o alocare inefficientă a resurselor. Rețeaua școlară actuală are 7.386 de școli mici, reprezentând 45 la sută din totalul unităților de învățământ. Tabelul 7 de mai jos arată că aceste școli se află predominant în mediul rural, sunt unități

arondate, iar majoritatea sunt grădinițe. Jumătate dintre aceste unități de învățământ au mai puțin de 20 de elevi. Grădinițele, atât de necesare în orașe, au fost amplasate în sate pentru a sprijini zonele rurale și pentru a aduce elevii în școli. În ultimii ani, familiile tinere au migrat în orașe și în alte țări, lăsând sate întregi fără copii sau perspective. Aceste școli au nevoie de reconversie și restructurare pentru a crește eficiența cheltuielilor. În localitățile cu natalitate negativă, școlile trebuie să se reorienteze în cele din urmă înspre învățarea adulților sau să se închidă treptat, fără a crește abandonul școlar și punând în aplicare un sistem operațional de autobuze școlare.

Tabelul 7. Rețeaua de școli mici în 2022/23

Școli cu mai puțin de 50 de elevi	Școli	Preșcolari	Elevi în învățământ primar	Elevi din învățământ gimnazial	Total elevi	Număr mediu de elevi/ școală
	7.386	122.913	38.273	5.622	166.808	23
din care în mediul rural	6.260	102.682	35.285	5.275	143.242	23
din care arondate	7.171	122.285	35.685	2.930	160.900	22
din care grădinițe	5.772	122.913	12.482	968	136.363	24
din care cu mai puțin de 20 de elevi	3.509	34.913	8.116	260	43.289	12

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor din SIIR

Școlile mici, în special cele din zonele rurale, întâmpină adesea dificultăți în a oferi un proces educațional cuprinzător, din cauza resurselor limitate. Aceste școli funcționează de multe ori cu un număr insuficient de cadre didactice și echipamente, ceea ce compromite calitatea educației. În plus, costurile ridicate de administrare a numeroase școli mici, fiecare dintre acestea necesitând personal, costuri operaționale și o infrastructură de învățare de calitate, cresc costul educației per elev, evidențiind o utilizare necorespunzătoare a fondurilor publice. 7.386 de școli mici sunt prezente în 4.705 localități, dintre care 4.197 sunt sate. Majoritatea au o singură școală mică, dar 32 la sută au mai mult de două școli mici în același sat, la distanțe apropiate. În orașe mici, dar și în orașe mari, putem regăsi această situație, dar într-un număr mult mai mic de localități. Există 8 localități rurale cu mai mult de 5 școli și 14 orașe mari cu mai mult de 10 școli mici (Tabelul 9). Astfel de localități trebuie să își optimizeze rețeaua locală de școli, chiar dacă în mediul rural sunt foarte îndepărtate, iar alocarea unui autobuz școlar va crește eficiența sistemului. O reformă a rețelei școlare este imposibilă dacă nu există o reorganizare la nivel teritorial în mai puține localități rurale sau urbane.

Tabelul 8. Distribuția școlilor mici pe localități

	Școli	Localități	Localități cu mai mult de 2 școli mici	% din linia totală
Rural	6255	4197	1341	0.32
Urban	1131	508	217	0.43
Total	7386	4705	1558	0.33

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor din SIIR

Tabelul 9. Localități cu mai mult de 10 școli mici (<50 de elevi)

Județul	Localități rurale cu mai mult de 5 școli mici	Numărul de școli mici	Județul	Localități urbane cu mai mult de 10 școli mici	Numărul de școli mici
HR	CIUMANI	5	AR	ARAD	21
VS	DELENI	5	BN	BISTRIȚA	10
IF	PETRĂCHIOAIA	5	BR	BRĂILA	12
MM	POIENILE DE SUB MUNTE	16	BV	BRAȘOV	10
MM	REPEDEA	6	BZ	BUZĂU	11
MM	RUSCOVA	8	DJ	CRAIOVA	17

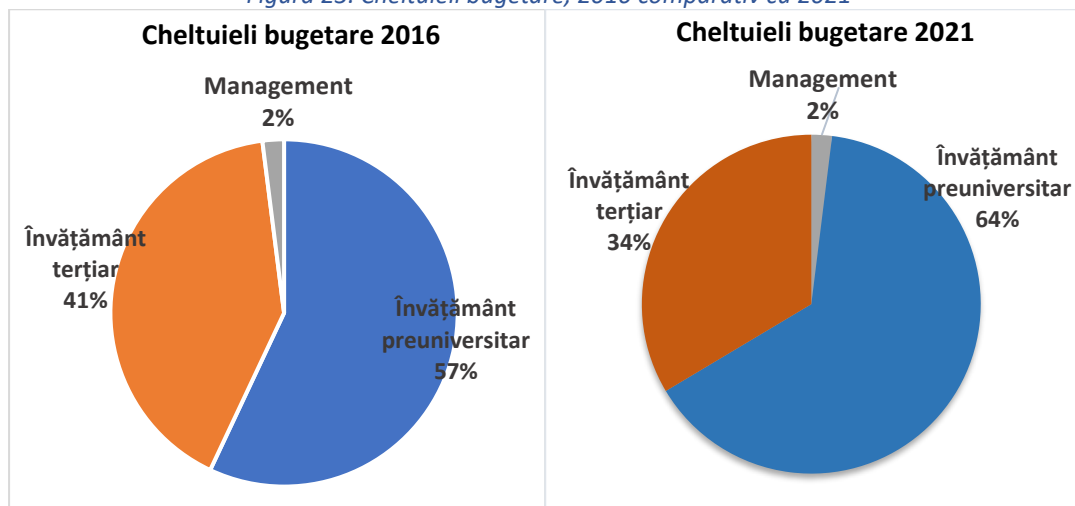
Județul	Localități rurale cu mai mult de 5 școli mici	Numărul de școli mici		Județul	Localități urbane cu mai mult de 10 școli mici	Numărul de școli mici
SV	SLĂTIOARA	5		IS	IAȘI	12
HR	TULGHEȘ	5		BH	ORADEA	20
				PH	PLOIEȘTI	13
				CS	REȘIȚA	17
				OT	SLATINA	11
				GJ	TÂRGU JIU	11
				TM	TIMIȘOARA	18
				MS	TÎRGU MUREȘ	10

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor din SIIR

3.3. Cheltuielile din sectorul preuniversitar în modul de supraviețuire

Sistemul preuniversitar beneficiază de un procent mai mare de cheltuieli din bugetul total al educației, comparativ cu precedentă analiză a cheltuielilor publice și cu cheltuielile din 2016. Mai exact, în 2021, alocarea pentru învățământul preuniversitar a fost mai mare cu 7 la sută, ca urmare a unei realocări de la învățământul terțiar. O analiză comparativă pe niveluri indică faptul că învățământul preuniversitar a cheltuit 64 la sută din fondurile pentru educație, în timp ce alocarea pentru învățământul terțiar a scăzut la 34 la sută. Costurile de management, care includ costurile pentru Ministerul Educației, Inspectoratele Școlare Județene și Casele Corpului Didactic, au fost menținute la nivelul de 2 la sută, o alocare foarte mică pentru gestionarea unui sistem complex, cu 41 de județe și aproximativ 16.500 de unități școlare, fără un nivel regional. Procentul alocat coordonării și supervizării sectorului educației este prea mic pentru a asigura calitate, politici eficiente și o implementare operativă. Din cauza finanțării globale insuficiente a învățământului preuniversitar, școlile funcționează în modul de supraviețuire, alocând cea mai mare parte a resurselor pentru salariile personalului și costurile de funcționare și foarte puțin pentru dezvoltare și investiții.

Figura 23. Cheltuieli bugetare, 2016 comparativ cu 2021

Sursa: Date MF din Forexebug

Ministerul Educației și inspectoratele școlare asigură coordonarea sectorului educațional la nivel preuniversitar, iar salariile acestora echivalează cu doar 32 la sută din fondurile alocate pentru management (Tabelul 10). Dintre cheltuielile pentru managementul sectorului educațional, cea mai mare cheltuială în 2021, respectiv 35 la sută din totalul cheltuielilor, a fost reprezentată de un proiect finanțat

de Banca Mondială, Proiectul privind învățământul secundar din România, care se va încheia în noiembrie 2024. Ministerul Educației și inspectoratele școlare au cheltuit doar 24 la sută din bugetul propriu pentru toate proiectele finanțate din fonduri europene. Implicarea unui număr mai mare de persoane în programe și proiecte ar putea crește cheltuielile pentru implementarea de noi politici educaționale.

Tabelul 10. Distribuția costurilor de management în 2021

Tipul de cost	Milioane lei	% din total
Fonduri rambursabile (Proiectul privind învățământul secundar din România)	261	0.35
Salariile personalului (ME, Inspectorate Școlare Județene, Casele Corpului Didactic)	240	0.32
Proiecte finanțate din fonduri europene	177	0.24
Costuri curente	27	0.04
Burse, ajutoare sociale, investiții, altele	34	0.05
Total	739	

Cheltuielile pentru învățământul preuniversitar depind în mare măsură de fondurile de la bugetul de stat. În medie, între 2017 și 2021, 95 la sută din cheltuielile pentru învățământul preuniversitar provin de la bugetul de stat, prin bugetul ME sau bugetul autorităților locale. Reprezentând doar 5 la sută din totalul cheltuielilor, fondurile europene (sub 1 la sută) și alte surse de venituri nerambursabile (sub 5 la sută) nu sunt utilizate eficient pentru a crește nivelul de finanțare a sectorului.

Tabelul 11. Cheltuielile în sectorul preuniversitar pe surse de finanțare, 2017-2021 (milioane lei)

Anul	2017	2018	2019	2020	2021	Cheltuieli medii
Sursa de finanțare						
A - Bugetul de stat	16.808	19.516	24.622	25.013	25.256	22.243
C - Împrumuturi interne	6	1	1	16	22	9
D - Fonduri externe nerambursabile	1	1	1	3	9	3
E - Venituri proprii	758	801	889	419	632	700
F - Alte venituri	382	444	584	595	599	521
G - Subvenții și venituri proprii	27	22	25	25	24	25
Total	17.982	20.784	26.121	26.071	26.541	23.500

Sursa: Date MF din Forexebug

În prezent, cea mai mare parte a personalului școlar este plătită de Ministerul Educației, iar salariile reprezintă aproape întregul buget central, în timp ce autoritățile locale acoperă funcționarea și investițiile școlare, reprezentând 20 la sută din cheltuielile totale. În 2017, majoritatea cheltuielilor de personal erau plătite de autoritățile locale. Acest lucru s-a schimbat în 2018, când salariile cadrelor didactice au fost transferate în responsabilitatea ME. Dacă ne uităm la cheltuielile făcute de ME pentru învățământul preuniversitar în 2021, există un procent semnificativ de 97 la sută cheltuit pentru salariile personalului și doar 1 la sută pentru proiecte europene. Autoritățile locale au cheltuit jumătate din sumă pentru cheltuieli curente destinate funcționării și întreținerii școlilor, 18 la sută pentru salariile personalului din școli, 18 la sută pentru dezvoltare locală, contribuția la proiecte, 7 la sută pentru investiții și 4 la sută pentru asistență socială. Cheltuielile din ultimii cinci ani relevă o subfinanțare cronică care obligă școlile să funcționeze în modul de supraviețuire, cu 91 la sută din cheltuieli pentru salarii și funcționare și prea puțin pentru investiții (2 la sută) sau proiecte finanțate din fonduri europene.

Tabelul 12. Cheltuielile totale pe tipuri de cheltuieli în învățământul preuniversitar, 2017-2021, (milioane lei)

	Media	% din	2017	2017	2017	2021	2021	2021
Descrierea costurilor	2017-2021	cheltuielilor totale	Bugetul central	Buget local	Total	Bugetul central	Buget local	Total
Cheltuieli de personal	18.147	77,00%	516	12.953	13.470	20.153	235	20.388
Costuri curente	2.516	11,00%	96	2.246	2.342	99	2.623	2.722
Alte cheltuieli (datorii salariale, indemnizații, compensații)	775	3,00%	196	259	455	346	758	1.104
Cheltuieli de capital (lucrări, mașini, echipamente)	411	2,00%	42	292	334	57	403	460
Asistență socială	312	1,00%	149	139	287	54	238	292
Fonduri UE - granturi	160	1,00%	5	12	16	114	141	255
Fonduri rambursabile	41	0,20%	6	-	6	55	-	55
Subvenții, transferuri, rambursări de împrumuturi	23	0,10%	0	10	10	7	10	17
Altele *	1.115	4,70%	218	843	1.061	274	973	1.247
TOTAL	23.500	100,00%	1.227	16.755	17.982	21.158	5.383	26.541

**„Altele” includ cheltuieli generate din venituri din educație, TVA, impozit pe venit, Programul Național de Dezvoltare Locală, subvenții, plăți efectuate din anii anteriori etc.*

Sectorul educației este administrat la nivel regional de către inspectoratele școlare, care distribuie 95 la sută din buget pe diferite niveluri de învățământ și tipuri de unități (

Tabelul 13). În 2021, 58 la sută din cheltuielile României pentru educație au fost direcționate către nivelele gimnazial și liceal și doar 30 la sută au fost alocate învățământului preșcolar și primar. Acest lucru arată cât de multe cheltuieli sunt de fapt determinate de profesori, de numărul și salariile acestora, și nu de numărul de elevi. Același model se aplică pentru oricare din ultimii cinci ani. Unitățile de învățământ preșcolar cheltuiesc 99 la sută din alocarea bugetară pentru salarii și costuri de funcționare, iar unitățile de învățământ primar, 98 la sută. Acest lucru înseamnă că profesorii de la aceste niveluri de învățământ beneficiază rareori materiale de predare și învățare, echipamente sau formare profesională, iar elevii lor primesc rareori burse, ajutoare sociale sau beneficiază de proiecte. Cea mai substanțială alocare merge către învățământul gimnazial și liceal, prin toate formele de sprijin menționate mai jos (

Tabelul 13), în special burse, ajutoare sociale și investiții (echipamente, reparații capitale, mobilier, dispozitive digitale etc.). Randamentul investițiilor pentru acest nivel de învățământ este mai mic decât pentru nivelurile preșcolar și primar. Lipsa investițiilor la nivelurile inferioare, a unei infrastructuri adecvate și a personalului calificat acolo unde este necesar, împiedică utilizarea eficientă a fondurilor, adâncind și mai mult decalajul educațional. Cheltuielile autorităților locale în domeniul educației sunt destinate în mare parte investițiilor, cum ar fi construcții, echipamente, autobuze școlare, proiecte și beneficii sociale (

Tabelul 13).

Tabelul 13. Distribuția cheltuielilor pe niveluri de educație, 2017-2021 (milioane lei)

Tip	SAL	OP	AS	PRO	BRS	INV	ALT	Total
Gimnazial	5.969	924	71	37	375	56	(23)	7.408
Liceal	5.402	747	47	37	603	70	35	6.940
Primar	3.934	194	21	10	49	12	(5)	4.216
Preșcolar	2.966	277	6	3	6	24	(9)	3.274
Unități de învățământ special	1.215	97	62	3	33	14	(4)	1.421
Accesul la utilități, dezvoltare locală, amenajare, protecție	101	103	-	26	1	190	4	425
Alte servicii auxiliare	303	25	22	30	1	14	(1)	392
Inspectorate Școlare Județene și Casele Corpului Didactic	190	17	13	62	3	12	2	299
Alte cheltuieli *	108	21	48	21	5	25	5	233
Total	20.188	2.405	290	228	1.075	418	5	24.609

Tabelul 13.2 Distribuția cheltuielilor pe niveluri de educație, 2017-2021 (%)

% linie totală							% total rând					
SAL	OP	AS	PRO	BRS	INV		SAL	OP	AS	PRO	BRS	INV
81%	12%	1%	0%	5%	1%	GIM	30%	38%	25%	16%	35%	13%
78%	11%	1%	1%	9%	1%	LIC	28%	28%	28%	28%	28%	28%
93%	5%	0%	0%	1%	0%	PRI	19%	8%	7%	4%	5%	3%
91%	8%	0%	0%	0%	1%	PRE	15%	12%	2%	1%	1%	6%
86%	7%	4%	0%	2%	1%	SPEC	6%	4%	21%	1%	3%	3%
52%	12%	6%	10%	1%	18%	ALT	3%	7%	29%	61%	1%	58%

Legendă:

SAL - salarii; OP – costuri operaționale; AS - ajutoare sociale; PRO - proiecte; BRS - burse; INV - investiții; ALT - altele; GIM - nivelul gimnazial; LIC - nivelul liceal; PRI – nivelul primar; PRE – nivelul preșcolar, SPEC - unități de învățământ special.

*Alte cheltuieli - asistență socială, cultură, sport, religie, cantine, cămine, biblioteci, after school, creșe.

Plățile salariale și costurile pentru cheltuielile curente cu utilitățile, bunurile și serviciile reprezintă cea mai mare parte a finanțării de la bugetul de stat pentru educație. În medie, în perioada 2017-2021, 95 la sută din cheltuielile bugetului de stat au fost alocate pentru salarii, utilități și bunuri și servicii de bază pentru toate nivelurile de învățământ preuniversitar (învățământ preșcolar, învățământ primar, învățământ gimnazial, învățământ liceal și învățământ special).

Tabelul 14. Cheltuieli salariale pe niveluri de educație, 2017-2021 (milioane lei)

Nivelul de educație	Cheltuieli					2017-2021
	2017	2018	2019	2020	2021	Media
Preșcolar	1.917	2.226	2.822	2.950	2.966	2.577
Primar	2.588	3.040	3.832	3.954	3.934	3.470
Gimnazial	3.965	4.686	5.971	6.077	5.969	5.333
Liceal	3.533	4.056	5.047	5.003	4.833	4.494
Învățământ special	600	894	1,139	1.196	1.215	1.009
Total	12.603	14.902	18.811	19.180	18.917	16.883

Sursa: Date MF

3.4. Raportul număr de elevi per profesor în învățământul primar versus gimnazial, în mediul urban și rural

Sistemul educațional din România prezintă un raport elevi per profesor (REP) scăzut la nivelul gimnazial, adesea în jur de 10,5 elevi per profesor, care e mai mic în comparație cu nivelul primar, care are un REP mediu de 18,4 per profesor. Acest lucru poate părea inițial illogic, având în vedere că învățământul primar pune bazele educației și, prin urmare, ar fi de așteptat să aibă un REP mai mic, pentru a asigura atenția individuală a elevilor. Totuși, acest lucru poate fi explicat prin mai mulți factori, inclusiv programa școlară, tendințele demografice și decalajul urban-rural care predomină în țară. Un factor semnificativ care contribuie la această diferență este curriculumul stufos pentru învățământul gimnazial, care include 19 discipline distincte. Acestea variază de la materii precum matematica, științele și limbile străine până la tehnologie, religie, muzică, arte și educație fizică, și toate trebuie acoperite cu seturi de competențe specializate, ceea ce reduce raportul număr de elevi per profesor.

Un curriculum fragmentat în multiple discipline crește numărul de profesori de specialitate necesari pentru diferite materii de studiu. De asemenea, crește numărul de manuale necesare și dispersează învățarea elevilor, în loc să se concentreze pe câteva materii de bază. Curriculumul poate acoperi un număr mare de subiecte la fiecare materie, dar, în mod inevitabil, va fi mai puțin eficient în valorificarea timpului de predare și a învățării elevilor.

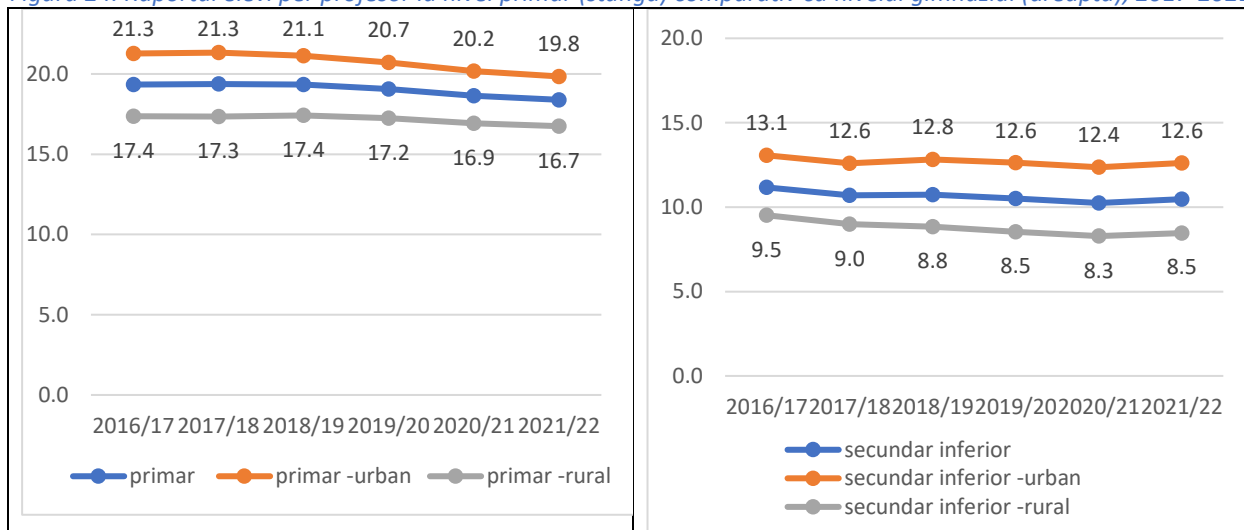
Variațiile demografice produse în România în ultimele decenii pot explica parțial această discrepanță. Țara a înregistrat un declin semnificativ al natalității, ceea ce a dus la o scădere a populației de vârstă școlară, în special la nivelele gimnazial și liceal. Însă această tendință demografică nu s-a distribuit uniform pe întreg teritoriul țării, zonele rurale înregistrând un declin demografic mai semnificativ decât regiunile urbane. Ca urmare, multe școli gimnaziale din mediul rural au un număr relativ mic de elevi, dar păstrează în continuare personalul didactic pe baza pe înscrierilor din anii precedenți, mai mari, și pe acoperirea adecvată a materiilor din curriculum, contribuind astfel la un REP general scăzut.

Școlile din mediul urban, care au adesea un număr mai mare de elevi, ar putea menține în continuare un REP ridicat la nivel primar, din cauza cererii mari de resurse educaționale. În schimb, școlile din mediul rural au suferit în urma declinului demografic și a migrației, ceea ce a dus la scăderea numărului de elevi. Deși acest lucru a dus la închiderea școlilor în unele cazuri, în altele, școlile continuă să funcționeze cu un număr mic de elevi, ceea ce duce la un REP foarte mic la nivel secundar.

Complexitatea curriculumului influențează negativ decalajul rural-urban din învățământul românesc. Școlile din mediul urban, de obicei mai bine dotate și cu un număr mai mare de cadre didactice specializate, înalt calificate și titularizate pe posturi, pot gestiona mai eficient un curriculum cu multe materii. În mediul rural, unde resursele sunt limitate și cadrele didactice specializate sunt puține, școlile folosesc adesea profesori suplinitori și profesori navetiști pentru a acoperi o gamă mare de materii.

În schimb, învățătorii acoperă aproape întreaga programă școlară din învățământul primar, ceea ce rezultă într-un REP mai ridicat. Rata de înscriere mai mare, combinată cu abordarea de predare a mai multor discipline, poate duce la un REP mai mare în mediul urban. În mediul rural, deși numărul de elevi poate fi mai mic, o abordare similară a predării permite un REP bun, asigurându-le profesorilor un volum de muncă echilibrat și creând oportunitatea de a acorda atenție individuală adecvată elevilor.

Figura 24. Raportul elevi per profesor la nivel primar (stânga) comparativ cu nivelul gimnazial (dreapta), 2017-2021

Sursa: Calculule echipei Băncii pe baza datelor Institutului Național de Statistică (INS)

Cel mai mare cost salarial per angajat se înregistrează în învățământul primar, urmat de cel secundar (gimnazial și liceal). Salariul mediu pentru personalul care lucrează în învățământul preșcolar este cel mai mic comparativ cu celelalte niveluri, situându-se la 93 la sută din veniturile angajaților din învățământul primar.

Tabelul 15. Cheltuielile de personal și mediile, pe niveluri de educație, 2021 (milioane lei)

Nivelul de educație	Cheltuieli totale	Cheltuieli de personal	Procent mediu al cheltuielilor de personal	Nr. de cadre didactice (personal didactic)	Nr. total de personal (personal didactic + personal nedidactic)	Cheltuieli medii brute anuale per cadru didactic
Preșcolar	3.273.650	2.966.372	91%	30.201	45.239	65.571
Primar	4.215.607	3.934.371	93%	43.554	49.879	78.878
Gimnazial	7.408.182	5.968.686	81%	54.610	76.798	77.719
Liceal	6.224.785	4.832.530	78%	41.870	64.028	75.475

Sursa: Date EduSal_oct 2021, date MF

Cheltuielile pentru formarea personalului sau pentru achiziționarea de cărți și materiale didactice au fost nesemnificative. Costurile cu utilitățile și cu bunurile și serviciile de bază reprezintă cea mai mare parte a cheltuielilor curente, în timp ce cheltuielile pentru formarea personalului sau pentru achiziționarea de cărți și materiale didactice s-au situat la un nivel foarte scăzut. Între 2017 și 2021, sumele utilizate pentru formarea personalului și pentru cărți au fost extrem de scăzute, variind de la 0,86 la sută din cheltuielile curente în învățământul primar la un maxim de 1,24 la sută în învățământul gimnazial.

Tabelul 16. Media tipurilor de cheltuieli curente, pe niveluri de educație, 2017-2021

Nivelul de educație	Utilități și bunuri și servicii de bază	Formarea personalului	Cărți și alte materiale didactice	Altele (chirie, transport etc.)
Preșcolar	90%	0,90%	0,10%	9,00%
Primar	96%	0,68%	0,18%	3,14%
Gimnazial	93%	1,03%	0,21%	5,76%
Liceal	93%	0,71%	0,21%	6,08%
Învățământ special	91%	1%	0,14%	7,86%

Sursa: Date EduSal_oct 2021, date MF

Secțiunea 4 Echitatea în cheltuielile pentru educație, o poveste a decalajului urban-rural

Această secțiune identifică inechitățile din sistemul de educație, analizează dacă și cum cheltuiește guvernul bugetul pentru a promova echitatea în educație și modul în care răspund gospodăriile la politicile publice și cum acoperă diferența de finanțare dintre nevoile lor și cheltuielile publice. Aceasta ia în considerare atât echitatea orizontală, cât și cea verticală. Echitatea orizontală este definită ca fiind tratamentul egal al celor egali, de exemplu prin niveluri similare de finanțare în școli comparabile. Echitatea verticală sprijină tratamentul inegal al celor inegali²¹, de exemplu prin stabilirea unor cheltuieli progresive pentru a oferi o educație echivalentă elevilor a căror limbă maternă este diferită de limba de predare sau elevilor cu nevoi educaționale speciale.

4.1. Provocările multidimensionale ale României privind echitatea

În ciuda dorinței de a reforma sistemul de educație, provocările rămân, în special în ceea ce privește calitatea și echitatea. ICU a arătat că copiii născuți în 2020 vor atinge la maturitate doar 58 la sută din productivitatea pe care ar putea-o avea dacă ar beneficia de educație și servicii de sănătate complete și de înaltă calitate. În plus, capitalul uman pare să se afle pe o tendință în scădere, deoarece între 2010 și 2020, valoarea ICU pentru România a scăzut de la 0,60 la 0,58. Cu un scor ICU de 0,58, România are cel mai mic scor dintre țările UE și se situează sub media regiunii EAC și a țărilor cu venituri ridicate.

Provocările existente ale României în materie de dezvoltare umană au fost amplificate în mod disproporționat în urma pandemiei. În România, pandemia de COVID-19 a dus la pierderi substanțiale de învățare și la o exacerbare a provocărilor legate de echitatea și de calitatea educației, precum și a decalajului dintre mediul rural și cel urban. În România, 20 la sută dintre copiii în vârstă de 10 ani nu puteau citi și înțelege un text simplu până la finalizarea școlii primare (2019). Această cifră este mai mare decât media pentru regiunea EAC (11 la sută). Se preconizează că pandemia a crescut procentul elevilor analfabeți funcțional cu până la 10 puncte (de la 41 la 51 la sută)²², în timp ce decalajul de învățare al țării în comparație cu media UE era deja de 1,5 ani de școală în 2018 (raportul PISA 2018).

Aceste provocări au o dimensiune de echitate accentuată, deoarece evaluările internaționale la scară largă (PISA) demonstrează că rezultatele elevilor dezavantajați sunt de aproape trei ori mai slabe decât rezultatele celor din quintilele socioeconomice superioare. Diferența mare dintre ratele de părăsire timpurie a școlii în zonele rurale (26,6 la sută în 2022) și zonele urbane (6,2 la sută în orașele mari și 17,4 la sută în orașe mici și suburbii) este evidențiată de disparități persistente. Pe lângă inegalitățile regionale, urbane-rurale și socioeconomice, România se confruntă cu o populație în scădere și o îmbătrânire rapidă. Populația României a scăzut la aproximativ 21,9 milioane de locuitori, din care populația de vârstă școlară totaliza aproximativ 3,3 milioane de persoane în 2022²³. Sunt necesare măsuri pentru a compensa această schimbare demografică cu o forță de muncă mai calificată, mai activă și mai sănătoasă și pentru a integra acele segmente ale populației care rămân excluse.

²¹ Underwood, 1995.

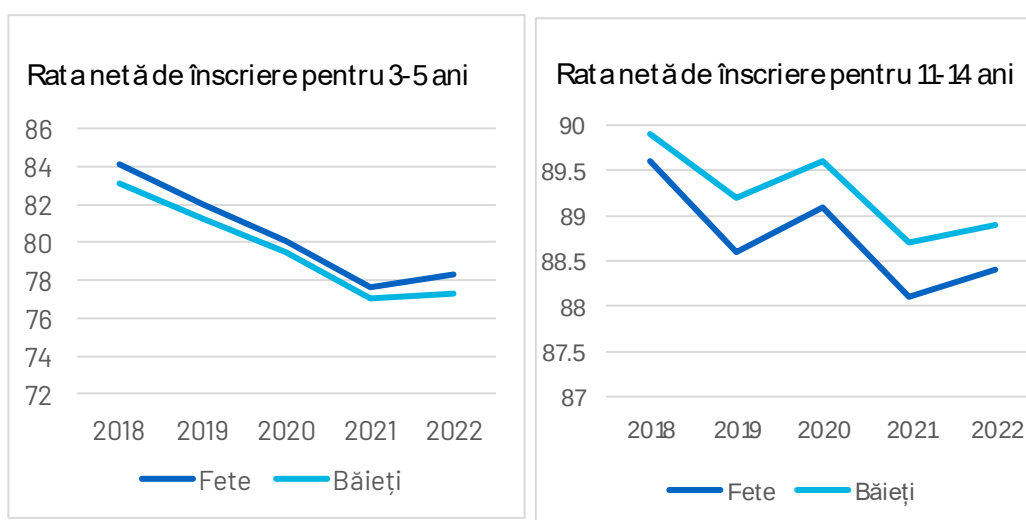
²² Banca Mondială (2020). *Simulating the Potential Impacts of COVID-19 School Closures on Schooling and Learning Outcomes: A Set of Global Estimates*, João Pedro Azevedo, Amer Hasan, Diana Goldemberg, Syedah Aroob Iqbal și Koen Geven, Policy Research Working Papers.

²³ Institutul Național de Statistică (2023), *Tempo online*, [POP107A].

4.1.1. Dimensiunile demografice ale echității

Pe parcursul procesului educațional, inegalitățile în ceea ce privește înscrierea devin evidente pe baza anumitor descriptori demografici. În ceea ce privește genul, există o tendință generală de scădere a ratei nete de înscriere față de momentul ACP anterioare (2018), atât pentru băieți, cât și pentru fete. Dar diferențele se extind și chiar se inversează de-a lungul ciclului educațional. Mai multe fete decât băieți se înscriu în sistemul de învățământ la nivelul preșcolar (3-5 ani), cu o diferență constantă în timp de un punct procentual. Cu toate acestea, în momentul în care ajung în ciclul gimnazial (11-14 ani), mai mulți băieți decât fete rămân înscriși în sistem. Pe măsură ce avansează în educație, mai puține fete se înscriu pentru a-și continua studiile. La sfârșitul anului școlar 2020-2021, rata generală de absolvire a învățământului primar și gimnazial a fost de 97,2. Cu toate acestea, rata de absolvire a fost ușor mai mare în rândul fetelor (97,7 la sută) decât în rândul băieților (96,8 la sută), iar rata de abandon școlar în rândul băieților (1,3 la sută) a fost ușor mai mare decât cea a fetelor (1,1 la sută).

Figura 25. Ratele nete de înscriere pentru băieți și fete, pe grupe de vârstă, 2018-2022

Sursa: Calculule echipei Băncii pe baza datelor INS²⁴

Ratele de părăsire timpurie a școlii reflectă, de asemenea, inegalitățile demografice pentru grupurile dezavantajate, inclusiv pentru populația romă. Între 2010 și 2022, rata de PTS a scăzut de la 19,3 la 15,6²⁵ la sută, respectiv. Cu toate acestea, riscul de PTS crește semnificativ pentru grupurile vulnerabile ale populației, inclusiv pentru copiii romi, copiii din familii monoparentale, familii cu venituri mici și familii cu un nivel de educație scăzut. Părăsirea timpurie a școlii este deosebit de ridicată în rândul elevilor romi. Doar 22 la sută dintre tinerii romi cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani au absolvit învățământul liceal, în comparație cu 83,3 la sută din totalul populației²⁶.

În ceea ce privește rezultatele învățării, decalajul de gen în rândul elevilor români este în concordanță cu media din țările OCDE. În ceea ce privește citirea (PISA 2018), fetele au depășit băieții cu 34 de puncte, ceea ce este ușor peste media diferențelor de gen din țările OCDE (30 de puncte). Decalajul a rămas constant din 2009. În cazul matematicii, elevii români au obținut scoruri similare indiferent de gen, în timp ce în țările OCDE, băieții au obținut în medie un punctaj mai mare cu cinci puncte. În mod similar, la științe,

²⁴ Datele sunt disponibile la linkul: <https://insse.ro/cms/ro/content/sistemul-educa%C5%A3ional-la-sf%C3%A2r%C5%9Fitul-anului-%C5%9Fcolaruniversitar-2020-2021-%C5%9Fi-%C3%AEnceputul-anului>.

²⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/EDAT_LFSE_30.

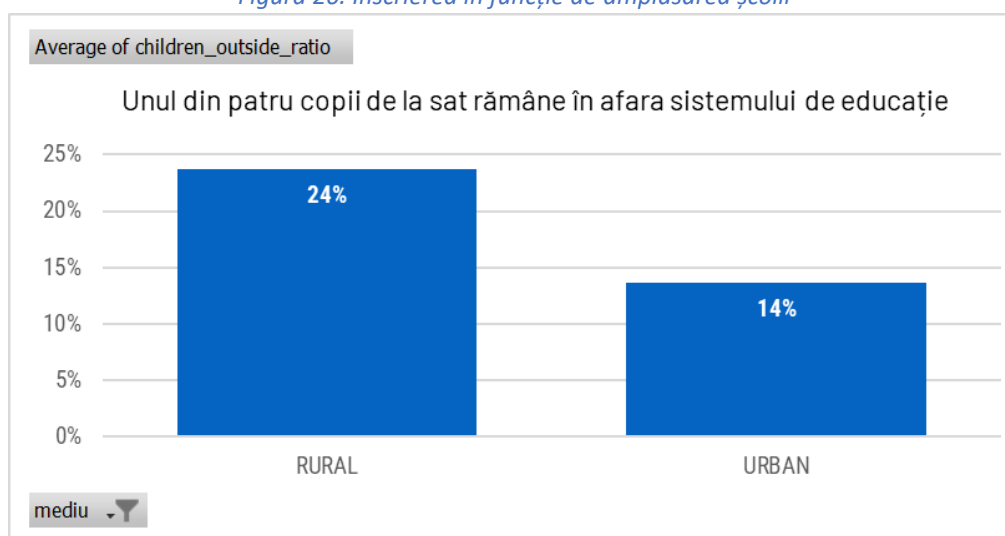
²⁶ Agenția pentru Drepturi Fundamentale, 2022.

fetele și băieții români au obținut aceleași rezultate, în timp ce la nivelul țărilor OCDE, diferența a fost de 2 puncte în favoarea fetelor.

4.1.2. Dimensiunile urbane și rurale ale echității

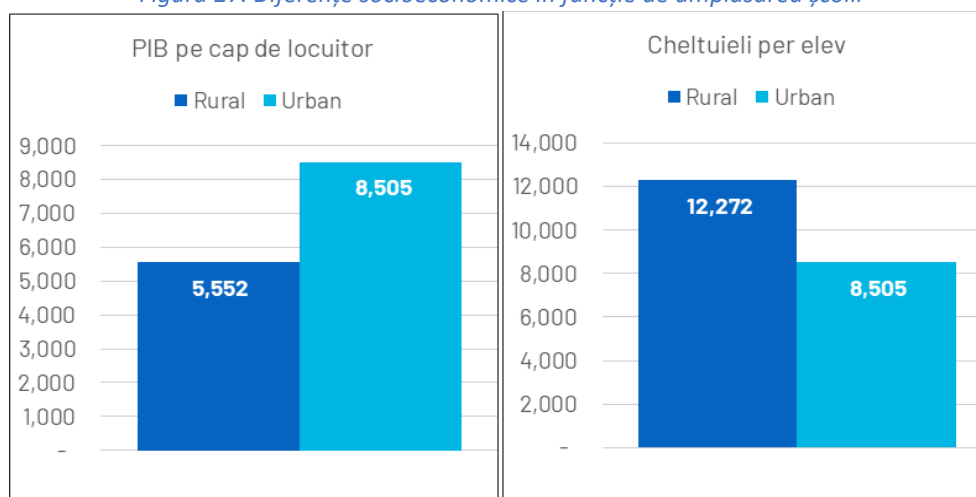
România este una dintre țările cel mai puțin urbanizate din UE²⁷, iar pentru toți indicatorii luați în considerare, există diferențe accentuate între școlile din mediul rural și cele din mediul urban, ceea ce evidențiază inechități și dezavantaje pentru elevii din mediul rural. De exemplu, în ceea ce privește înscrierea, datele arată că aproape unu din patru copii (24 la sută) din mediul rural rămâne în afara sistemului de educație. Aceasta reprezintă o diferență de 10 puncte procentuale față de colegii lor din mediul urban (Figura 26). Rămânerea în afara sistemului de educație restrânge oportunitățile, adâncind decalajul deja sever privind PIB-ul mediu pe cap de locuitor și cheltuielile per elev dintre zonele rurale și cele urbane (Figura 27).

Figura 26. Înscrierea în funcție de amplasarea școlii

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIR și Forexebug

Figura 27. Diferențe socioeconomice în funcție de amplasarea școlii

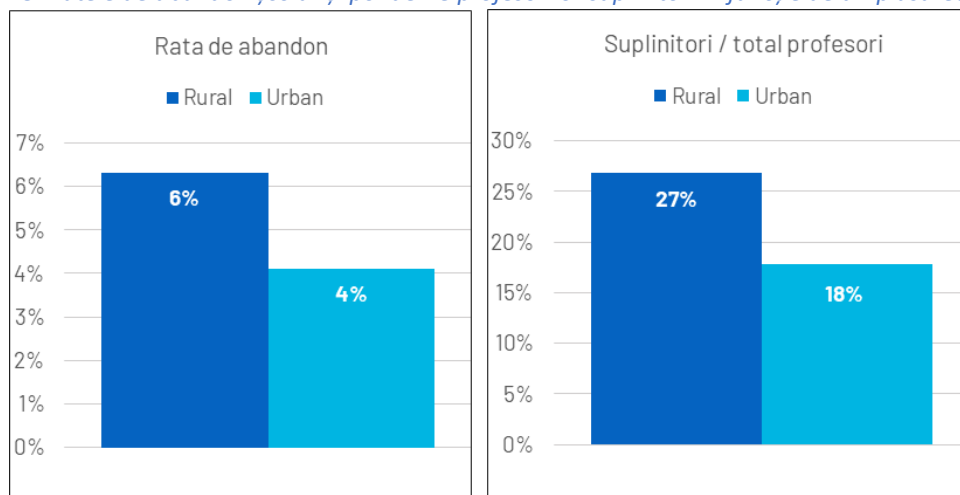

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza estimărilor Forexebug, SIIR, PIB pe cap de locuitor realizate în cadrul proiectului „Dezvoltarea politicii urbane în România”

²⁷ Banca Mondială (2018). *From Uneven Growth to Inclusive Development: Romania's Path to Shared Prosperity. Systematic Country Diagnostic.*

Aceste diferențe în privința înscrierilor sunt apoi acutizate de ratele mai ridicate de abandon școlar și de o dependență mai mare de profesori suplینitori în zonele rurale, care, la rândul lor, au implicații asupra rezultatelor învățării elevilor. Rata abandonului școlar în școlile din mediul rural este cu două puncte procentuale mai mare decât în mediul urban, iar recurgerea la profesori suplینitori este cu aproape 10 puncte procentuale mai mare (Figura 28). Ca urmare, doar 24 la sută dintre studenții din învățământul terțiar provin din zonele rurale (Banca Mondială, 2018).

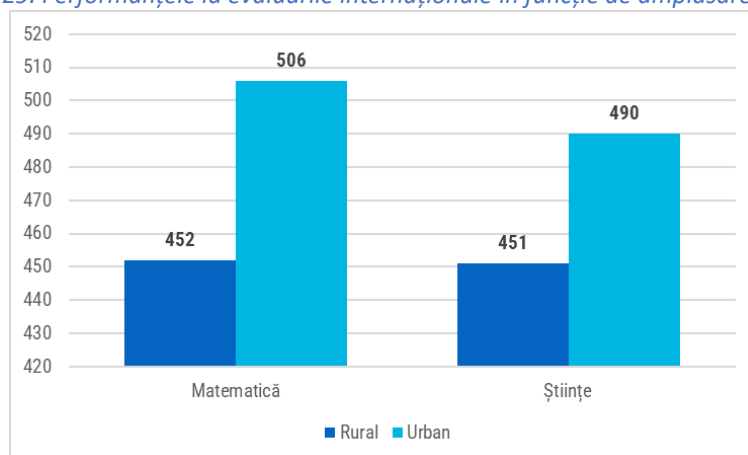
Figura 28. Ratele de abandon școlar și ponderile profesorilor suplینitori în funcție de amplasarea școlii²⁸

Sursa: Calculule echipei Băncii pe baza SIIR și Forexebug

Provocările legate de echitate sunt, de asemenea, vizibile în rezultatele învățării, deoarece elevii care locuiesc în zonele rurale întâmpină adeseori dificultăți în a obține note mari la examenele standardizate, față de colegii lor din zonele urbane. Evaluările naționale și internaționale ale învățării confirmă acest lucru. Potrivit TIMSS (2019), elevii din școlile din mediul rural au performanțe semnificativ mai slabe decât cei din mediul urban, diferențele fiind de 54 de puncte la matematică și de 39 de puncte la științe (Figura 29). Există o diferență de un punct și la rezultatele de la evaluarea națională din clasa a VIII-a (Figura 30).

Figura 29. Performanțele la evaluările internaționale în funcție de amplasarea școlii²⁹

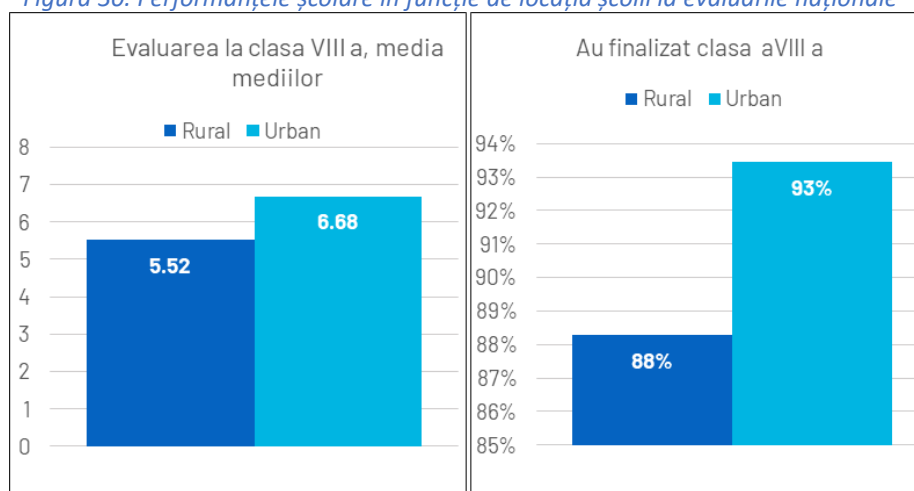

Sursa: Datele TIMSS 2019

²⁸ Cadrul TIMSS include chestionare administrate directorilor de școli, profesorilor, părinților și elevilor. În special, printre întrebările adresate directorilor de școli, una dintre ele solicită clasificarea școlii în funcție de locație. Răspunsurile posibile sunt: "Urbană - dens populată", "Suburbană - la marginea sau la periferia zonei urbane", "Oraș de mărime medie sau oraș mare", "Oraș mic sau sat" și "Rurală îndepărtată". Pentru analizele noastre, am considerat că primele trei indică o școală din mediul urban, iar ultimele două indică o școală din mediul rural.

²⁹ Ibid.

Figura 30. Performanțele școlare în funcție de locația școlii la evaluările naționale³⁰

Sursa: Calculule echipei Băncii pe baza SIIIR și Forexebug

4.1.3. Dimensiunile socioeconomice ale echității: statutul socioeconomic

Susținută de o creștere economică puternică, România a făcut progrese semnificative în reducerea sărăciei, dar, cu toate acestea, rata sărăciei este în continuare cea mai ridicată din UE. Ponderea românilor care trăiesc cu mai puțin de 6,85 USD pe zi (PPC 2017) a scăzut rapid între 2014 și 2019, de la 30,0 la sută la 11,3 la sută, pe fondul unor piețe robuste ale forței de muncă, atât pe plan intern, cât și la nivelul UE. Cu toate acestea, rata sărăciei din România este mai mare în comparație cu alte țări cu venituri per cap de locuitor similare sau mai mici, precum Bulgaria, Croația, Ungaria și Polonia, și rămâne de departe cea mai mare din UE³¹.

4.2. Fundamentele analitice ale provocărilor privind dezvoltarea echitabilă în educație prin intermediul datelor la nivel de școală

4.2.1. Surse de date și metode analitice

Prezenta analiză a utilizat o gamă largă de surse de date, variind de la date naționale la date la nivel de școală. Sursele bogate și variate de informații utilizate în acest raport au sprijinit în evaluarea sistemului de educație din România pe mai multe dimensiuni, cum ar fi finanțarea, cheltuielile și echitatea, precum și poziționarea performanței României în UE. Raportul a utilizat mai multe baze de date de la instituții internaționale și naționale cheie, cum ar fi UNESCO, OCDE, Banca Mondială, Comisia Europeană și INS, pentru a corela performanța cu cheltuielile. De asemenea, echipa a apelat la o serie de surse de date la nivel de școală de la Ministerul Educației și Ministerul Finanțelor, care au permis o înțelegere mai detaliată a problemelor care influențează sistemul de educație din România.

Disponibilitatea și accesul la datele de la nivelul școlii au facilitat o analiză mult mai cuprinzătoare decât era posibil anterior, ceea ce a dus la elaborarea unui indice multidimensional de dezvoltare echitabilă în educație. Echipa Băncii a valorificat bazele de date existente la nivelul școlilor și a combinat Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIIR) al Ministerului Educației cu Forexebug al Ministerului Finanțelor. Această combinație a oferit acces la o bază de date foarte detaliată, cu informații

³⁰ Ibid.

³¹ Banca Mondială (2023) Actualizarea sistematică a diagnosticului de țară pentru România.

despre peste 4.400 de unități de învățământ. Pe baza acestei baze de date integrate de la nivelul școlilor, echipa Băncii a propus un indice multidimensional de dezvoltare echitabilă în educație, care include caracteristicile cheie ale sistemului de învățământ preuniversitar din România, așa cum sunt evidențiate de cheltuielile și rezultatele bugetare la nivelul școlilor.

Caseta 4. Descrierea sistemelor de baze de date SIIIR și FOREXEBUG

Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIIR) este un sistem informatic cuprinzător de management al educației care colectează date la nivel individual despre elevi și școli.

SIIIR este platforma centrală de colectare, validare și analiză a tuturor datelor legate de educație aflate sub autoritatea ME. Acordul dintre ME și INS a consolidat rolul SIIIR ca furnizor exclusiv de date din domeniul educației. Structura SIIIR este concepută pentru a asigura o acoperire cuprinzătoare a datelor, inclusiv informații despre elevi, facilități școlare, finanțare publică, profesori și evaluări naționale. Se depun eforturi pentru a extinde și mai mult sistemul pentru a obține o acoperire completă a datelor din educație. Pentru a asigura raportarea la timp a statisticilor anuale, au fost stabilite politici de conformitate a datelor, împreună cu sancțiuni pentru școlile care nu se conformează. Inspectoratele școlare sunt responsabile de supravegherea proceselor de producere a datelor și de asigurarea respectării celor mai bune practici. Datele la nivel de elev colectate de SIIIR includ date demografice esențiale, cum ar fi vârsta, sexul, statutul socioeconomic și etnia. În prezent, SIIIR are 10 submodule active, două dintre acestea, Registrul elevilor și al absolvenților și Promovarea elevilor, servind drept referință pentru a evalua măsura în care elevii au frecventat cursurile școlare în anul precedent. Totuși, SIIIR nu monitorizează în prezent prezența cadrelor didactice și a elevilor și nici nu identifică potențiali indicatori de avertizare timpurie legați de performanța elevilor, a cadrelor didactice sau a școlii.

Cum poate România să îmbunătățească SIIIR? Se depun eforturi pentru actualizarea sistemului prin implementarea Sistemului Național al Catalogului Electronic (SNCE). SNCE va încorpora date la nivel de elev privind progresul școlar și prezența la cursuri, cu raportare lunară de către școli pentru fiecare elev în parte. În timpul discuțiilor cu oficialii români, personalul Băncii Mondiale a subliniat faptul că ar trebui să se acorde prioritate dezvoltării mecanismului pentru monitorizarea prezenței la cursuri. Sistemul SIIIR are potențialul de a genera date de înaltă calitate și actuale, dar capacitățile sale nu sunt utilizate pe deplin. Implementarea unui mecanism de avertizare timpurie complet integrat ar permite profesorilor, părinților și administratorilor din școli să identifice elevii aflați în situație de risc și să ofere intervenții în timp util pentru a îmbunătăți rezultatele învățării. De asemenea, în SIIIR ar putea fi încorporate caracteristici analitice suplimentare, cum ar fi proiecțiile (de exemplu, populația de elevi), analize ipotetice (de tipul „ce se întâmplă dacă”) și asocierile de date. Sistemul ar putea fi îmbunătățit în continuare pentru a asigura o acoperire cuprinzătoare a datelor, inclusiv pentru grupurile dezavantajate social, cum ar fi comunitatea romă, pentru care sistemul actual nu colectează date.

O atenție suplimentară ar trebui să se acorde definirii clare a indicatorilor de educație. Lipsa de claritate poate cauza numeroase probleme, inclusiv rezultate contradictorii, cum ar fi în raportarea ratelor de abandon școlar. Personalul administrativ al școlii este responsabil pentru colectarea și introducerea inițială a datelor. Asigurarea unei instruirii suplimentare și a unor formări sistematice ar fi benefică pentru a asigura date exacte și fiabile, în special în ceea ce privește infrastructura școlară.

Sistemul național de raportare (FOREXEBUG) reprezintă un pas important făcut de Ministerul Finanțelor în direcția transparenței. De asemenea, sistemul are potențialul de a sprijini creșterea eficienței cheltuielilor în domeniul educației, având în vedere fondurile limitate care îi sunt alocate. FOREXEBUG este un sistem electronic de raportare conceput pentru a facilita depunerea de către instituțiile publice a situațiilor financiare legate de contabilitatea financiară și patrimonială. FOREXEBUG poate fi accesat prin intermediul site-ului web al Ministerului Finanțelor, care servește drept punct central de acces. Începând cu 2016, FOREXEBUG a oferit mai multe funcționalități, printre care: (a) transmiterea electronică a informațiilor prin intermediul unor formulare specifice, cum ar fi fișele de intrare și formularele de buget; (b) introducerea datelor prin intermediul aplicației de Control al angajamentelor bugetare, precum și (c) transmiterea electronică a informațiilor prin intermediul Trezoreriei Statului pentru tranzacții precum ordine de plată, foi de transport și cecuri pentru retragerea de numerar; (d) vizualizarea situațiilor financiare prin intermediul rapoartelor generate de sistemul de raportare FOREXEBUG.

Pentru acest raport, echipa Băncii a folosit FOREXEBUG pentru a accesa situațiile financiare ale tuturor unităților de învățământ cu statut de persoană juridică din România. Aceasta include următoarele informații pentru fiecare instituție:

- Identificatorul școlii - codul de identificare fiscală

- Sursa de finanțare (buget de stat sau local)
- Unitate administrativ-teritorială (județ, municipiu, oraș, comună)
- Nivelul de educație (învățământ preșcolar, primar și secundar)
- Clasificarea funcțională a cheltuielilor (descriere și cod)
- Clasificarea economică a cheltuielilor (descriere și cod)
- Valoarea cheltuielilor

4.2.2. Indicele de dezvoltare echitabilă în educație (IDEE)

Banca a dezvoltat un indice multidimensional de dezvoltare echitabilă în educație, bazat pe caracteristicile cheie ale sistemului educațional românesc observate la nivel de școală. Acest indicator compozit poate sprijini procesul de luare a deciziilor bazat pe dovezi și poate oferi informații pentru îmbunătățirea alocării resurselor în educație. Indicele surprinde nouă indicatori în cadrul a trei dimensiuni: echitate, calitate și vulnerabilitate, care sunt descrise în *Figura 31* de mai jos.

Indicele accesează o bază de date de 4.478 de școli de stat de nivel primar și gimnazial, cu date complete privind cheltuielile, elevii și profesorii, pentru a oferi o analiză exactă. Dintre aceste școli, 1.583 de școli sunt situate în mediul urban și 2.895 în mediul rural și un număr mediu de 1.593.609 elevi. 4.300 de școli, reprezentând 96 la sută din școli, dețin date complete pentru toți cei patru ani (2018-2021).

Figura 31. Compoziția indicelui – piloni și indicatori

Echitate	Calitate	Vulnerabilitate
• Cheltuieli per elev • Cheltuieli per cadru didactic • Impozit pe venit per elev	• Evaluarea națională din clasa a VIII-a • Raportul elevi-profesor • Cadre didactice suplitoare/ total cadre didactice	• (Repetenție + Abandon)/ Înscrierea în clasele 0-VIII • Participare la evaluarea națională/Absolvire clasa a VIII-a • Copii în afara sistemului de învățământ (pondere)

Metodologia a utilizat o abordare în mai multe etape pentru transformarea și agregarea datelor. Consolidarea datelor a implicat cinci etape, patru dintre acestea fiind similare cu activitatea desfășurată în cadrul Analizei finanțelor publice din România 2018 (*Caseta 5*). Aceste etape au presupus transformarea celor nouă indicatori din componente și obținerea unei valori globale agregate pentru fiecare școală. În prezenta ACP, obiectivul a fost de a obține o înțelegere mai aprofundată a județelor cu cel mai mare procent de școli vulnerabile, astfel încât etapa finală a constat în calcularea raportului dintre școlile foarte vulnerabile și totalul școlilor din fiecare județ.

Caseta 5. Metodologia de elaborare a indicelui de dezvoltare echitabilă în educație

- **Etapa 1: Selectarea indicatorilor.** Nouă indicatori au fost calculați pe baza datelor de la nivel de școală, pe baza factorilor care explică și justifică prioritizarea școlilor care se confruntă cu provocări mari în privința PTS.
- **Etapa 2: Calcularea indicatorilor.** Cei nouă indicatori au fost calculați pentru învățământul primar și gimnazial la nivel de școală. Pentru fiecare indicator, au fost stabilite diferite puncte de referință (a se vedea *Tabelul 17*), cu scopul de a ierarhiza gradele de prioritate de la cel mai mic, cu valoarea 1, la cel mai mare, cu valoarea 5. Procedura a făcut posibilă transformarea variabilelor nominale în variabile ordinale. Toți indicatorii, cu excepția evaluării naționale de la clasa a VIII-a, sunt indicatori relativi care privesc cantitatea, adică numărul de elevi, de cadre didactice și de abandon școlar.

- **Etapa 3: Calcularea indicelui compozit al educației.** Pentru fiecare indicator, școlile au primit punctaje de la 1 la 5, pe baza cărora a fost calculat un indice compozit agregat cu ponderare egală. Indicele compozit a reprezentat scorul final pentru fiecare școală.
- **Etapa 4: Clasificarea școlilor în funcție de diferite niveluri de vulnerabilitate.** Punctajele finale primite la nivel de școală au variat de la 1 la 5. Pe baza acestora, școlile sunt clasificate în diferite niveluri de vulnerabilitate, și anume ridicat, mediu și scăzut. Intervalele utilizate pentru clasificare sunt de la 1 la 2,5, de la 2,5 la 3,5 și de la 3,5 la 5, valorile mai mari indicând o vulnerabilitate mai mare.
- **Etapa 5: Identificarea profilului de vulnerabilitate la diferite niveluri de agregare administrativă, de la nivel de localitate la nivel național, prin calcularea și analizarea procentului de școli de la diferite niveluri de vulnerabilitate.** Raportul de vulnerabilitate a fost calculat la diferite niveluri administrative, de exemplu, raportul dintre școlile foarte vulnerabile din județ/ toate școlile din județ. Județele au fost clasificate pe baza acestei proceduri, cele aflate cel mai jos în clasament având cel mai mare procent de școli foarte vulnerabile.

Scorurile de vulnerabilitate la nivel de școală au fost susținute de dovezi empirice și s-au bazat pe punctele de referință care evidențiază disparitățile existente și factorii generatori de performanțe scăzute (**Tabelul 17**). Punctele de referință variază pentru fiecare indicator și sunt determinate de cuantilele distribuției fiecărui indicator. Cheltuielile per elev sunt mai mari în zonele rurale în toate punctele de referință, reflectând populația școlară mai restrânsă din școlile din mediul rural, ceea ce duce la cheltuieli mai mari per elev. În ceea ce privește performanța, notele scăzute la evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a sunt puternic corelate cu rata abandonului școlar și cu numărul de copii aflați în afara sistemului de educație. Deosebit de îngrijorătoare sunt valorile alarmante ale indicatorilor menționați mai sus în rândul elevilor care nu primesc note de trecere. Datele arată, de asemenea, că majoritatea elevilor cu performanțe slabe locuiesc în regiuni mai puțin dezvoltate sau dezavantajate din punct de vedere economic, după cum reiese din diferențele semnificative în ceea ce privește sumele colectate din impozitul pe venit.

Tabelul 17. Punctele de referință pentru fiecare indicator din cadrul Indicelui de Dezvoltare Echitabilă în Educație pentru învățământul primar și gimnazial

Indicatori	Puncte de referință de la nivelul scăzut la cel ridicat (de la 1 - prioritate minimă la 5 - prioritate maximă)			
E1. Cheltuieli per elev – urban	8.619	6.849	6.041	5.347
E1. Cheltuieli per elev – rural	11.477	9.259	8.117	7.306
E2. Cheltuieli per cadru didactic – urban	108.348	98.790	92.371	84.591
E2. Cheltuieli per cadru didactic – rural	109.058	95.555	89.538	84.668
E3. IPV per populație	1.816	1.307	503	335
C1. Evaluarea națională clasa a VIII-a	8	6	5	4
C2. Raportul număr de elevi per profesor	19	18	16	14
C3. Cadre didactice suplinitoare/ total cadre didactice	0,11	0,13	0,19	0,22
V1. (Repetenție + Abandon/ Înscriși în clasele 0-VIII	0,00	0,01	0,02	0,03
V2. Participare la evaluarea națională/ absolvire clasa a VIIIa	0,8	0,9	0,9	0,9
V3. Copii aflați în afara sistemului de învățământ (pondere)	0,10	0,14	0,19	0,23

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIIR și Forexebug

Legendă: E – echitate; IPV – impozit pe venit; C – calitate; V – vulnerabilitate

Distribuția școlilor pe baza Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație relevă o concentrare ridicată a școlilor vulnerabile, în special în ceea ce privește ratele ridicate de abandon școlar, copiii din afara

sistemului de educație și nivelurile scăzute de dezvoltare. Aproximativ 40 la sută dintre școli se încadrează în categoria cea mai vulnerabilă pe baza ratei abandonului școlar și a copiilor aflați în afara sistemului de educație. Analiza punctelor de referință relevă, de asemenea, o corelație puternică între nivelul de dezvoltare locală și performanță, aproximativ 50 la sută dintre școli fiind situate în zone mai puțin dezvoltate sau rămase în urmă din punct de vedere economic.

Tabelul 18. Distribuția școlilor în funcție de scorurile obținute pentru fiecare indicator din cadrul Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație, pentru învățământul primar și gimnazial

Indicatori	Praguri critice (numărul de școli identificate pentru fiecare prag)				
	1	2	3	4	5
E1. Cheltuieli per elev – urban	159	316	317	316	475
E1. Cheltuieli per elev – rural	1.158	1.138	323	135	141
E2. Cheltuieli per cadru didactic – urban	159	316	316	316	476
E2. Cheltuieli per cadru didactic – rural	302	348	482	895	868
E3. IPV per populație	470	442	880	447	2.239
C1. Evaluarea națională clasa a VIII-a	180	1.798	1.675	679	146
C2. Raportul elevi-profesor	1.791	448	895	447	897
C3. Cadre didactice suplinitoare / total cadre didactice	809	1.514	1.117	644	394
V1. (Repetenție + Abandon/ Înscriși în clasele 0-VIII	896	453	883	451	1.795
V2. Participare la evaluarea națională/ absolvire clasa a VIII-a	1.811	443	891	449	884
V3. Copii aflați în afara sistemului de învățământ (pondere)	894	451	992	435	1.706

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIR și Forexebug

Legendă: E – echitate; IPV – impozit pe venit; C – calitate; V – vulnerabilitate

Indicele de dezvoltare echitabilă în educație identifică cele mai vulnerabile școli din România care au nevoie de finanțare, investiții și proiecte țintite. Județele din România sunt ierarhizate în funcție de profilul de vulnerabilitate pe baza profilului la nivel de școală, pe trei piloni: echitate, calitate și vulnerabilitate (a se vedea

Figura 32 și Tabelul 19). Clasamentul general are la bază procentul școlilor vulnerabile din totalul școlilor la nivelul județelor, acordând o prioritate sporită vulnerabilității față de performanța medie a indicelui. Corelația dintre vulnerabilitate și performanță este păstrată, de exemplu, județele aflate în partea de jos a clasamentului prezintă cele mai slabe performanțe în ceea ce privește aspectele critice, cum ar fi rata abandonului școlar.

Tabelul 19. Clasamentul și performanța Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație, pe indicatori și piloni (pentru învățământul primar și gimnazial)

Județ	Clasament*	Echitate			Calitate			Vulnerabilitate		
		Cheltuieli per elev	Cheltuieli per profesor	taele din venituri per populație	Evaluarea națională la clasa aVIII-a	Elevi per profesor	suplinitori/ total profesori	(repetenți și abandon) / înscriși în clasele 0-8	Participanți la evaluarea națională /absolvenți clasa VIIIA	Procent elevi în afara sistemului de educație
MUNICIPIUL BUCUREȘTI	1	3.3	3.6	1.0	2.1	1.1	2.8	2.5	1.6	3.0
ARGEȘ	2	1.9	2.4	3.6	2.7	3.4	1.9	2.6	2.1	2.8
GORJ	3	2.1	2.9	3.8	2.8	3.4	1.8	2.3	2.1	3.3
SUCEAVA	4	2.7	3.6	4.3	2.5	2.6	2.2	2.4	1.9	3.9
HUNEDOARA	5	2.1	3.2	3.6	2.6	3.4	2.4	2.6	2.5	3.7
BRAILA	6	2.6	3.6	3.8	2.1	2.5	2.4	3.5	3.1	2.8
PRAHOVA	7	3.0	4.0	3.7	2.2	2.2	2.6	3.4	2.0	2.8
NEAMȚ	8	2.5	3.1	4.3	2.7	2.4	2.4	2.9	1.8	4.1
MARAMUREȘ	9	1.5	2.9	4.1	2.8	3.9	2.4	2.8	2.2	3.7
HARGHITA	10	2.0	3.2	3.7	2.9	3.1	2.6	3.2	2.2	2.6
OLT	11	1.9	3.1	4.3	2.6	3.5	2.2	3.1	3.0	2.9
ALBA	12	2.0	2.9	3.6	2.4	3.4	2.2	2.7	2.2	3.5
VÂLCEA	13	2.0	3.9	4.0	2.5	3.5	2.6	2.8	2.6	3.3
GIURGIU	14	2.8	4.2	4.3	3.2	1.7	3.2	3.9	2.3	2.1
ILFOV	15	4.4	4.4	2.5	2.7	1.1	3.3	3.8	2.3	3.2
TULCEA	16	2.5	3.4	3.7	3.0	1.7	3.5	3.8	2.8	3.6
BOTOȘANI	17	2.1	3.4	4.5	3.0	2.3	2.9	3.2	2.3	3.6
BISTRIȚA-NASAUD	18	2.1	3.9	4.4	2.6	3.0	2.7	3.0	2.3	3.8
DÂMBOVIȚA	19	2.5	3.9	4.1	2.7	2.9	2.3	3.2	2.5	3.0
COVASNA	20	1.6	3.1	3.9	3.1	3.3	2.7	4.3	2.6	3.0
CLUJ	21	1.8	3.3	3.6	2.4	3.2	3.2	3.6	3.0	3.4
BACAU	22	2.6	3.2	4.1	2.7	2.3	2.2	3.5	2.5	4.3
MEHEDINȚI	23	1.9	3.4	4.3	3.2	3.3	2.5	3.3	2.8	3.5
TIMIȘ	24	2.8	3.9	3.1	2.9	1.9	3.2	3.4	2.5	3.3
DOLJ	25	2.5	2.9	4.0	3.1	2.9	2.1	3.9	3.3	3.3
ARAD	26	2.8	3.9	3.5	2.9	2.7	2.4	3.7	2.7	2.9
TELEORMAN	27	2.1	3.2	4.4	3.3	2.8	2.5	4.0	2.9	3.4
IASI	28	2.9	3.8	4.1	2.5	1.9	2.9	3.8	2.7	4.0
VRANCEA	29	1.5	3.2	4.5	2.9	3.9	2.4	3.4	2.5	4.1
BRAȘOV	30	3.2	3.7	3.0	2.8	1.7	2.9	3.7	2.8	3.1
BUZAU	31	2.5	3.7	4.1	2.7	3.0	2.3	3.8	2.8	3.0
GALAȚI	32	2.8	3.8	4.2	2.4	2.1	2.7	3.6	2.8	3.9
CĂLĂRAȘI	33	2.6	3.8	4.0	2.9	1.8	3.1	4.3	3.6	2.8
CONSTANȚA	34	3.8	4.1	3.3	2.9	1.4	3.0	3.7	2.8	2.8
SIBIU	35	2.8	3.8	3.2	2.7	1.8	3.3	3.8	3.1	3.4
SALAJ	36	2.1	3.6	4.1	2.8	3.2	2.7	4.0	3.0	3.0
IALOMIȚA	37	2.8	4.3	4.1	3.0	1.9	3.2	3.8	2.4	3.2
VASLUI	38	2.4	3.8	4.5	3.0	1.9	3.1	3.7	2.9	4.0
BIHOR	39	1.9	3.0	4.1	3.1	3.7	2.7	4.0	3.3	3.5
CĂRAȘ-SEVERIN	40	2.0	3.7	4.4	3.1	3.4	2.9	3.6	3.0	4.1
SATU MARE	41	2.3	3.9	4.0	2.8	2.9	2.5	3.8	3.4	3.4
MUREȘ	42	2.2	3.7	3.7	3.1	3.0	2.7	4.3	3.1	3.1

Note: * Clasamentul reflecta procentul școlilor cu prioritate ridicată din totalul școlilor la nivelul județului. Indicatorii prezintă valori normalizate

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIR și Forexbug

Notă: * Clasamentul reflectă procentul (%) de școli cu prioritate ridicată din totalul școlilor la nivel de județ

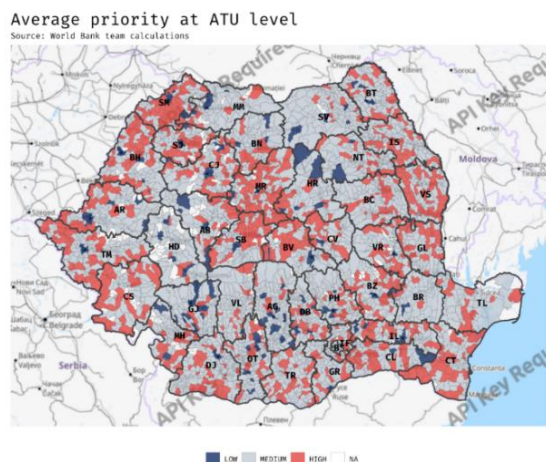
Distribuția geografică a Indicelui este în concordanță cu rezultatele evaluării naționale de la clasa a VIII-a. Indicele surprinde disparitățile de performanță atât la nivel regional, cât și între mediul urban și rural. Unitățile administrativ-teritoriale cu performanțe scăzute sunt grupate în principal în interiorul arcului carpatic și de-a lungul frontierei. Județele cu cele mai bune performanțe sunt cele în care se află cele mai dezvoltate orașe din România, în jurul Bucureștiului, Cluj-Napoca, Timișoarei, Brașovului și Constanței, situate în principal în afara arcului carpatic. Distribuția vulnerabilității (

Figura 32a) urmărește îndeaproape distribuția rezultatelor la evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a. Concordanța cu rezultatele examenului de limba și literatura română este prezentată mai jos (

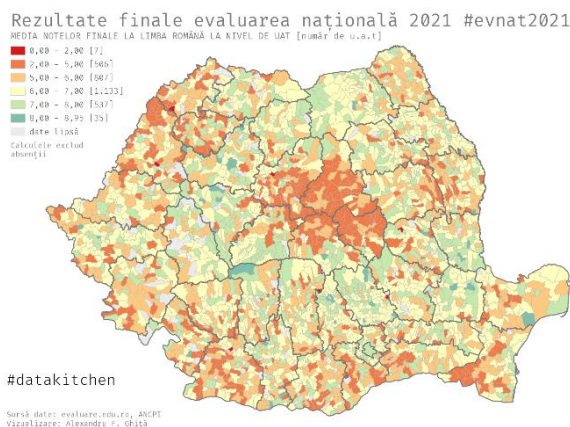
Figura 32b).

Figura 32. Harta clasamentului vulnerabilității în educație și a rezultatelor la evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a la nivel de UAT

a. Clasamentul vulnerabilității în educație

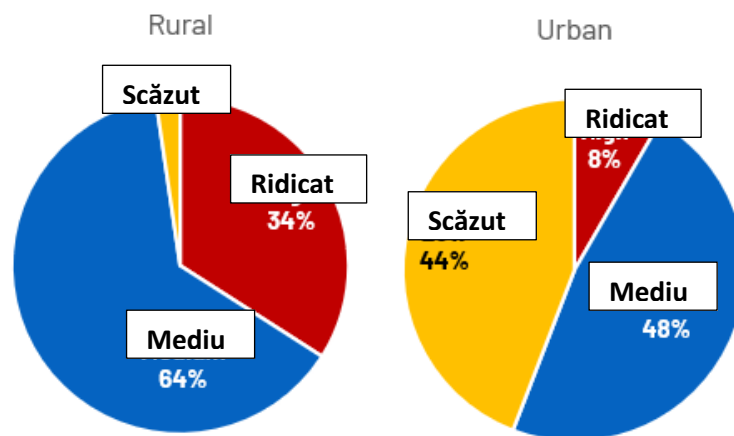
b. Evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a - Rezultatele la proba de limba și literatura română

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIIR și Forexebug

Indicele surprinde, de asemenea, disparitățile de performanță atât la nivel regional, cât și între mediul urban și rural. Disparitățile dintre mediul urban și rural sunt semnificative, 34 la sută dintre școlile din mediul rural fiind identificate ca fiind vulnerabile, comparativ cu doar 8 la sută din mediul urban. În schimb, aproape jumătate dintre școlile din mediul urban (44 la sută) sunt clasificate în categoria de vulnerabilitate scăzută, în comparație cu doar 2 la sută dintre școlile din mediul rural (Figura 33). Aceste disparități pledează pentru necesitatea de a prioritiza finanțarea către școlile cele mai vulnerabile, care se află preponderent în mediul rural.

Figura 33. Riscuri mai mari asociate școlilor din mediul rural (pentru învățământul primar și gimnazial)

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIIR și Forexebug

Banca propune două abordări ale problemelor identificate cu ajutorul Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație: una axată pe măsuri țintite, iar cealaltă care implică măsuri integrate care să răspundă nevoilor școlilor vulnerabile pentru care abordarea țintită este insuficientă. Din păcate, implementarea unor intervenții țintite pentru toate școlile vulnerabile identificate prin Indicele de dezvoltare echitabilă în educație nu este fezabilă. Unele dintre aceste școli sunt situate în zone administrative care necesită un pachet de măsuri integrate care să se concentreze pe educație, sănătate, asistență socială și economie pentru a revitaliza astfel de zone vulnerabile. Un eșantion de școli care se încadrează în a doua categorie este prezentat mai jos (Tabelul 20) și evidențiază gravitatea problemei, de exemplu, școlile cu un punctaj

mediu la evaluarea națională de la clasa a VIII-a semnificativ sub nota de promovare. Pentru zonele care nu se încadrează în a doua categorie, o intervenție ținută ar produce cele mai favorabile rezultate.

Tabelul 20. Eșantion de școli care au nevoie de o abordare prin măsuri integrate (indicatori selectați, învățământ primar și gimnazial)

Localitate	(Repetenți+abandon)/ Înscriși în clasele 0-8	Procentul elevilor din afara sistemului de educație	Evaluarea națională la clasa VIII-a	taxe pe venit/populație
PARINCEA	5	5	4	5
TIBĂNEȘTI	5	4	3	5
SAT VETRIȘOIA	5	5	3	5
SAT PUIEȘTI	5	4	3	5
RĂDUCĂNENI	5	5	3	4
STEFANESTI	5	5	3	4
BERZUNȚI	5	5	4	5
SAT FĂSTĂCI	5	5	4	5
SAT EPURENI, COM. DUDA-EPURENI	5	5	3	5
PĂTRĂUȚI	5	4	4	5
SAT IVĂNEȘTI	5	2	4	5
SAT EPURENI	5	5	3	5
SAT DUMEȘTI	5	5	4	5
COȘULA	5	5	4	5
SAT BĂCEȘTI	5	5	4	5
SAT CIOCANI	5	5	4	5
BĂCIOIU	5	5	4	5
COMUNA ICUȘEȘTI	5	5	4	5
BUCIUMI	5	5	3	5
BURLA	5	3	4	5
CĂLUGĂRENI	5	4	3	5
CHETRIȘ	5	5	3	5

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIIR și Forexebug

Echipa Băncii a identificat 444 de școli potrivite pentru abordarea prin măsuri ținute și recomandăm să se acorde prioritate Regiunii Nord-Est, deoarece aceasta ar beneficia cel mai mult de impactul intervenției. Școlile în care intervenția ar produce cele mai bune rezultate au fost identificate prin aplicarea a trei filtre utilizate pentru a distinge școlile vulnerabile care necesită mai mult decât măsuri ținute de restul populației de școli vulnerabile. Primul filtru este reprezentat de punctajele mari sau medii pentru ratele de abandon școlar. Al doilea filtru se concentrează pe nivelul de dezvoltare locală, fără a include școlile din regiunile cele mai puțin dezvoltate și cu venituri mici, pornind de la ipoteza că în aceste regiuni sunt necesare intervenții sistemice care depășesc contribuțiile educaționale. Cel de-al treilea filtru a selectat doar școlile care au fost identificate ca având un risc ridicat și mediu pe baza rezultatelor Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație.

Tabelul 21. Școli identificate pentru măsuri țintite în Regiunea Nord-Est (indicatori selectați, învățământ primar și gimnazial)

Unitatea de învățământ	(Repetenți+abandon) / Înscriși în clasele 0-8	Procentul elevilor din afara sistemului de educație	Evaluarea națională la clasa VIII-a	Taxe pe venit/ populație
COLEGIUL ECONOMIC "VIRGIL MADGEARU", IAȘI	5	5	3	2
LICEUL CU PROGRAM SPORTIV "NADIA COMĂNECI" ONEȘTI	4	3	3	3
LICEUL CU PROGRAM SPORTIV BACĂU	4	5	4	2
LICEUL CU PROGRAM SPORTIV SUCEAVA	5	3	4	2
LICEUL CU PROGRAM SPORTIV, IAȘI	5	5	3	2
LICEUL CU PROGRAM SPORTIV, MUNICIPIUL PIATRA-NEAMȚ	5	3	4	3
LICEUL TEHNOLOGIC "ANGHEL SALIGNY" BACĂU	5	5	3	2
LICEUL TEHNOLOGIC "DIMITRIE LEONIDA", MUNICIPIUL PIATRA-NEAMȚ	5	3	4	3
LICEUL TEHNOLOGIC "PETRU RAREȘ" BACĂU	5	5	2	2
LICEUL TEHNOLOGIC DE ELECTRONICĂ ȘI TELECOMUNICAȚII "GHEORGHE MĂRZESCU", IAȘI	5	5	3	2
LICEUL TEHNOLOGIC ONEȘTI	5	3	5	3
LICEUL TEOLOGIC ORTODOX "SFINȚII ÎMPARAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA", MUNICIPIUL PIATRA-NEAMȚ	5	3	2	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ALECU RUSSO" BACĂU	5	5	3	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ALEXANDRU IOAN CUZA", MUN. VASLUI	5	5	4	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ALEXANDRU VLAHUȚĂ", IAȘI	5	5	3	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "BOGDAN PETRICEICU HAȘDEU", IAȘI	3	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "CARMEN SYLVA", IAȘI	5	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "COLONEL CONSTANTIN LANGA", MIROSLAVA	5	5	3	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "CONSTANTIN MOTAȘ", MUN. VASLUI	3	5	2	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "CONSTANTIN PLATON" BACĂU	3	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "DIMITRIE A. STURDZA", IAȘI	4	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "DIMITRIE ANGHEL", CORNEȘTI	5	5	3	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "DIMITRIE PĂCURARIU" ȘCHEIA	5	5	3	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "DOMNIȚA MARIA" BACĂU	5	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ELENA CUZA", IAȘI	5	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "GEORGE CĂLINESCU" ONEȘTI	3	3	2	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "GHEORGHE I. BRĂȚIANU", IAȘI	3	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "GHEORGHE POPADIUC" RĂDĂUȚI	4	5	3	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "GRIGORE GHICA VOIEVOD" SUCEAVA	4	3	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "GRIGORE TABACARU" HEMEIUȘ	5	5	2	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "I. GERVESCU", COMUNA SĂVINEȘTI	5	5	2	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ION GHICA", IAȘI	3	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ION NECULCE", IAȘI	5	5	5	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ION SIMIONESCU", IAȘI	3	5	2	2

ȘCOALA GIMNAZIALĂ "ISAIA TEODORESCU", COGEASCA	5	4	3	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "JEAN BART" SUCEAVA	5	3	3	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "MIHAI CODREANU", IAȘI	5	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "NICOLAE BĂLCESCU" NICOLAE BĂLCESCU	5	5	3	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "NICU ENEA" BACĂU	5	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "OCTAVIAN VOICU" BACĂU	5	5	2	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "SFANTUL NICOLAE" BOTOSANI	5	2	4	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "SIMION FLOREA MARIAN" ILIȘEȘTI	3	3	3	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "VENIAMIN COSTACHI", SAT ROȘIEȘTI	5	3	3	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ "VERONICA MICLE", IAȘI	5	5	3	2
ȘCOALA GIMNAZIALĂ BOSANCI	4	5	2	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ FILIPEȘTI	5	5	3	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR 1 BÎRSĂNEȘTI	3	5	4	5
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR 2 BOTOSANI	5	2	4	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1, COMUNA DUMBRAVA ROȘIE	3	5	3	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 1, SAT GARA BANCA	3	3	3	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR. 11, MUNICIPIUL PIATRA-NEAMȚ	5	3	3	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ NR.1 ORĂȘENI-DEAL	4	5	3	4
ȘCOALA GIMNAZIALĂ, COMUNA SECUIENI	3	5	4	3
ȘCOALA GIMNAZIALĂ, LEȚCANI	3	4	2	3

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza SIIR și Forexebug

4.2.3. Factori care influențează cheltuielile și performanța în educație. O analiză econometrică.

Analiza econometrică permite o identificare mai riguroasă a impactului principalelor caracteristici ale sistemului de educație asupra cheltuielilor și performanței. Indicele de dezvoltare echitabilă în educație a identificat școlile vulnerabile din România și a evidențiat mai mulți factori care diferențiază școlile mai vulnerabile și mai puțin performante de cele foarte performante. Analiza econometrică completează Indicele prin cuantificarea precisă a impactului principalilor factori determinanți ai cheltuielilor și performanței la nivel de școală. Pentru a realiza acest lucru, raportul construiește trei regresii multivariate. În descrierea modelului, a fost explorat impactul indicatorilor disponibili la nivel de școală asupra cheltuielilor, performanței și ratei abandonului școlar și au fost selectate variabilele care s-au dovedit a fi semnificative statistic. „Elevi și profesori per școală” au fost selectați ca factori determinanți ai cheltuielilor, pentru a determina dacă cheltuielile per elev sunt generate în principal de numărul de elevi. În plus, a fost inclusă o variabilă dummy „urban vs. rural”, pentru a reflecta disparitățile semnificative dintre zonele urbane și rurale identificate de Indicele de dezvoltare echitabilă în educație. În cazul performanței, raportul a urmărit să testeze potențialul impact pozitiv al dezvoltării și al cheltuielilor asupra performanței, precum și potențialul impact negativ al unei proporții ridicate de profesori suplinitori în total și al unor rate mai mari de abandon școlar asupra performanței la nivel de școală. Ca și în cazul primei regresii multivariate, a fost adăugată și o variabilă dummy „urban vs. rural”. Determinanții ratei de abandon școlar constau în variabile explicative semnificative statistic utilizate în primele două regresii multivariate.

Școlile din zonele cu mai puțini elevi și cu clase mai mici din orașele mici și din mediul rural tind să cheltuiască mai mulți bani per elev. De asemenea, aceste școli nu au capacitatea de a atrage cei mai buni profesori. Constatarea se reflectă în coeficientul negativ al variabilei „elev per școală”. Cheltuielile suplimentare per elev generate de clasele dimensionate ineficient din mediul rural sunt surprinse de coeficientul negativ asociat variabilei dummy „urban vs. rural”, ceea ce indică faptul că, în medie, se cheltuiesc mai mulți bani per elev în mediul rural (*Tabelul 22*). Alocarea ineficientă a resurselor se reflectă în rețeaua școlară actuală, care are 7.386 de școli mici, reprezentând 45 la sută din totalul unităților de învățământ. Școlile mici sunt situate preponderent în mediul rural, fiind prezente în 4.705 localități, dintre care 4.197 de sate. Majoritatea au o singură școală mică, însă 32 la sută au mai mult de două școli mici în același sat, la distanță mică. Din rețeaua de școli mici, jumătate dintre ele au mai puțin de 20 de elevi. În schimb, școlile mai „bogate” din mediul urban, în principal din orașele mari, au mai mulți elevi care sunt supraaglomerați în clase pentru a primi mai mulți bani, ceea ce permite cheltuieli mai mari pentru profesori calificați. Aceste școli au un număr mare de elevi, un raport ridicat de elevi per clasă și cheltuieli mai mici per elev. Un factor causal al supraaglomerării este efortul școlii de a găsi modalități de a-și permite profesori bine calificați și motivați.

Tabelul 22. Ce determină cheltuielile? Numărul de elevi sau numărul de profesori?

	General	Urban	Rural
Elevi per școală	-0.92*** (0.03)	-1.0*** (0.05)	-1.16*** (0.03)
Profesori per școală	0.65*** (0.03)	0.92*** (0.05)	0.72*** (0.03)
Urban vs. rural	-0.47*** (0.03)		
Constant	0.17*** (0.02)	0.00 (0.02)	0.00 (0.01)

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor la nivel de școală pentru învățământul primar și gimnazial de la ME și MF.

Notă: A. Forma funcțională a modelului de regresie multivariat a fost: Cheltuieli pe elev = $C(1) + C(2) \cdot \text{Elevi per școală} + C(3) \cdot \text{Profesori per școală} + C(4) \cdot \text{Urban vs. rural}$. Variabilele au fost normalizate pentru a evita interpretările eronate. B. Variabila „urban vs. rural” este o variabilă dummy, cu 1 pentru „urban” și 0 pentru „rural”. C. Erori standard robuste, în paranteze. *, **, *** denotă nivelurile de semnificație de 5%, 3% și 1%.

Creșterea nivelului de dezvoltare a unităților administrativ-teritoriale și a cheltuielilor totale are un impact pozitiv asupra performanței. Școlile mari, cu un număr mai mare de elevi și cheltuieli mai mari, pot atrage personal didactic cu calificări mai bune și cu mai multă experiență. Calitatea crescută se traduce prin performanțe mai bune ale elevilor. În aceeași ordine de idei, școlile cu clase de la 0 la VIII tind să aibă performanțe mai bune ale elevilor în comparație cu școlile cu clasele de la V la VIII, probabil pentru că sunt mai mari și asigură continuitatea între ciclurile de studii.

Performanța este influențată negativ de o pondere mai mare a numărului de suplinitori în numărul total de profesori și de o rată mai ridicată a abandonului școlar. Școlile mai mici sau școlile din zonele urbane mici și din zonele rurale tind să aibă, în medie, mai mulți profesori suplinitori, ceea ce are un impact negativ asupra performanței. Ratele mai mari de abandon școlar se corelează negativ și cu performanța (*Tabelul 23*). Rate mai mari de abandon școlar se regăsesc în comunitățile mai izolate și mai sărace, unde familiile nu dispun de mijloace viabile de transport către școli sau de resurse financiare pentru a trimite copiii la școală. Rezultatele scot la lumină problemele de echitate cu care se confruntă sistemul de educație din România. Impactul educației de slabă calitate din mediul rural este evident, deoarece elevii care locuiesc în mediul rural tind să obțină scoruri mai mici la examenele standardizate decât colegii lor din mediul urban. Această constatare este susținută de rezultatele la evaluările naționale și internaționale ale învățării. Potrivit TIMSS (2019), elevii din școlile din mediul rural au performanțe semnificativ mai slabe

decât elevii din școlile din mediul urban, cu decalaje de 54 de puncte la matematică și 39 de puncte la științe. În plus, există o diferență de un punct în rezultatele la evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a.

Tabelul 23. Ce factori explică performanța elevilor la evaluarea națională de la sfârșitul clasei a VIII-a?

	General
Impozitul pe venit pe cap de locuitor	0.16*** (0.01)
Cheltuieli totale	0.11*** (0.01)
Profesori suplinitori per total profesori	-0.18*** (0.01)
Rata abandonului școlar	-0.35*** (0.01)
Urban vs. rural	0.52*** (0.03)
Constant	-0.18*** (0.02)

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor la nivel de școală pentru învățământul primar și gimnazial de la ME și MF.

Notă: A. Forma funcțională a modelului de regresie multivariat a fost: Evaluarea națională de la clasa a VIII-a = $C(1) + C(2) \cdot \text{Impozit pe venit pe cap de locuitor} + C(3) \cdot \text{Cheltuieli totale} + C(4) \cdot \text{Profesori suplinitori per total profesori} + C(5) \cdot \text{Rata abandonului școlar} + C(6) \cdot \text{Urban vs. rural}$. Variabilele au fost normalizate pentru a evita interpretările eronate. B. Impozitul pe venit pe cap de locuitor a fost utilizat ca variabilă proxy a dezvoltării. C. Rata abandonului școlar reflectă (repetenți + abandon școlar) / înscriși în clasele 0-VIII. D. Variabila „urban vs. rural” este o variabilă dummy, cu 1 pentru „urban” și 0 pentru „rural”. E. Erori standard robuste, în paranteze. *, **, *** denotă nivelurile de semnificație de 5%, 3% și 1%.

Nivelurile mai ridicate de dezvoltare, ponderea mai mică a profesorilor suplinitori și cheltuielile mai mari per elev au un impact pozitiv asupra ratei abandonului școlar. Zonele urbane și rurale mai puțin dezvoltate prezintă rate mai mari de abandon școlar în comparație cu cele mai dezvoltate. Mai mulți factori contribuie la acest impact negativ, inclusiv calitatea scăzută a infrastructurii educaționale, dificultatea de a atrage resurse umane de înaltă calitate și provocările cu care se confruntă familiile în a oferi sprijinul necesar copiilor lor. Acești factori întăriți de dependența mai mare față de profesori suplinitori, ceea ce contribuie la creșterea ratei de abandon școlar (*Tabelul 24*). Cheltuielile mai mari per elev pot avea un impact pozitiv, prin măsuri direcționate către implementarea unor programe care vizează din timp elevii aflați în situații de risc, cum ar fi planurile de învățare personalizate, programele de mentorat și educația remedială.

Ratele de abandon școlar prezintă niveluri mai ridicate în mediul rural, în timp ce impactul pozitiv al variabilelor explicative este diminuat. Impactul reducerii dependenței de profesorii suplinitori este mai puțin pronunțat în mediul rural. În plus, creșterea numărului de cadre didactice per școală este corelată negativ cu rata abandonului școlar, subliniind infrastructura educațională suboptimă și alocarea ineficientă a resurselor. Școlile mici, cu mai puțin de 20 de elevi sunt situate predominant în mediul rural, ceea ce subliniază necesitatea de a reorienta și a restructura resursele disponibile pentru a crește eficiența cheltuielilor. Eforturile de reducere a ratei de abandon școlar în mediul rural ar trebui să acorde prioritate fuzionării, consolidării și reorientării școlilor mici, în paralel cu programe țintite care să vizeze reducerea ratelor de repetenție și de abandon școlar. Rezultatele econometrice prezentate în *Tabelul 24* se aliniază cu realitățile problematice, deoarece rata abandonului școlar în școlile din mediul rural este cu două puncte procentuale mai mare decât în mediul urban, cu o dependență de profesorii suplinitori mai mare cu aproape 10 puncte procentuale. În consecință, doar 24 la sută dintre studenții din învățământul superior provin din mediul rural (Banca Mondială, 2018).

Tabelul 24. Care sunt principalii factori care influențează rata abandonului școlar?

	General	Rural
Impozitul pe venit pe cap de locuitor	-0.11*** (0.02)	-0.07*** (0.02)
Profesori suplinitori per total profesori	0.27*** (0.02)	0.16*** (0.02)
Cheltuieli per elev	-0.15*** (0.02)	-0.1*** (0.02)
Elevi per școală	-0.15*** (0.04)	0.26*** (0.05)
Profesori per școală	0.09*** (0.04)	-0.12** (0.05)
Constant	0.00 (0.01)	0.00 (0.02)

Sursa: Calculele echipei Băncii pe baza datelor la nivel de școală pentru învățământul primar și gimnazial de la ME și MF.

Notă: A. Forma funcțională a modelului de regresie multivariat a fost: Rata abandonului școlar = $C(1) + C(2) \cdot \text{Impozit pe venit pe cap de locuitor} + C(3) \cdot \text{Profesori suplinitori per total profesori} + C(4) \cdot \text{Cheltuieli per elev} + C(5) \cdot \text{Elevi per școală} + C(6) \cdot \text{Profesori per școală}$. Variabilele au fost normalizate pentru a evita interpretările eronate. B. Impozitul pe venit pe cap de locuitor a fost utilizat ca variabilă proxy a dezvoltării. C. Rata abandonului școlar reflectă (repetenți + abandon școlar)/ înscriși în clasele 0-VIII. D. Erori standard robuste, în paranteze. *, **, *** denotă nivelurile de semnificație de 5%, 3% și 1%.

Secțiunea 5 Concluzii și recomandări

5.1. Îmbunătățirea capacității de a dezvolta politici bazate pe dovezi în sistemul de educație

1. Îmbunătățirea colectării și gestionării datelor. Utilizarea Unității pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar³² pentru a produce recomandări în timp util și pentru a informa elaborarea și implementarea politicilor educaționale pe baza unor instrumente analitice avansate și a unor baze de date extinse, inclusiv la nivel de școală. Acestea pot include utilizarea analizei predictive, a învățării automate și a altor instrumente avansate pentru a identifica modele și tendințe și de a prognoza rezultatele viitoare. Colaborarea unității de finanțare cu hub-uri sau departamente de date din cadrul Direcțiilor Județene de Învățământ Preuniversitar poate facilita centralizarea datelor și accesarea acelorași platforme, promovând integrarea datelor și oferirea unei imagini cuprinzătoare asupra rezultatelor și tendințelor din educație.

Îmbunătățirea și asigurarea coordonării între bazele de date privind educația și finanțele, pentru a sprijini elaborarea de politici, programe și proiecte. În acest sens, este esențial să fie disponibile date complete și validate la nivel de școală. Ar trebui înființat un grup tehnic care să combine și să analizeze date din diferite baze de date. De asemenea, este important să se constituie sisteme fiabile de colectare a datelor la toate nivelurile de educație, de la grădiniță până la învățământul postliceal, care să surprindă parametri esențiali, cum ar fi performanța elevilor, calitatea profesorilor, prezența, rezultatele școlare, acțiunile disciplinare și alocarea resurselor.

Încurajarea transparenței și a responsabilității, în special în ceea ce privește formula de finanțare și pregătirea costului standard, precum și implicarea publicului larg și a părților interesate în elaborarea politicilor educaționale. Un sistem de învățământ public eficient ar trebui să acorde prioritate transparenței datelor prin implementarea unei politici de date deschise care să permită părților interesate accesul la datele educaționale la toate nivelurile, asigurând totodată confidențialitatea și securitatea datelor. Promovarea transparenței datelor prin intermediul forumurilor deschise, al consultărilor și al sondajelor, susținând elaborarea politicilor bazate pe dovezi și îmbunătățirea practicilor de predare.

Stabilirea unor mecanisme regulate de feedback din partea tuturor părților interesate pentru a colecta atât dovezi cantitative, cum ar fi rezultatele testelor și ratele de absolvire, cât și date calitative, inclusiv sondaje cu elevi, profesori, părinți și membri ai comunității. Acest lucru poate fi facilitat prin intermediul sondajelor, al întâlnirilor comunitare și al platformelor online, pentru a implica profesorii, elevii, părinții și membrii comunității și pentru a oferi o imagine cuprinzătoare asupra performanțelor sistemului educațional.

Furnizarea de instrucțiuni clare, instruire și indicatori bine definiți pentru responsabilii cu colectarea datelor pentru a îmbunătăți calitatea datelor. Stabilirea unui set clar de indicatori pe baza standardelor internaționale pentru a asigura fiabilitatea și acuratețea colectării de date. Definițiile neclare ale indicatorilor, cum ar fi rata de abandon școlar, pot avea un impact negativ asupra calității datelor. Oferirea de formare și instruire responsabililor cu colectarea și introducerea în sistem a datelor pentru a îmbunătăți calitatea statisticilor educaționale, valorificând bunele practici internaționale și definițiile standardizate ale indicatorilor și acordând o atenție mai mare zonelor rurale.

³² Unitatea de Finanțare a Învățământului Preuniversitar sprijină Consiliul pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar, iar acest lucru este bine definit în cadrul Legii învățământului preuniversitar, adoptată în mai 2023.

2. Consolidarea capacității de a utiliza datele în mod eficient. Furnizarea de formare și de feedback consecvent prin analiza și interpretarea riguroasă a datelor pentru a consolida capacitatea, în special pentru profesori, administratori și factorii de decizie. Furnizarea de oportunități periodice de formare, de coaching și de stagii „în umbra” unui profesionist va spori capacitatea acestora de a interpreta și de a utiliza datele în mod eficient și de a lua decizii mai bine informate. Colaborarea cu cercetătorii din domeniul educației poate oferi perspective mai profunde asupra stării actuale a sistemului de educație, a provocărilor și a soluțiilor potențiale, promovând, în același timp, politicile bazate pe dovezi. În plus, parteneriatele cu industria tehnologică pot avea ca rezultat soluții inovatoare care să faciliteze luarea deciziilor bazate pe date.

Consolidarea politicii de management al informațiilor în domeniul educației prin proceduri și reglementări clar formulate. Aceasta ar trebui să includă: (a) cerințele de raportare la nivel central, local și școală, (b) definirea responsabilității și a drepturilor de proprietate asupra datelor, (c) alocarea bugetară, (d) procesele de colectare a datelor, (e) cerințele privind transmitere a datelor, (f) specificarea tipului de date colectate, (g) stabilirea unor mecanisme interne și externe de validare a datelor, (h) determinarea gradului de utilizare a datelor de către părțile interesate, (i) stabilirea unui cod de conduită pentru personal și (j) furnizarea de activități de dezvoltare profesională.

3. Sisteme de Monitorizare și Evaluare (M&E). Procesele periodice de M&E vor permite implementarea politicilor, ajustările în timp util și evaluarea impactului și eficacității programelor și intervențiilor în domeniul educației. Aceasta necesită stabilirea unor obiective, a unor indicatori și a unor ținte clare pentru a urmări progresul și pentru a identifica bunele practici și domeniile care necesită îmbunătățiri. Acest demers poate include atât măsuri cantitative, cât și calitative.

Instituirea unui mecanism eficient la nivel central pentru monitorizarea alocărilor bugetare către sectorul educațional la nivel central, județean și local, asigurând responsabilitatea și utilizarea eficientă a fondurilor. Descentralizarea poate genera beneficii doar atunci când există măsuri de responsabilizare la nivelul școlii care să fie completate cu monitorizare și feedback regulat de la nivelurile superioare. Monitorizarea ar putea fi realizată prin intermediul unor evaluări naționale.

Investirea în evaluarea impactului și în studii longitudinale pentru a urmări elevii de-a lungul timpului și pentru a evalua impactul pe termen lung al politicilor și intervențiilor educaționale. Valorificarea capacității analizei predictive de a anticipa tendințele și provocările viitoare în domeniul educației va facilita procesele decizionale proactive. Ministerul Educației poate proiecta și implementa evaluări de impact care să vizeze diferite intervenții, utilizând metoda regresiei discontinuității sau o abordare bazată pe diferența în diferențe, pentru a determina impactul causal al programului asupra rezultatelor școlilor și ale elevilor.

Intensificarea monitorizării și evaluării programelor educaționale actuale pentru a crește eficiența și eficacitatea utilizării fondurilor europene și a fondurilor bugetare. O astfel de monitorizare necesită un angajament privind o abordare coordonată și o responsabilitate reciprocă în raport cu finanțarea educației, ceea ce să asigure că resursele financiare ajung la elevii cei mai vulnerabili și să ofere șanse egale pentru o educație de calitate. Utilizarea „Forexbug” pentru bugetele și cheltuielile școlilor în corelare cu datele despre elevi și profesori din Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIIR) va îmbunătăți eficiența și eficacitatea implementării politicilor și programelor.

5.2. Creșterea eficienței în învățământul preuniversitar românesc

4. Alocarea unui procent mai mare pentru managementul sectorului de educație la nivel central și județean. Din anul 2016, două procente au fost alocate pentru gestionarea sectorului educațional, fără excepție. Este o alocare foarte mică în raport cu dimensiunea sistemului, cu nevoile specifice și complexitatea problemelor din domeniul educației din România. Având în vedere că aproximativ 60 la sută din totalul cheltuielilor de management sunt alocați pentru implementarea de programe și proiecte, ar trebui implicat mai mult personal și experți pentru implementarea noilor politici educaționale. Implementarea PNRR necesită echipe mai mari, capabile să distribuie 6 miliarde de euro până în iunie 2026, la nivel central și județean. Este nevoie de un nivel regional de administrație pentru a asigura o implementare optimă a planului, în condițiile în care, în prezent, Ministerul Educației se ocupă de comunicarea simultană cu 42 de județe.

Managementul și alocarea bugetară adecvate pot contribui la optimizarea utilizării resurselor, la eficientizarea proceselor administrative, la reducerea risipei și, prin urmare, la asigurarea fondurilor către domeniile în care este nevoie. Un management sistemic eficient necesită fonduri pentru costurile de personal și operaționale, pentru planificarea strategică, tehnologie, asigurarea calității și actualizarea permanentă. Bugete mai mari pentru management ar putea duce la sisteme de educație mai eficiente și mai eficace, care, la rândul lor, oferă o educație de mai bună calitate pentru elevi.

Pentru a asigura un mecanism solid de asigurare a calității și pentru a avea acoperire națională, noile birouri județene ARACIIP vor asigura că educația este livrată la standarde de calitate și vor reduce volumul de sarcini al fostelor Inspectorate Școlare Județene/ actuale Direcții Județene de Învățământ Preuniversitar, care, în schimb, vor avea mai mult timp de alocat pentru implementarea politicilor locale, optimizarea rețelei școlare și sprijinirea școlilor. Direcțiile județene se vor asigura că profesorii sunt bine pregătiți, că programa școlară este actualizată și relevantă, iar elevii obțin rezultatele dorite.

În ceea ce privește Ministerul Educației, cu mai multe fonduri, nivelul de management va dedica mai mult timp pentru a stabili viziunea și direcția strategică, pentru rezolvarea problemelor și pentru gestionarea crizelor. De asemenea, pentru modernizarea unui sistem este necesar să se investească în infrastructură și tehnologie. Educația modernă implică adesea utilizarea instrumentelor și platformelor digitale de învățare, iar integrarea eficientă a acestor tehnologii necesită un management competent pentru a lua decizii bazate pe date. În cele din urmă, sunt necesare fonduri pentru a promova o cultură a colaborării între echipele care administrează un sistem și beneficiarii și partenerii săi. Cooperarea poate duce la o mai bună luare a deciziilor și la o mai bună soluționare a problemelor.

5. Creșterea eficienței cheltuielilor prin actualizarea metodologiei costului standard și prin transparența bugetării. Creșterea transparenței finanțării constă în explicarea către publicul larg a modului în care sunt concepute costurile standard, a motivelor și modului în care școlile cheltuiesc fondurile. Forexbug afișează în mod public toate cheltuielile efectuate anual de fiecare școală. Cu un simplu buletin informativ școlar, publicat pe site-ul școlii, părinții și comunitatea vor înțelege cât de limitate sunt resursele școlii și cum se investesc banii pe care îi au. O descriere transparentă a cheltuielilor școlare va asigura că fondurile sunt utilizate eficient, mai ales atunci când sunt implicate mai multe părți în discuția privind alocarea bugetului. Acest lucru include urmărirea sumelor cheltuite per elev și pe ce anume sunt cheltuite.

Actualizarea metodologiei costului standard. Se propune ca o alocare recurentă, aproximativ 95 din bugetul total, să fie acordată școlilor în funcție de numărul total de elevi, tipul de profesori și personal al școlii, inclusiv directorul școlii, profesorii și personalul auxiliar. Această sumă ar putea fi ajustată folosind Indicele de Dezvoltare Echitabilă în Educație (IDEE) propus. În cazul în care o școală primește un scor scăzut la acest Indice, indicând o inegalitate ridicată, o calitate scăzută și o vulnerabilitate semnificativă, se va

acorda o creștere corespunzătoare a alocării. Dimpotrivă, dacă o școală obține un scor ridicat la acest Indice, alocarea rămâne neschimbată.

Cea de-a doua alocare corespunde unor resurse care reprezintă aproximativ 5 la sută din bugetul total. Această alocare e supusă negocierii pe baza unui contract de performanță în raport cu un plan de îmbunătățire a calității școlii, care este legat de obiectivele stabilite în viziunea „România Educată”, de exemplu, îmbunătățirea rezultatelor învățării, a accesului, a retenției, a tranziției și a ratelor de finalizare. Acest plan al școlii trebuie să includă obiective intermediare și finale observabile și măsurabile care trebuie îndeplinite pe parcursul anului școlar. În cazul în care școala își atinge obiectivele anuale, alocarea integrală este acordată în anul fiscal următor. În cazul unei realizări parțiale, se acordă o porțiune redusă, proporțională cu gradul de realizare a acestora.

O alocare suplimentară poate fi acordată unei școli pe baza unor teste periodice standardizate de evaluare a învățării, desfășurate la fiecare trei ani. Aceste evaluări ar putea fi administrate la o anumită clasă din învățământul primar, gimnazial și liceal, alternând în fiecare an. Pentru a stimula școlile, alocarea suplimentară ar fi condiționată de îmbunătățirea rezultatelor medii ale învățării obținute de o anumită clasă între două evaluări consecutive. Această sumă suplimentară ar trebui să fie substanțială, pentru a motiva școlile să depună eforturi pentru îmbunătățirea rezultatelor învățării.

6. Readucerea copiilor la școală, reducerea ratei de repetenție și a abandonului școlar.

Implementarea de programe care vizează din timp elevii aflați în situații de risc, cum ar fi planuri de învățare personalizate, programe de mentorat și învățare remedială. Implementarea de programe de intervenție timpurie care să identifice elevii care riscă să repete clasa sau să abandoneze școala. Acest lucru poate presupune planuri de învățare personalizate, servicii de consiliere și implicare a părinților și a comunităților în sprijinirea elevilor. Măsuri precum asigurarea unui mediu flexibil în clasă, programe de meditații și mentorat ar putea fi, de asemenea, utile. Evaluarea periodică a performanței elevilor poate ajuta la identificarea mai rapidă a elevilor cu dificultăți. Investițiile în formarea și dezvoltarea profesională a cadrelor didactice pot îmbunătăți calitatea predării, îmbunătățind astfel performanțele elevilor și reducând ratele de abandon școlar. Această investiție poate rezulta în cheltuieli mai eficiente pe termen lung. Reducerea repetenției și înlocuirea acesteia cu sprijin remedial pe parcursul anului școlar, extinderea programelor școlare sau a anului școlar, oferirea de mese calde sunt, de asemenea, finanțate prin diferite programe. Programul Național de Reducere a Abandonului Școlar implementat de ME este locul unde trebuie să se prioritizeze aceste intervenții care se încadrează foarte bine în Mecanismul de Avertizare Timpurie în Educație, care este pe deplin funcțional la nivelul gimnazial și poate fi extins la nivelul primar. În plus, crearea unui mediu școlar incluziv și promovarea relațiilor pozitive între elevi și profesori pot încuraja elevii să rămână la școală.

Sunt multe exemple din Brazilia, India, China, Bangladesh și alte țări care au încurajat copiii să vină la școală, să rămână și să-și finalizeze studiile. Pentru a crește numărul de înscrieri și pentru a reduce repetenția și abandonul școlar, în special în zonele rurale, defavorizate sau îndepărtate, guvernele au oferit următoarele stimulente: transferuri de numerar condiționate pentru familiile cu venituri mici, mese la școală, internate (cazare, masă și educație), burse pentru uniforme, cărți, alte cheltuieli de școlarizare pentru a întârzia căsătoriile timpurii. În Nigeria, inițiativa „Școala într-o geantă” a creat săli de clasă digitale mobile pentru a oferi o experiență de învățare captivantă pentru elevii din comunitățile defavorizate. Ghiozdanul școlii, echipat cu un laptop, 30 de tablete preîncărcate cu conținut educațional, un proiector, un difuzor și un modem hotspot pentru a oferi acces la internet, poate ajunge în zonele rurale și poate facilita învățarea. Această soluție inventivă a contribuit la reducerea ratei copiilor neșcolarizați în zonele greu accesibile.

7. Fuziunea, consolidarea și reconversia școlilor mici. Reforma rețelei școlare ar trebui să înceapă cu o reorganizare la nivel teritorial în mai puține localități rurale sau urbane. În prezent, există o școală

pentru fiecare localitate, inclusiv în cele cu puțini locuitori și lipsite de perspective bune pentru copii. În zonele cu multe școli mici, guvernul ar trebui să ia în considerare fuzionarea unora dintre aceste instituții, pentru a beneficia de economii de scară, în special în ceea ce privește funcțiile neesențiale, cum ar fi sarcinile și serviciile administrative. Acest lucru va permite, de asemenea, existența unor profesori specializați pentru anumite discipline specifice. Se poate lua în considerare consolidarea școlilor mici aflate în proximitate geografică, pentru a realiza economii de scară, asigurând în același timp un raport bun profesori-elevi. Acest lucru ar putea contribui la reducerea costurilor administrative și ar permite o mai bună alocare a resurselor. Fuzionarea școlilor mai mici pentru a folosi în comun resursele va reduce costurile de personal și pe cele operaționale, permițând o utilizare mai eficientă a resurselor, cum ar fi cadrele didactice, dotările și personalul administrativ (a se vedea Anexa 4, studiul de caz din Portugalia).

Crearea de consorții școlare între școlile din mediul rural și urban pentru a partaja resurse și cele mai bune practici. Acest lucru ar putea implica schimburi de profesori, programe comune sau colaborări online. Zonele rurale se confruntă adesea cu dificultăți în atragerea și păstrarea cadrelor didactice calificate din cauza salariilor mai mici și a condițiilor de viață mai puțin dezvoltate. Oferirea de stimulente, cum ar fi salarii mai mari, subvenții pentru locuințe, programe de anulare a datoriilor sau oportunități de dezvoltare profesională continuă, cu scopul de a încuraja mai mulți profesori să activeze în aceste zone și să facă schimburi cu profesorii din mediul urban. În cadrul consorțiilor, partajarea tehnologiei, a instrumentelor de învățare adaptivă, a platformelor de învățare și a aplicațiilor pentru evaluarea formativă pot reduce decalajul dintre învățământul urban și cel rural.

Fuzionarea școlilor sau crearea de consorții este întotdeauna completată de soluții de transport pentru a preveni abandonul școlar în cazul elevilor din mediul rural se confruntă cu timpi lungi de călătorie pentru a ajunge la școli, ceea ce poate fi o barieră în calea unei prezențe constante. Investițiile în autobuze școlare sau subvenționarea costurilor transportului public sau privat specializat pot atenua această problemă.

8. Îmbunătățirea procesului de predare și învățare, inclusiv prin investiții în tehnologie și învățare adaptivă. Îmbunătățirea curriculumului în învățământul gimnazial prin simplificarea și împărțirea acestuia în părți mai ample și mai ușor de gestionat. Adăugarea unei învățări mai interactive, pe bază de proiecte, ar putea crește gradul de implicare și de înțelegere. Reevaluarea curriculumului pentru a asigura relevanța acestuia pentru elevi, în special în școlile gimnaziale, unde problema pare mai proeminentă. Încorporarea mai multor activități de învățare interactive și experiențiale, reducerea conținutului inutil și punerea accentului pe dezvoltarea unor abilități cheie precum gândirea critică, creativitatea, colaborarea și comunicarea.

Utilizarea tehnologiei educaționale poate îmbunătăți procesele de predare și învățare. De exemplu, software-ul de învățare adaptivă poate oferi experiențe de învățare personalizate pentru elevi, reducând rata de repetenție. Extinderea și finanțarea dezvoltării profesionale continue pentru profesori în vederea îmbunătățirii practicilor la clasă. Formarea profesorilor se poate concentra pe managementul clasei, pe utilizarea eficientă a tehnologiei în predare și pe îmbunătățirea strategiilor de instruire pentru a oferi o predare de înaltă calitate. Oportunitățile regulate de dezvoltare profesională îi mențin pe profesori la curent cu cele mai recente strategii și cunoștințe pedagogice.

Sprrijinirea formării cadrelor didactice prin creșterea alocării în conformitate cu prevederile noii Legi a învățământului preuniversitar (mai 2023). Noua lege stabilește că din finanțarea de bază, adică finanțarea per elev primită de școlile din România, estimată a fi proporțională cu numărul de elevi, costurile pentru formare și pentru bunuri și servicii trebuie să reprezinte cel puțin 20 la sută din totalul finanțării per elev. Investițiile în formarea și dezvoltarea cadrelor didactice pot îmbunătăți calitatea predării, crescând performanțele elevilor și scăzând rata abandonului școlar. Această investiție poate avea ca rezultat cheltuieli mai eficiente pe termen lung.

9. Concentrarea pe nivelurile de învățământ de bază și realocarea bugetului de la nivelurile superioare de educație, inclusiv din învățământul terțiar. Cercetările arată că investițiile în primii ani de educație pot duce la performanțe mai bune în anii de școlarizare ulterioari, reducând rata repetenției și a abandonului școlar. Realinierea bugetului educației printr-o alocare mai mare de la învățământul universitar la învățământul preșcolar și primar va produce un randament mai mare al investiției, în special atunci când se aduc în sistem copiii neșcolarizați. Învățământul universitar primește cea mai mare alocare din bugetul educației pe niveluri de educație, urmat de învățământul secundar. O parte din fonduri pot fi realocate către învățământul preșcolar și primar, având în vedere gradul scăzut de acoperire în educația timpurie, eficiența cea mai mare a investițiilor în acest sector și scăderea ratei nete de înscriere în învățământul primar în comparație cu acum 10 ani.

10. Alocarea unui buget pentru educație de cel puțin 4 la sută din PIB, în conformitate cu recomandările pentru guverne din Cadrul internațional de acțiune Educația 2030. Cu un astfel de buget, educația ar putea atinge nivelul de așteptări privind rezultatele evaluării elevilor. Disponibilitatea unor resurse adiționale neangajate e excelentă în sine, dar este mult mai important să fie cheltuite într-un mod inteligent, eficient, eficace și relevant. Cheltuielile publice actuale nu ating media (5 la sută din PIB) a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și a altor țări din UE, nici măcar minimul cheltuit de țări precum Germania, Grecia, Italia și Spania pentru a asigura o educație de bună calitate pentru toți, în special la nivelul preuniversitar. România ar trebui să atingă același nivel de cheltuieli pentru educație ca țările UE și OCDE. Pe baza nivelurilor actuale, acest lucru ar însemna o creștere de până la 2 puncte procentuale din PIB. Realizarea deplină a agendei Strategiei România Educată 2030 necesită o finanțare susținută, inovatoare și bine direcționată. Eforturile de a reduce deficitul de finanțare trebuie să înceapă cu finanțarea internă, alocând cel puțin 4-6 la sută din PIB pentru educație. O astfel de majorare ar permite investițiile imperios necesare în cadre didactice calificate și în inovare, transformând sistemul educațional într-un sistem modern și dinamic, care produce elevi mai bine pregătiți.

Un buget mai mare pentru educație și o alocare mai mare din PIB vor fi asociate efectiv cu o finanțare mai mare per elev. Bugetul pentru educație poate fi majorat ca o prioritate pentru guvern prin creșterea taxelor sau prin realocarea resurselor din domenii mai puțin critice. Finanțarea per elev este crescută prin desființarea programelor mai puțin eficiente, prin reducerea costurilor administrative sau prin consolidarea și reconversia școlilor, pentru a realiza economii de scară. Parteneriatele de tip public-privat pot aduce resurse suplimentare în sistemul de învățământ. De exemplu, întreprinderile ar putea sponsoriza programe, oferi resurse sau finanța burse în schimbul unor oportunități de branding sau al altor beneficii. Guvernele pot strânge fonduri special pentru educație prin emiterea de obligațiuni. Aceasta este o strategie comună în multe țări, în special pentru finanțarea unor investiții majore de capital, cum ar fi clădirile școlare moderne. Școlile pot solicita subvenții educaționale oferite de guvern, de organizații non-profit și de entități private. Unele guverne pun în aplicare taxe alocate în mod special pentru educație. Aceste taxe dedicate pot oferi o sursă consistentă de finanțare suplimentară. Buna guvernare, transparența și responsabilitatea în ceea ce privește cheltuielile pentru educație ar trebui să însoțească întotdeauna eforturile de creștere a finanțării.

5.3. Creșterea echității în învățământul preuniversitar românesc

11. Promovarea unor măsuri și a unei finanțări țintite pentru școlile vulnerabile identificate prin intermediul analizei pe date bazate indicatori la nivel de școală. Indicatorii ar trebui să acopere multiple dimensiuni, inclusiv echitatea, calitatea și vulnerabilitatea, pentru a permite o descriere multifacțată a unităților școlare. Acești indicatori ar trebui să includă: (a) cheltuielile per elev; (b) cheltuielile per profesor; (c) performanțele înregistrate la evaluările naționale; (d) raportul dintre elevi și profesori; (e) raportul dintre profesorii suplinitori și numărul total de profesori; (f) rata de abandon școlar; (g) copiii care nu

frecventează școala . Metodologia ar trebui, de asemenea, să asigure că școlile vulnerabile selectate sunt situate în zone administrative în care finanțarea orientată ar da cele mai bune rezultate, prin adăugarea unor filtre suplimentare, cum ar fi nivelul de dezvoltare al unității administrative în care se află școala.

12. Îmbunătățirea coordonării Ministerului Educației cu alte ministere și promovarea unor măsuri integrate și a finanțării pentru școlile vulnerabile din zonele administrative subdezvoltate. Pentru revitalizarea zonelor vulnerabile este necesară implementarea de măsuri integrate în educație, sănătate, asistență socială și dezvoltare economică. Analiza de față a identificat școlile vulnerabile din zonele subdezvoltate ca fiind neperformante la nivelul tuturor indicatorilor analizați, ceea ce subliniază gravitatea situației.

13. Furnizarea unui sprijin coordonat și cuprinzător pentru tinerii dezavantajați, pentru a aborda problemele legate de scăderea ratelor de înscriere în învățământul gimnazial și liceal, de rata ridicată a abandonului școlar și de copiii care nu frecventează școala. Deși educația este gratuită în România, sărăcia joacă un rol esențial, iar pentru îmbunătățirea performanței elevilor este nevoie de fonduri suplimentare. Este nevoie de o intervenție complexă care să vizeze tinerii dezavantajați. Intervenția ar trebui să combine furnizarea de resurse suplimentare și un accent pe planificarea predării și învățării cu furnizarea de sprijin socio-emoțional și practic (cum ar fi mesele școlare) pentru elevi și familiile acestora. În cazul școlilor primare și secundare, o colaborare strânsă cu părinții și comunitatea ar îmbunătăți implicarea în educație și gradul de retenție, prin activități în școală și după școală, precum și prin activități de vacanță și alte măsuri de sprijin. Aceasta ar trebui să fie baza unei strategii pentru a atrage tinerii la care se ajunge cel mai greu prin educație.

14. Elaborarea unui program național de sprijin pentru atragerea și menținerea elevilor la școală în localitățile cu potențial de dezvoltare. Pentru a îmbunătăți rezultatele educaționale ale școlilor vulnerabile identificate ca fiind bune candidate pentru măsuri țintite, Ministerul Educației poate implementa un program național de alocare de granturi și de fonduri suplimentare pentru a reduce ratele de abandon școlar (a se vedea Anexa 4, studiul de caz al Portugaliei). Acest program poate fi pilotat într-una dintre regiunile de dezvoltare ale României și apoi poate fi extins treptat. Pentru a încuraja înscrierea și frecventarea școlii, se pot acorda stimulente financiare părinților, de preferință femeilor cap de gospodărie, cu obligația de a-și înscrie copiii la școală, fie că este vorba de învățământul preșcolar, primar, gimnazial sau liceal.

Anexe

ANEXA I. Metodologie specifică Indicelui de Dezvoltare Echitabilă în Educație

Intervalele utilizate pentru clasificarea priorităților

Prioritatea intervenției	Intervalul pe o scară de la 1 la 5
RIDICATĂ	3.5-5.0
MEDIE	2.5-3.5
SCĂZUTĂ	1.0-2.5

Exemplu de punctaj specific Indicelui de dezvoltare echitabilă în educație

Gradul de prioritizare	Scorul final	Echitate			Calitate			Vulnerabilitate		
		Cheltuieli publice per elev	Cheltuieli publice per profesor	IPV per persoană	Evaluarea Națională la clasa a VIII-a	Total elevi / Total profesori	Profesori suplinitori / Total profesori	(Repetenți + Abandon) / Înscriși în clasele 0-8	Participanți la Evaluarea Națională / Absolvenți clasa a VIII-a	Elevii din afara școlii
Medie	2.6	1	5	3	2	5	3	1	2	1
Scăzută	2.2	4	1	5	2	2	2	1	2	1
Ridică	3.9	2	5	5	3	5	2	5	5	3

Sursă: Calcule Banca Mondială pe baza SIIR și Forexbug

ANEXA II. Lista rezultatelor Indicelui, pe mediul urban și rural

Urban				Rural			
	Total școli cu prioritate	Prioritate ridicată	% prioritate ridicată		Total școli cu prioritate	Prioritate ridicată	% prioritate ridicată
ALBA	39	1	2.6%	ALBA	57	15	26.3%
ARAD	36	4	11.1%	ARAD	73	28	38.4%
ARGEȘ	40	1	2.5%	ARGEȘ	94	8	8.5%
BACAU	53	7	13.2%	BACAU	95	31	32.6%
BIHOR	28	3	10.7%	BIHOR	92	45	48.9%
BISTRIȚA-NASAUD	16	0	0.0%	BISTRIȚA-NASAUD	63	18	28.6%
BOTOȘANI	26	3	11.5%	BOTOȘANI	73	21	28.8%
BRAILA	37	2	5.4%	BRAILA	41	6	14.6%
BRAȘOV	56	6	10.7%	BRAȘOV	49	28	57.1%
BUZAU	31	2	6.5%	BUZAU	76	34	44.7%
CALARAȘI	18	1	5.6%	CALARAȘI	54	23	42.6%
CARAȘ-SEVERIN	24	8	33.3%	CARAȘ-SEVERIN	59	30	50.8%
CLUJ	30	1	3.3%	CLUJ	72	27	37.5%
CONSTANȚA	67	11	16.4%	CONSTANȚA	57	32	56.1%
COVASNA	18	0	0.0%	COVASNA	39	14	35.9%
DÂMBOVIȚA	28	0	0.0%	DÂMBOVIȚA	86	26	30.2%
DOLJ	47	5	10.6%	DOLJ	102	35	34.3%
GALAȚI	51	9	17.6%	GALAȚI	77	33	42.9%
GIURGIU	12	1	8.3%	GIURGIU	55	11	20.0%
GORJ	25	0	0.0%	GORJ	61	6	9.8%
HARGHITA	35	0	0.0%	HARGHITA	62	15	24.2%
HUNEDOARA	37	4	10.8%	HUNEDOARA	36	3	8.3%
IALOMIȚA	22	4	18.2%	IALOMIȚA	54	23	42.6%
IAȘI	50	3	6.0%	IAȘI	123	52	42.3%
ILFOV	13	2	15.4%	ILFOV	42	12	28.6%
MARAMUREȘ	37	5	13.5%	MARAMUREȘ	62	10	16.1%
MEHEDINȚI	22	1	4.5%	MEHEDINȚI	54	20	37.0%
MUNICIPIUL BUCUREȘTI	201	5	2.5%	MUREȘ	85	0	0.0%
MUREȘ	43	4	9.3%	NEAMȚ	82	59	72.0%
NEAMȚ	32	3	9.4%	OLT	102	13	12.7%
OLT	32	2	6.3%	PRAHOVA	99	25	25.3%
PRAHOVA	58	3	5.2%	SALAJ	58	20	34.5%
SALAJ	19	1	5.3%	SATU MARE	64	26	40.6%
SATU MARE	28	2	7.1%	SIBIU	50	40	80.0%
SIBIU	48	8	16.7%	SUCEAVA	106	26	24.5%
SUCEAVA	55	4	7.3%	TELEORMAN	90	12	13.3%
TELEORMAN	20	1	5.0%	TIMIȘ	84	33	39.3%
TIMIȘ	56	6	10.7%	TULCEA	41	34	82.9%
TULCEA	21	4	19.0%	VÂLCEA	76	10	13.2%
VÂLCEA	29	1	3.4%	VASLUI	83	17	20.5%

Urban				Rural			
	Total școli cu prioritate	Prioritate ridicăță	% prioritate ridicăță		Total școli cu prioritate	Prioritate ridicăță	% prioritate ridicăță
VASLUI	30	4	13.3%	VRANCEA	67	39	58.2%
VRANCEA	13	0	0.0%				

ANEXA III. Analiza econometrică

Ce determină cheltuielile - numărul de elevi sau numărul de profesori?

O analiză bazată pe regresie multivariată

Variabila dependentă: Cheltuieli per elev				
Metoda: Celor mai mici pătrate				
Data: 29/05/23 Ora: 19:28				
Eșantion (ajustat): 1 4479				
Observații incluse: 4479 după ajustări				
Variabilă	Coeficient	Eroare standard	Statistică t	Prob.
C	0.166836	0.016311	10.22824	0.0000
Elevi per școală	-0.922986	0.030512	-30.24982	0.0000
Profesori per școală	0.646854	0.029171	22.17467	0.0000
Urban vs Rural	-0.472052	0.030363	-15.54681	0.0000
R-pătrat	0.324573	Media var. dependentă		-2.87E-15
R pătrat ajustat	0.324120	S.D. var. dependentă		1.000000
Eroarea standard a regresiei	0.822119	Criteriul Akaike		2.447030
Suma reziduală a pătratelor	3024.564	Criteriul Schwarz		2.452752
Verosimilitatea logaritmică	-5476.125	Criteriul Hannan-Quinn.		2.449047
Statistica F	716.8113	Statistica Durbin-Watson		1.748611
Prob (Statistica F)	0.000000			

Analiza de regresie multivariată privind populația școlilor urbane

Variabila dependentă: Cheltuieli per elev				
Metoda: Celor mai mici pătrate				
Data: 05/30/23 Ora: 16:18				
Eșantion: 1 1583				
Observații incluse: 1583				
Variabila	Coeficient	Eroare standard	Statistică t	Prob.
C	-1.33E-16	0.022168	-6.01E-15	1.0000
Elevi per școală	-1.001966	0.047182	-21.23626	0.0000
Profesori per școală	0.920631	0.047182	19.51240	0.0000
R-pătrat	0.223071	Media var. dependentă		1.36E-16
R pătrat ajustat	0.222087	S.D. var. dependentă		1.000000
Eroarea standard a regresiei	0.881994	Criteriul Akaike		2.588629
Suma reziduală a pătratelor	1229.102	Criteriul Schwarz		2.598801
Verosimilitatea logaritmică	-2045.900	Criteriul Hannan-Quinn.		2.592408
Statistica F	226.8235	Statistica Durbin-Watson		1.887434
Prob (Statistica F)	0.000000			

Analiza de regresie multivariată privind populația școlilor din mediul rural

Variabila dependentă: Cheltuieli per elev				
Metoda: Celor mai mici pătrate				
Data: 05/30/23 Ora: 16:43				
Eșantion: 1 2896				
Observații incluse: 2896				
Variabila	Coeficient	Eroare standard	Statistică t	Prob.
C	3.54E-15	0.014563	2.43E-13	1.0000
Elevi per școală	-1.160032	0.031111	-37.28652	0.0000
Profesori per școală	0.722872	0.031111	23.23502	0.0000
R-pătrat	0.386258	Media var. dependentă		2.65E-15
R pătrat ajustat	0.385833	S.D. var. dependentă		1.000000
Eroarea standard a regresiei	0.783688	Criteriul Akaike		2.351424
Suma reziduală a pătratelor	1776.784	Criteriul Schwarz		2.357609
Verosimilitatea logaritmică	-3401.861	Criteriul Hannan-Quinn.		2.353652
Statistica F	910.3519	Statistica Durbin-Watson		1.737595
Prob (Statistica F)	0.000000			

Ce explică performanța elevilor la examenul național de clasa a VIII-a?

O analiză bazată pe regresie multivariată

Variabila dependentă: Performanță				
Metoda: Celor mai mici pătrate				
Data: 05/30/23 Ora: 19:18				
Eșantion (ajustat): 1 4478				
Observații incluse: 4471 după ajustări				
Variabila	Coeficient	Eroare standard	Statistică t	Prob.
C	-0.185151	0.015629	-11.84676	0.0000
Impozitul pe venit pe cap de locuitor	0.158652	0.014947	10.61452	0.0000
Rata abandonului școlar	-0.350050	0.011311	-30.94837	0.0000
Cheltuieli totale	0.109236	0.012556	8.699664	0.0000
Profesori suplitori per total	-0.184540	0.011856	-15.56527	0.0000
Urban vs Rural	0.522181	0.031792	16.42487	0.0000
R-pătrat	0.474782	Media var. dependentă		-0.000350
R pătrat ajustat	0.474194	S.D. var. dependentă		1.000313
Eroarea standard a regresiei	0.725351	Criteriul Akaike		2.197020
Suma reziduală a pătratelor	2349.191	Criteriul Schwarz		2.205616
Verosimilitatea logaritmică	-4905.438	Criteriul Hannan-Quinn.		2.200050
Statistica F	807.2470	Statistica Durbin-Watson		1.805599
Prob (Statistica F)	0.000000			

Care sunt principalii factori care influențează rata abandonului școlar?

O analiză bazată pe regresie multivariată

Variabila dependentă: Rata abandonului școlar

Metoda: Celor mai mici pătrate

Data: 28/06/23 Ora: 19:04

Eșantion (ajustat): 1 4478

Observații incluse: 4471 după ajustări

Variabilă	Coeficient	Eroare standard	Statistică t	Prob.
C	-4.05E-05	0.014236	-0.002843	0.9977
Impozitul pe venit pe cap de locuitor	-0.105823	0.016764	-6.312528	0.0000
Profesori suplینitori per total	0.268109	0.015980	16.77773	0.0000
Cheltuieli per elev	-0.149561	0.017207	-8.691854	0.0000
Elevi pe școală	-0.149449	0.042134	-3.547016	0.0004
Profesori pe școală	0.095286	0.038995	2.443533	0.0146
R-pătrat	0.095125	Media var. dependentă		-8.89E-05
R pătrat ajustat	0.094111	S.D. var. dependentă		1.000097
Eroarea standard a regresiei	0.951875	Criteriul Akaike		2.740574
Suma reziduală a pătratelor	4045.581	Criteriul Schwarz		2.749170
Verosimilitatea logaritmică	-6120.553	Criteriul Hannan-Quinn.		2.743604
Statistica F	93.87634	Statistica Durbin-Watson		1.851301
Prob (Statistica F)	0.000000			

Analiza de regresie multivariată privind populația școlilor din mediul rural

Variabila dependentă: Rata abandonului școlar

Metoda: Celor mai mici pătrate

Data: 28/06/23 Ora: 19:13

Eșantion: 1 2895

Observații incluse: 2889

Variabilă	Coeficient	Eroare standard	Statistică t	Prob.
C	-0.001881	0.017783	-0.105761	0.9158
Impozitul pe venit pe cap de locuitor	-0.065981	0.019827	-3.327865	0.0009
Profesori suplینitori per total	0.155020	0.021817	7.105589	0.0000
Cheltuieli per elev	-0.102025	0.023289	-4.380846	0.0000
Elevi pe școală	0.265156	0.053431	4.962569	0.0000
Profesori pe școală	-0.121861	0.050677	-2.404662	0.0163
R-pătrat	0.089190	Media var. dependentă		-9.61E-05
R pătrat ajustat	0.087611	S.D. var. dependentă		0.999949
Eroarea standard a regresiei	0.955142	Criteriul Akaike		2.748162
Suma reziduală a pătratelor	2630.152	Criteriul Schwarz		2.760558
Verosimilitatea logaritmică	-3963.720	Criteriul Hannan-Quinn.		2.752629
Statistica F	56.46301	Statistica Durbin-Watson		1.627732
Prob (Statistica F)	0.000000			

ANEXA IV. Studiu de caz: sistemul de finanțare a educației în Portugalia

Guvernul este principalul responsabil pentru finanțarea sistemului de învățământ, care acoperă atât instituțiile publice, cât și cele private. În ultimul deceniu, Portugalia a înregistrat progrese substanțiale în ceea ce privește rezultatele educaționale. Datorită creșterii finanțării, tot mai mulți tineri au finalizat nivelul de studii liceale și tot mai mulți adulți au obținut calificări terțiare. Investiția per elev în educație a fost majorată în mod semnificativ ca parte a efortului național de îmbunătățire a sistemului educațional în ansamblul lui.

Finanțarea per elev este o modalitate eficientă de a asigura distribuirea echitabilă a resurselor. Aceasta garantează că fiecare elev primește o anumită sumă de finanțare, indiferent de locația geografică sau de statutul său socioeconomic. În teorie, metoda este menită să egalizeze oportunitățile, permițând școlilor din zonele mai puțin bogate să dispună de aceleași resurse financiare ca și școlile din zonele mai bogate. Finanțarea crescută a fost utilizată pentru a reduce raportul dintre elevi și profesori, pentru a îmbunătăți infrastructura școlară, pentru a oferi instrumente educaționale moderne și pentru a sprijini programele de formare a profesorilor. Aceste măsuri au condus, în general, la îmbunătățirea rezultatelor învățării, și în special la reducerea ratelor de părăsire timpurie a școlii. Reformele importante sunt menționate mai jos:

- Reforma învățământului secundar. Reforma a fost pusă în aplicare la sfârșitul anilor 2000 și a vizat sistemul de învățământ secundar. Aceasta a avut drept scop crearea unui curriculum mai flexibil și mai diversificat, care să fie mai interesant și să răspundă mai bine nevoilor și intereselor elevilor, făcând școala mai atractivă și reducând astfel rata abandonului școlar. Ideea a fost de a face educația mai incluzivă și mai echitabilă, asigurând că toți elevii au acces la o educație de calitate, indiferent de mediul de proveniență.
- Programul de combatere a abandonului școlar (Programa de Combate ao Insucesso e Abandono Escolar, 2012). Programul a vizat măsuri de reducere a abandonului și a eșecului școlar prin oferirea de timp de studiu personalizat în învățământul primar, identificarea din timp a elevilor cu rezultate slabe la evaluările naționale ale elevilor din clasele a IV-a și a VI-a, gruparea elevilor cu caracteristici de învățare similare pentru un program individualizat, utilizarea unui sistem de date pentru a urmări în timp real elevii cu risc de abandon școlar; fuzionarea școlilor pe verticală în 2013, de la învățământul primar la cel secundar, pentru a asigura continuitatea proiectului pedagogic; îmbunătățirea și adaptarea ofertei educaționale a învățământului tehnic și profesional la nevoile elevilor și implicarea sectorului de afaceri³³. Chiar dacă reformele semnificative au continuat, iar rata PTS a scăzut, diferențele regionale au persistat. În 2020, rata s-a situat la 8,9 la sută, rămânând sub media UE (9,9 la sută); disparitățile variază de la 6 la sută în regiunea centrală la 27 la sută în regiunea autonomă Insulele Azore.
- Programa Retratos (Programul „Portrete”). Programul Retratos a fost o inițiativă destinată școlilor cu rate ridicate de părăsire timpurie a școlii. Acesta a inclus furnizarea de sprijin educațional suplimentar, servicii de consiliere psihologică și sprijin socio-educational pentru elevii cu risc de abandon școlar.
- Programul Teritoriile Educaționale de Intervenție Prioritară (TEIP). Programul a fost introdus în 2006 pentru a îmbunătăți succesul educațional în zonele defavorizate. Acesta a inclus o mare varietate de măsuri, inclusiv finanțare suplimentară, parteneriate cu organizații comunitare și elaborarea de planuri de îmbunătățire a școlilor.
- Extinderea învățământului tehnic și profesional. Prin extinderea și îmbunătățirea calității învățământului profesional, Portugalia a urmărit să ofere alternative atractive la traseele

³³ https://www.oecd.org/education/EDUCATION%20POLICY%20OUTLOOK_PORTUGAL_EN.pdf.

educaționale tradiționale, menținând astfel un număr mai mare de elevi implicați în educație. Învățământul profesional a fost corelat cu piața muncii pentru a se asigura că elevii au perspective clare de angajare după absolvire.

- Sprijin pentru studenții din familii cu venituri reduse. Portugalia a depus eforturi pentru a elimina barierele financiare din calea educației, cum ar fi acordarea de sprijin financiar pentru mese, transport și rechizite școlare pentru elevii cu venituri mici. Acest lucru este menit să atenueze unele dintre presiunile financiare care altminteri i-ar putea determina pe elevi să părăsească școala mai devreme.

Din ianuarie 2019, Ministerul Educației a transferat municipalităților gestionarea și funcționarea școlilor pentru nivelul de învățământ obligatoriu (de la 6 la 18 ani):

- Clădiri școlare – întreținere, funcționare, investiții, echipamente;
- Activități educaționale și sociale extracurriculare;
- Furnizarea de mese și transport școlar pentru toți elevii;
- Selecția personalului nedidactic la toate nivelurile de învățământ;
- Școală „cu normă întreagă” (pentru preșcolari și elevi din clasa I);
- Gestionarea spațiilor școlare în afara orelor de curs și a activităților școlare.

Învățământul public este gratuit, fără taxe de înscriere și fără a fi necesară nicio plată pentru activitățile legate de frecventarea școlii și de eliberarea diplomelor de studii. Institutul de Management Financiar al Educației coordonează Programul bugetar pentru învățământul primar și secundar și administrația școlară (Decretul-lege nr. 96/2015). Acesta monitorizează și controlează execuția bugetară și financiară și elaborează norme de reglementare pe baza instrucțiunilor emise de Direcția Buget a ME. Institutul pregătește prognoza cheltuielilor, analizează cheltuielile, definește indicatori și obiective, evaluează gradul de realizare și colaborează cu Ministerul Finanțelor pentru definirea cadrului bugetar multianual.

Institutul gestionează, de asemenea, optimizarea și adaptarea rețelei școlare.

Nevoia de adaptare a ofertei educaționale rezultă din schimbările care au loc pe partea de cerere, atât din punct de vedere calitativ și cantitativ, cât și din stadiul modernizării clădirilor, planificării, evaluării și ajustării rețelei educaționale. Reorganizarea rețelei școlare are trei obiective principale:

- a) Adaptarea rețelei școlare la extinderea la 12 ani a învățământului obligatoriu.
- b) Adaptarea dimensiunii și a condițiilor din școli pentru a promova succesul școlar și a preveni abandonul școlar.
- c) Raționalizarea grupărilor de școli pentru a favoriza dezvoltarea unui proiect comun, articulând diferite niveluri și cicluri de învățământ.

Ministerul Educației elaborează politici educaționale, coordonează implementarea lor și finanțează departamentele sale centrale și regionale și școlile publice de la bugetul de stat. De asemenea, subvenționează învățământul privat și cooperatist secundar, în conformitate cu condițiile stipulate în Statutul învățământului privat și cooperatist. După cum se observă în Tabelul 1 de mai jos, 84 la sută din buget e alocat învățământului preșcolar și celui obligatoriu, 5 la sută pentru investiții și doar 1,4 la sută pentru administrația centrală, deoarece majoritatea serviciilor sunt descentralizate către autoritățile locale sau alte ministere și incluse în alte categorii ale bugetului de stat.

Tabelul 1. Bugetul educației pentru anul 2021 (în euro)

Domenii de cheltuieli	Costuri de funcționare	Investiții	Total
1. Învățământul preșcolar, primar și secundar	5.712.815.742	314,266,845	6.027.082.587
2. Învățământ special	301.256.503		301.256.503
3. Educația și formarea profesională a tinerilor	377.973.241		377.973.241
4. Educația și formarea profesională a adulților	50.992.523		50.992.523
5. Acțiuni sociale în școli	208.277.019		208.277.019
6. Activități de educație suplimentară	29.416.833		29.416.833
7. Tinerii și sportul	82.428.678	9.308.632	91.737.310
8. Administrație și servicii de supervizare	96.704.971	385.971	97.090.942
Total învățământ non-terțiar	6.859.865.510	323.961.448	7.183.826.958

Sursa: Bugetul pe 2021, [Institutul pentru Managementul Financiar al Educației \(Instituto de Gestão Financeira da Educação - IGeFE\)](#)

Finanțarea învățământului preșcolar este responsabilitatea comună a Ministerului Educației, a Ministerului Muncii, Solidarității și Securității Sociale și a autorităților locale. Statul finanțează rețeaua publică de învățământ preșcolar. În ceea ce privește instituțiile private, statul susține costul componentei educaționale și calitatea pedagogică și sprijină familiile cu venituri mici și activitățile socio-educative.

Învățământul primar și secundar. În fiecare an, fiecărei școli publice îi este alocat un buget individual, calculat pe baza propunerilor școlilor și a criteriilor aplicate de departamentul de management financiar al ME. Printre criterii se numără numărul de elevi, numărul de clase și caracteristicile specifice (mediul socio-economic al elevilor, condițiile climatice locale, tipul de învățământ, tipul și dimensiunea dotărilor școlare și numărul de unități care fac parte dintr-un grup). Unitățile de învățământ primar și secundar (ciclurile 2 și 3) și liceal sunt finanțate din fonduri de la bugetul de stat al ME, fonduri comunitare (locale) și venituri proprii. Costurile de funcționare sunt acoperite prin mecanisme de alocare a resurselor și diferă în funcție de nivelul de învățământ. În învățământul primar și secundar, bugetul școlii publice include o serie de programe și proiecte pentru care școlile pot aplica, care au finanțare autonomă.

Școlile sunt de obicei finanțate pe baza numărului de elevi. Acest lucru contribuie la asigurarea faptului că fiecare elev are acces la resurse similare, indiferent de școala în care se află. Se pot oferi fonduri suplimentare școlilor din zonele defavorizate sau celor care au elevi cu nevoi educaționale speciale.

Autonomie și control financiar. Conducerea școlilor publice poate decide doar asupra proiectelor pe care le implementează și asupra fondurilor asociate acestora. Școlile publice nu dispun de autonomie financiară. Acestea gestionează bugetul primit de la stat, dar se pot autofinanța și își pot gestiona veniturile. În ceea ce privește deconcentrarea responsabilităților, școala și administrația centrală semnează contracte de autonomie. Există, de asemenea, contracte de implementare a proiectelor-pilot și contracte interadministrative semnate de administrația centrală și autoritățile locale privind descentralizarea competențelor. Autonomia (autoritate și responsabilități) este negociată între școală, ME și municipalități prin participarea la consiliile privind educația ale municipalităților, rezultând un acord (contract de autonomie). ME coordonează, monitorizează și evaluează contractele de autonomie la nivel național și regional.

Construcția și întreținerea clădirilor pentru grădinițe și învățământul primar (ciclul I) este responsabilitatea administrației locale. Investițiile în amenajările pentru unitățile de învățământ de ciclul 2 și 3 sunt în primul rând responsabilitatea ME. Acestea sunt transferate gradual către

autoritățile locale prin implementarea unor contractelor administrative semnate cu fiecare municipalitate.

Sprijinul financiar pentru familiile elevilor este oferit pe baza unor criterii legate de venitul familiei: fie o prestație lunară calculată în funcție de venit și de numărul de copii, fie scutirea de impozit pe venit, fie cheltuielile de formare, transportul școlar, mesele, manualele și echipamentele de învățare pot fi subvenționate pentru familiile defavorizate. Acest sprijin social poate fi extins la învățământul liceal, dar numai pentru elevii cu nevoi educaționale speciale.

Sprijinul financiar pe care elevii îl pot primi prin intermediul ajutorului social școlar se referă la echipament școlar, sprijin socioeconomic, hrană, excursii/transport școlar, asigurări și cazare în învățământul secundar superior, precum și burse de merit în învățământul secundar superior. Datele din iulie 2020 indică faptul că aproximativ 350.000 de elevi, reprezentând peste 30 la sută dintre elevii înscriși în școlile publice și în școlile cu contracte de asociere, au beneficiat de aceste ajutoare.

Planul Național de Redresare și Reziliență al Portugaliei³⁴ vizează: (i) construirea de creșe și acordarea de sprijin financiar familiilor cu venituri mici pentru a crește participarea copiilor lor la activități de educație și îngrijire timpurie a copiilor; (ii) îmbunătățirea educației digitale și în domeniile știință, tehnologie, inginerie, arte și matematică; (iii) investiții în eficiența energetică a clădirilor școlare și în locuințe la prețuri accesibile pentru studenții din învățământul superior; și (iv) contribuția la modernizarea învățământului profesional și tehnic și la creșterea nivelului de calificare/recalificare a adulților. Pentru comunitățile defavorizate din zonele metropolitane defavorizate din Lisabona și Porto, prevede investiții în școli și proiecte de combatere a eșecului școlar și de reducere a abandonului școlar prin stimularea învățământului tehnic și profesional.

³⁴ <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2021/en/portugal.html>.

ANEXA V. Principalele statistici privind educația

Tabelul 1. Cheltuielile administrației publice pe funcții

ORA	2017	2018	2019	2020	2021
GEO (etichete)					
Uniunea Europeană - 27 de țări (din 2020)	4.7	4.7	4.7	5.0	4.8
Zona euro - 20 de țări (din 2023)	4.6	4.6	4.6	4.9	4.7
Zona euro - 19 țări (2015-2022)	4.5	4.6	4.6	4.9	4.7
Belgia	6.2	6.2	6.1	6.6	6.3
Bulgaria	3.5	3.5	3.8	3.9	4.3
Cehia	4.1	4.6	4.9	5.1	5.1
Danemarca	6.4	6.4	6.3	6.4	6.0
Germania	4.2	4.3	4.4	4.6	4.5
Estonia	5.7	6.2	6.1	6.4	5.9
Irlanda	3.3	3.2	3.2	3.2	3.0
Grecia	3.9	4.1	4.0	4.5	4.1
Spania	4.0	4.0	4.0	4.7	4.6
Franța	5.4	5.3	5.2	5.4	5.2
Croația	4.8	4.8	5.1	5.6	5.2
Italia	3.9	3.9	3.9	4.3	4.1
Cipru	5.2	5.0	5.1	5.8	5.5
Letonia	5.8	5.8	5.7	5.8	5.6
Lituania	4.5	4.5	4.6	5.2	4.8
Luxemburg	4.4	4.6	4.8	5.0	4.7
Ungaria	5.1	5.0	4.7	4.8	5.0
Malta	4.7	5.0	5.0	5.7	5.5
Olanda	5.1	5.1	5.0	5.2	5.1
Austria	4.8	4.8	4.8	5.1	4.9
Polonia	4.9	5.0	5.0	5.1	4.9
Portugalia	4.6	4.4	4.5	4.7	4.6
România	2.9	3.1	3.6	3.7	3.2
Slovenia	5.4	5.4	5.4	5.7	5.7
Slovacia	3.9	3.9	4.2	4.4	4.3
Finlanda	5.6	5.5	5.6	5.9	5.7
Suedia	6.7	6.9	6.9	7.0	6.7
Islanda	7.0	7.0	7.0	8.1	7.7
Norvegia	5.5	5.4	5.6	5.8	5.0
Elveția	5.5	5.4	5.5	5.9	5.7

Sursa: Eurostat (2023), GOV_10A_EXP.

Tabelul 2. Cheltuieli pentru instituțiile de învățământ (cu excepția dezvoltării timpurii a copilului) per elev, pe sectoare, în 2019

	Total	Instituții publice
România	3.9	3.9
Bulgaria	4.3	4.2
Letonia	5.5	4.9
Ungaria	5.9	5.4
Lituania	5.5	5.5
Croația	5.6	5.6
Portugalia	6.6	6.3
Polonia	6.4	6.6
Slovenia	7.4	7.5
Cehia	7.6	7.8
Spania	7.1	7.8
Italia	7.5	7.9
UE27	7.8	8.1
Franța	8.7	9.1
Olanda	9.8	9.1
Finlanda	8.8	9.2
Germania	9.9	9.5
Danemarca	9.8	9.9
Suedia	10.5	10.8
Belgia	9.8	10.9
Cipru	9.1	11.1
Malta	9.7	11.3
Austria	10.0	11.6
Luxemburg	17.1	18.1
Slovacia		
Grecia		4.0

Sursa: Eurostat (2023), EDUC_UOE_FINI04

Tabelul 3. Cheltuielile anuale ale instituțiilor de învățământ per elev pe baza echivalentului normei întregi de educație, pe niveluri de educație și orientare a programului vs. performanța la citire PISA

	Cheltuieli publice per elev (PPS)	Performanța la citire PISA 2018
Belgia	9560.6	493
Bulgaria	3825.6	420
Cehia	6816.4	490
Danemarca	9532.5	501
Germania	9527.8	498
Franța	8244.3	493
Italia	7481.3	476
Letonia	5090.7	479
Lituania	4978.1	476
Luxemburg	16061	470
Ungaria	5543.1	476
Olanda	9605.7	485
Austria	10944.3	484
Polonia	6001.5	512
Portugalia	6371	492
România	3099.3	428
Slovenia	7062.8	495
Finlanda	8390.3	520

Suedia 10490.7 506
Sursa: Eurostat (2023), [EDUC_UOE_FINI04], PISA 2018

Tabelul 4. Populația României în comparație cu omologii din UE și CEA

Numele țării	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Europa și Asia Centrală	0.108791382	0.130150666	0.181157594	0.257347022	0.296115216	0.303683277	
Uniunea Europeană	0.119792808	0.132221958	0.229815701	0.356620012	0.375805315	0.354898003	-
România	-0.12944004	-1.395429986	-1.830654994	-0.721262297	-0.569786273	0.617530957	
2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0.303683277	0.310938983	0.358495986	0.408575527	0.395393499	0.381170892	0.231305017	0.390723387
0.354898003	0.324716649	0.336192687	0.321138461	0.236948273	0.140162305	-0.177299846	0.147512641
-0.617530957	-0.59240256	-1.477222982	-1.666382643	-0.833088755	-0.593959184	-0.491866213	-0.445177936
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0.477651669	0.507779931	0.500452496	0.468170207	0.381500164	0.319606889	0.260907436	0.208879326
0.243827264	0.249764419	0.218367449	0.212647701	0.157067514	0.176129821	0.081899351	0.072674976
-0.371323063	-0.374575498	-0.470052228	-0.573660845	-0.578007015	-0.587493307	-0.526814822	-0.550759893

Sursa: Indicatori de dezvoltare mondială (2023)

Tabelul 5. Ratele brute și nete de înscriere în învățământul primar și gimnazial, precum și copiii și adolescenții neșcolarizați

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rata brută de școlarizare (%)						
Total	89.2	86.9	85.2	87.3	87.5	87.8
Femeie	88.5	86.3	84.6	86.9	87.1	87.4
Masculin	89.8	87.4	85.7	87.7	87.9	88.2
Rata netă de școlarizare (%)						
Total	86.3	84.1	82.2	83.4	83.2	83.2
Femeie	86.0	83.9	82.0	83.4	83.2	83.3
Masculin	86.5	84.3	82.4	83.4	83.1	83.1
ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rata brută de școlarizare (%)						
Total	92.93	91.14	91.26	89.07	88.07	87.1
Femeie	92.95	91.03	91.43	89.18	88.22	87.33
Masculin	92.91	91.25	91.1	88.96	87.93	86.89
Rata netă de școlarizare (%)						
Total	84.5	82.8	82.8	81.9	80.6	79.6
Femeie	85	83.1	83.3	82.3	81.1	80.1
Masculin	84.1	82.5	82.4	81.5	80.2	79.3
Copii neșcolarizați	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	82,464	104,345	126,456	135,701	135,003	127,413
Femeie	41,212	51,610	62,326	66,576	66,026	62,250
Masculin	41,252	52,735	64,130	69,125	68,977	65,163

Adolescenți neșcolarizați						
Total	44,633	54,610	60,277	73,622	93,966	...
Femeie	23,166	27,879	30,657	36,659	47,007	...
Masculin	21,467	26,731	29,620	36,963	46,959	...

Sursa: UNESCO (2023)

Tabelul 6. Numărul de elevi, profesori și școli în anul școlar 2021-2022

Număr de elevi	
Preșcolar	539,588
Învățământ primar și gimnazial	1,609,941
Liceal	702,775
Total	2,852,304
Număr de profesori	
Preșcolar	37,248
Învățământ primar și gimnazial	118,067
Liceal	54,144
Total	209,459
Număr de școli	
Urban	2,591
Rural	4,121
Total	6,712

Sursa: Institutul Național de Statistică (2023)

Tabelul 7. Ratele nete de școlarizare pentru băieți și fete, pe grupe de vârstă, 2018-2022

Fete	2018	2019	2020	2021	2022
3 - 5	84.1	82	80.1	77.6	78.3
6 - 10	88.5	89	89.2	88.2	88.4
11 - 14	89.6	88.6	89.1	88.1	88.4
Băieți	2018	2019	2020	2021	2022
3 - 5	83.1	81.3	79.5	77	77.3
6 - 10	89.1	89.2	89.2	88.3	89
11 - 14	89.9	89.2	89.6	88.7	88.9

Sursa: Institutul Național de Statistică (2023)

Tabelul 8. Populația rezidentă a României în 2022

Grupa de vârstă	Număr de persoane
Total	21921978
5- 9 ani	1055624
10-14 ani	1114048
15-19 ani	1133951

Sursa: Institutul Național de Statistică (2023), Tempo online [POP105A]

Tabelul 9. Populația școlară pe niveluri de educație și zonă urbană-rurală

Elevi						
Nivelul de educație	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Preșcolar	541,295	541,922	547,283	548,722	522,579	539,588
Învățământ primar și gimnazial	1,695,461	1,677,968	1,653,688	1,622,641	1,589,432	1,609,941

Învățământ liceal	650,832	637,706	629,755	618,275	620,625	597,789
Învățământ profesional	84,390	90,205	90,451	100,775	109,721	104,986
Total elevi	2,971,978	2,947,801	2,921,177	2,890,413	2,842,357	2,852,304

Urban

Nivelul de educație	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Preșcolar	312,778	317,719	325,995	329,045	309,881	322,456
Învățământ primar și gimnazial	932,402	938,042	938,024	931,959	913,798	929,981
Învățământ liceal	606,611	595,804	588,896	579,348	582,120	561,108
Învățământ profesional	70,966	76,113	76,477	85,826	93,960	90,380
Total elevi	1,922,757	1,927,678	1,929,392	1,926,178	1,899,759	1,903,925

Rural

Nivelul de educație	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Preșcolar	228,517	224,203	221,288	219,677	212,698	217,132
Învățământ primar și gimnazial	763,059	739,926	715,664	690,682	675,634	679,960
Învățământ liceal	44,221	41,902	40,859	38,927	38,505	36,681
Învățământ profesional	13,424	14,092	13,974	14,949	15,761	14,606
Total elevi	1,049,221	1,020,123	991,785	964,235	942,598	948,379

Sursa: Institutul Național de Statistică (2023), Tempo online [SCL103I]

Tabelul 10. Numărul de cadre didactice pe niveluri de educație și pe zone urbane-rurale

Profesori

Nivelul de educație	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Preșcolar	34944	35468	35460	35832	36073	37248
Învățământ primar și gimnazial	110368	110795	108937	109126	109822	111140
Învățământ liceal	54942	54257	53835	53464	53569	52714
Învățământ profesional	730	1155	1542	1499	1566	1430
Total profesori	200984	201675	199774	199921	201030	202532

Urban

Nivelul de educație	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Preșcolar	22018	22597	22862	23267	23398	24282
Învățământ primar și gimnazial	50156	51144	50819	51572	51807	52851
Învățământ liceal	50713	50101	49809	49566	49771	48941
Învățământ profesional	505	775	1143	1090	1141	1049
Total profesori	123392	124617	124633	125495	126117	127123

Rural

Nivelul de educație	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Preșcolar	12926	12871	12598	12565	12675	12966
Învățământ primar și gimnazial	60212	59651	58118	57554	58015	58289
Învățământ liceal	4229	4156	4026	3898	3798	3773
Învățământ profesional	225	380	399	409	425	381
Total profesori	77592	77058	75141	74426	74913	75409

Sursa: Institutul Național de Statistică (2023), Tempo online [SCL104F]

"PNRR. Finanțat de Uniunea Europeană - NextGenerationEU"

<https://mfe.gov.ro/pnrr/>

<https://www.facebook.com/PNRROficial/>

